

**DET NORSKE ARBEIDER
PARTI**

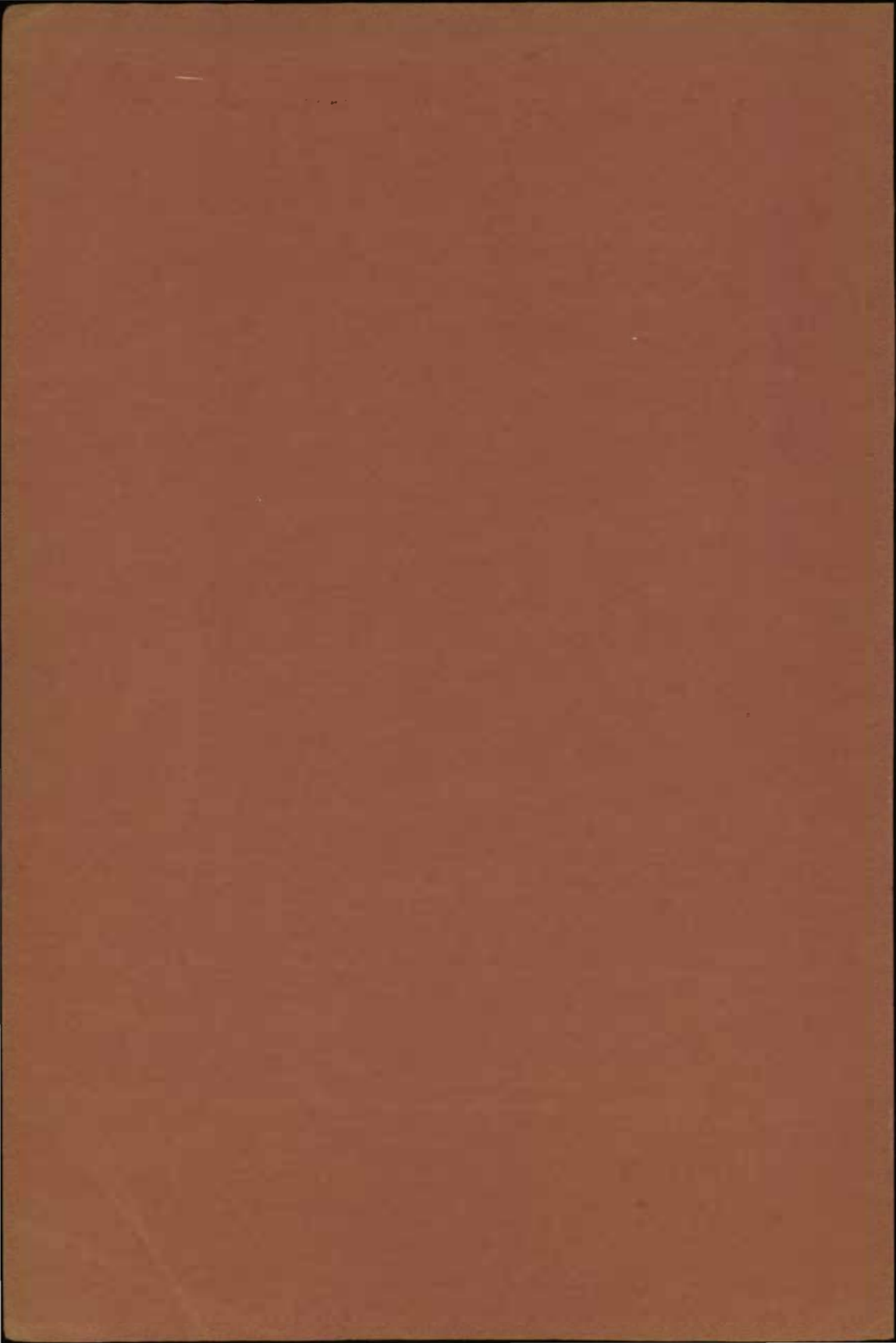
**BERETNING
FOR
AARET 1913**

UTARBEIDET VED SEKRETÆREN

KRISTIANIA 1914 :: ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING
FOR
AARET 1913

UTARBEIDET VED SEKRETÆREN

KRISTIANIA 1914 :: ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BEREITNING

AARRET 1913

UTARBEIDET AVD. BERRETTNING

Indholdsfortegnelse.

Centralstyrets beretning.	Side	<i>Hedemarken.</i>	Side
Aaret 1913 (oversigt)	1	Solør arbeiderparti	28
Landsstyret	2	Eidskog, Vinger og Odalen arb.p.	30
Centralstyret	2	Søndre Hedemarkens kredsparti	30
Nye organisationer	2	Nordre Hedemarkens arb.parti .	31
Strøknede organisationer	3	Søndre Østerdalens arb.parti . .	31
Amtspartiernes omorganisation .	3	Nordre Østerdalens kredsparti .	32
1. Smaalenes amtsparti	3	<i>Kristian.</i>	
2. Akershus amtsparti	4	Jevnaker arbeiderparti	32
3. Hedemarkens amtsparti	4	<i>Buskerud.</i>	
4. Buskerud amtsparti	5	Buskerud amtsparti	33
5. Bratsberg amtsparti	5	Numedals kredsparti	35
Agitationen	5	<i>Jarlsberg og Larvik.</i>	
1. mai	9	Skoger kreds arbeiderparti . . .	35
Kommunevalgene	9	Brunla kredsparti	35
1. Landkommunerne	10	<i>Bratsberg.</i>	
2. Byerne	11	Bratsberg amtsparti	36
3. Kvinderne og valget	11	Vest-Telemarkens kredsparti . .	37
4. Valgets hovedresultat	12	<i>Nedenes.</i>	
Brochurer	13	Nedenes amtsparti	37
Partiets forlag og bokhandel	14	<i>Lister og Mandal.</i>	
Det tyvende aarhundrede	15	Oddernes kreds arbeiderparti .	38
Kommunalt tidsskrift	15	Mandalens kredsparti	38
Partiets presse	15	<i>Stavanger amt.</i>	
Haandverkerstipendiekomiteén . .	16	Stavanger amtsparti	38
Folkets hus-statistikken	16	<i>Romsdal.</i>	
Skandinavisk samarbeide	18	Romsdals kredsparti	39
Arbejderbevægelsens arkiv	21	<i>Søndre Trondhjem.</i>	
Partiets organisation og medl.tal	21	Uttrøndelagens arbeiderparti . .	40
Det internationale byraa 1913. . .	22	<i>Nordre Trondhjem.</i>	
Fra partiets samorganisa-		Indtrøndelagens arbeiderparti .	41
tioner.		Namdalens kredsparti	41
Amts- og kredspartierne.		<i>Nordland.</i>	
<i>Akershus.</i>		Søndre Helgelands kredsparti .	42
Akers arbeiderparti	25	Nordre Saltens kredsparti . . .	43
Bærum og Follo kredsparti . . .	26	<i>Tromsø amt.</i>	
Mellem Romerikes kredsparti . .	26	Trondenes kredsparti	43
Nedre Romerikes arbeiderparti .	26	Byorganisationerne.	
Øvre Romerikes arbeiderparti . .	27	Bergens arbeiderparti	45
<i>Smaalenene.</i>		Bodø soc.dem. forening	46
Ide og Markers arbeiderparti . .	27	Drammens arbeiderparti	46
Rygge kredsparti	28	Drøbak arbeider- og soc.dem. parti	49
Eidsberg kreds arbeiderparti . .	28	Flekkefjord soc.dem. forening . .	49
		Fredrikshalds arbeiderparti . . .	50
		Fredrikstad	51

	Side
Gjøvik arbeiderparti	51
Hamar —	52
Hammerfest arbeiderparti	53
Holmestrand soc.dem. forening	53
Hortens arbeiderparti	54
Hønefos —	54
Kongsberg arbeiderparti	55
Kongsvinger arbeiderforening	55
Kristiania arbeiderparti	55
Kristiansand arbeiderparti	60
Kristiansund —	61
Larvik —	61
Lillehammer —	62
Molde —	63
Narvik —	63
Notodden —	65
Sandefjords og Sandeherreds arb.p.	66
Sarpsborg arbeiderparti	66
Skien —	67

	Side
Stavanger arbeiderparti	67
Trondhjems —	68
Tromsø —	70
Tønsberg —	70

Arbeiderpartiets kvindeforbund	72
--	----

Regnskaper og statistikk.

Partiets regnskap for 1913	75
Bokhandelens regnskap	77
«Det tyvende århundre» regnskap	78
Social-Demokraten s regnsk.	80
Fortegnelse over kontingentindbetalingen til partiet 1913.	82
Folkets hus-statistikk	85
Kommunevalg-statistikk	92
Fortegnelse over partiets valgte kommunerepresentanter	99

Landsstyret.

Centralstyret har siden landsmøtet i Stavanger bestaaet av:

Chr. H. Knudsen, formand. Ole O. Lian, næstformand. Magnus Nilssen, sekretær. Jacob Vidnes, redaktør. Fru Martha Tynæs. Richard Hansen. Kyrre Grepp. Carl Øien. M. Nygaard (repræsentant for Arb.s fagl. landsorganisation).

Landsstyrets øvrige medlemmer har været:

Johan Gjøstein, Stavanger. Chr. Hornsrud, Buskerud. A. Buen, Trondhjem. Petter Nilssen, Lillehammer. M. Tranmæl, Uttrøndelagen. Th. Stensrud, Bratsberg. T. Tellefsen, Nedenes. Angell-Olsen, Bergen. Alb. Moeskau, Smaalenene. K. Høiem, Narvik.

K. Høiem avgik ved døden i december 1913. I hans sted rykker op 1ste-suppleanten fru *Mathilde Frogner*, Drammen.

Centralstyret

har avholdt 25 møter til behandling av 182 saker. Desuten har der været avholdt 1 *fællesmøte* med *stortingsgruppen*, *pressesforbundet* og *sekretariatet* (41 deltagere) til behandling av *mæglingsloven* og

1 *fællesmøte* med *sekretariatet* og partiets medlemmer av *stortingets forsterkede socialkomité*, til behandling av *sykeforsikringsloven* og *mødrereforsikringen*.

Landsstyret har i aaret ikke avholdt møte, men saker av større vigtighet samt regnskaper og budgetter har været omsendt til uttalelse og votering.

Som repræsentanter for partiet til *Arb.s fagl. landsorganisations kongres* møtte *Chr. H. Knudsen* og *Kyrre Grepp*.

Til *Danmarks soc. dem. forbunds kongres* i Kjøbenhavn møtte *Magnus Nilssen*.

Til *den tyske socialdemokratiske partidag* i Jena møtte partiets viceformand *Ole O. Lian*.

Til *Norsk arbeidsmandsforbunds* landsmøte i Bergen møtte redaktør *Vidnes*.

Til *kommunalmøtet* i *Levanger* møtte *Kyrre Grepp* og til *kommunalmøtet* i *Tønsberg* *Chr. H. Knudsen*.

Til aarsmøte i *Eidsberg kreds* paa Mysen møtte *Carl Øien* og til *Bratsberg amtspartis* aarsmøte paa Gvarv møtte *Randolf Arnesen*.

Til *Indtrøndelagens arb. partis* aarsmøte møtte *Martin Tranmæl*.

Nye organisationer.

Der er i aaret tilkommet en række nye foreninger i tilslutning til de gamle samorganisationer. Men ogsaa i distrikter, hvor vi tidligere ikke har hat kreds- eller amtsparti, har vi nu faaet god begrundelse.

I *Kristians amt* har vi i det sidste kun hat afdeling paa Jevnaker. Iaar er der efter en planmæssig agitation stiftet 3 nye foreninger, hvorav *Brandbu* arbeiderforening og *Vardal* arbeiderparti

Centralstyrets beretning.

1913

har været et jevnt og godt arbejdsaar for *Det norske arbeiderparti*. Det som særlig har sat sit præg paa aaret, er amtspartiernes omorganisation, samt kommunevalgene.

Omorganisationen har ikke alle steder gaat efter ønske; men kommunevalgene utviser en vekst og fremgang for partiet større end ved noget tidligere kommunevalg.

Dette skyldes sikkerlig organisationens fremgang og udvikling samt vor partipresses vekst og tiltagende indflydelse.

Med glæde kan vi fastslaa at partiets organisation i de sidste aar har vokset i medlemstal, og kommunevalget utviser ikke mindre end 1787 socialdemokratiske repræsentanter; men det er endnu umaadelig meget igjen av oplysnings- og organisationsarbejde for at gjøre socialismen kjendt og forstaat i by og bygd i vort vidtstrakte land.

Det er derfor fremdeles en stor og væsentlig opgave for partiet at drive et ihærdig agitationsarbejde og søke at række frem alle steder for at sprede kunnskap om de socialistiske saker og synsmaater. Men samtidig maa de eksisterende organisationer til enhver tid styrkes og befæstes, og det maa særlig haves for øie at disse er godt ordnet og styret, slik at de opfylder de krav og forhaapninger om fasthet og præcision som altid stilles til vor partiorganisation som helhet.

---

nu er tilsluttet partiet. I Kristians amt staar vi utvilsomt foran et gjennombrudd, og vi vil sikkert snart kunne samle arbeiderne og smaakaarsfolkene deroppe under socialismens banner.

I *Jarlsberg kreds*, hvor vi ingen avdeling har hat, er der dannet en avdeling, nemlig *Nøterø* soc.-dem. forening med 40 medlemmer.

I *Romsdals amt* er der i *Nordre Nordmøre* kreds stiftet avdeling, *Valsøfjorden* soc.-dem forening, med 35 medlemmer. Ved denne forenings virksomhet er der nu indvalgt 6 soc.-dem. i kommunestyret.

Av nye partier er der i aaret stiftet *Lillehammer* arbeiderparti med 6 foreninger. I denne by har vi tidligere kun hat en socialdemokratisk forening. Øst-Finmarkens kredsparti er ogsaa indmeldt, men paa grund av de store avstande deroppe vanskelig at holde sammen.

Strøkne organisationer.

Nordre Gudbrandsdalens kredsparti, som blev dannet sommeren 1912, ansees for hensovnet. Det var væsentlig jernbanearbeidere som fik den istand. Muligens er disse nu bortreist.

Grua arbeiderforening paa Hadeland, som var indmeldt direkte, er opløst.

Jarfjord folkeforening er strøket grundet restance.

Amtspartiernes omorganisation.

Ved landsmøtets behandling av partiets love i Stavanger 1912 blev der git anledning til at omorganisere amtspartierne til kredspartier. Denne lovforandring har *Smaalenene*, *Akershus*, *Buskerud*, *Bratsberg* og *Hedemarkens* amtspartier benyttet sig av, og samtlige disse amtspartier er nu opløst.

Smaalenenes amtsparti

blev opløst fra 1. juli 1912. Det har her tat svært lang tid for at organisere kredsene, særlig for et pars vedkommende. Men samtlige kredsorganisationer kan nu siges at være paa det nærmeste iorden. Istedetfor amtspartiet er der nu organisert følgende kredse:

Eidsberg kredsparti med 168 medlemmer i 7 foreninger. Formand Aug. Iversen, Mysen.

Rygge kredsparti med 58 medlemmer i 4 foreninger. Formand Oscar Kallem, Moss.

Ide og Markers kredsparti med 230 medlemmer i 4 foreninger. Formand Petter Thorvik, Aspedammen.

Tune kredsparti med 211 medlemmer. Foreningsantal ukjent. Formand Sev. M. Braaten, Hafslundsøen.

Glemminge kredsparti med 500 medlemmer. Formand K. Johannesen, Fredriksstad.

Smaalenenes amtsparti blev stiftet 14. august 1904. Den første formand var Alb. Moeskau. Den kunde saaledes se tilbake paa 8

aars virksomhet. Det sidste halvaar hadde amtspartiets 835 medlemmer. De nyindmeldte kredse blev indmeldt med tilsammen 1167 medlemmer.

Akershus amtsparti

blev opløst fra 1 april 1913. Fra samme tid er tilsluttet følgende kredsorganisationer:

Nedre Romerikes kreds med 461 medlemmer i 18 foreninger.
Formand Asbj. Dørumsgaard, Lillestrøm.

Mellem Romerikes kreds med 500 medlemmer i 10 foreninger.
Formand M. Jul. Halvorsen, Jesseim.

Bærum og Follo kredsparti, 526 medlemmer i 10 foreninger.
Formand Oluf Holck, Lysaker.

Øvre Romerikes kreds. Medlemstal 160 i 5 foreninger. Formand var O. P. Aasen, der straks før jul døde pludselig. Ny formand er endnu ikke valgt.

Akers kredsparti. Medlemstal 681. Formand Jacob Halvorsen, Kr.a telefonanlæg.

Akershus amtsparti blev dannet i 1902 av 22 foreninger. Det har i sin 11-aarige virksomhet utfoldet en frugtbar agitation. Amtspartiet hadde ved sin opløsning 1300 medlemmer. De nyindmeldte kredse har tilsammen 2328 medlemmer.

Hedemarkens amtsparti

blev opløst fra 1. januar 1913, og følgende kredspartier er tilsluttet og i fuld organisationsmæssig orden.

Nordre Østerdalens kredsparti, 8 foreninger med 472 medlemmer ved indmeldelsen. Formand: Paul Glad, Hanestad.

Søndre Østerdalens kredsparti, 2 foreninger med 80 medlemmer ved indmeldelsen. Formand: Lærer Augestad, Elverum.

Nordre Hedemarkens kredsparti, 5 foreninger med 101 medlemmer ved indmeldelsen. Formand: G. Guldbrandsen, Brumunddalen.

Søndre Hedemarkens kredsparti, 11 foreninger med 461 medlemmer ved indmeldelsen. Formand: L. L. Julseth, Ilseng station.

Eidskog, Vinger og Odalens kredsparti, 4 foreninger med 150 medlemmer ved indmeldelsen. Formand: Anders Brunsell, Østmarken.

Solør arbeiderparti, 27 foreninger med 457 medlemmer ved indmeldelsen. Formand: Ivar Færder, Aasnes.

Hedemarkens amtsparti blev stiftet novbr. 1904 efter indbydelse av 5 arbeiderforeninger. Amtspartiet har i sin levetid utført et udmerket arbeide baade agitatorisk og organisationsmæssig. Og 2 av amtets stortingskredse var erobret inden amtspartiet sluttet sin virksomhet.

Amtspartiet hadde i 1912 1370 medlemmer. De 6 nye kredspartier hadde ved sin indmeldelse 1721 medlemmer. Naar dertil kommer at kredspartierne har optat et energisk arbeide for videre

fremstøt, maa det kunne sies, at i dette amt har omorganisationen været vellykket.

Buskerud amtsparti

er opløst fra 1ste januar 1913.

Her er *Hallingdals kredsparti* indmeldt med 181 medlemmer i 6 foreninger. De øvrige kredse er endnu ikke formelt indmeldt, men dette vil ske i den nærmeste frentid, da kredsorganisationerne er i orden og har været i virksomhet den hele tid.

Bratsberg amtsparti

hadde sit sidste aarsmøte paa *Gvarv* ifjor paaske, og besluttet der at opløse amtspartiet fra 1. juli 1913. Alle organisationerne er dog ikke endnu kommet tilrette i kredspartier; men det sker vel i løpet av nærmeste frentid.

Hittil er tilsluttet:

Porsgrunds arbeiderparti med 52 medlemmer. Formand: Thor Johnsen.

Skians arbeiderparti med 170 medlemmer i 7 foreninger. Formand: P. R. Saltvig.

Notoddens arbeiderparti med 510 medlemmer i 13 foreninger. Formand: L. Hegland.

Vest-Telemarkens arbeiderparti med 146 medlemmer i 7 foreninger. Formand: O. Asbjørnsen, Ytre Vinje.

Tilsammen utgjør dette 878 medlemmer.

Hertil kommer *Øst-Telemarken* og *Gjerpen kredspartier* som vi venter paa samt *Kragerø by*.

*

Istedetfor disse 5 amtspartier faar saaledes partiet 23 kreds-partier og 4 byorganisationer. Disse repræsenterer idethele ca. $\frac{1}{5}$ av partiets medlemmer.

Av amtspartier er nu tilbake Nedenes, Stavanger, Søndre Bergenhus, Uttrøndelagen, Indtrøndelagen og Tromsø. Av disse er det kun 3 som er reelle amtspartier, nemlig Stavanger, Uttrøndelagen og Søndre Bergenhus. De andre har nemlig hver sin utskilte kreds som er organisert selvstendig.

Agitationen.

Der har været drevet planmæssig agitation i de forskjellige landsdele, og partikontoret har stadig været i aktivitet med at tilfredsstillende kravet efter foredragsholdere.

Der er saaledes 36 partifæller som paa denne maate har avholdt 171 foredrag paa de forskjellige steder. Disse er følgende:

Karl Amundsen — Nøterø.

Randolf Arnesen — Gol, Veme, Opsahl, Gvarv, Høvik, Solihøgda, Nes, Sundvolden, Jevnaker, Kap, Trondhjem, Nøterø, Tønsberg, Kraakerøy, Græsvik, Saaheim, Notodden, Urskog, Jaren, Drammen, Oppegaard.

L. Aslaksrud — Jevnaker, Sørkedalen, Tønsberg.

Joh. Bergersen — Løken i Urskog, Valle i Rolvsøy, Lillestrøm, Vittingfos, Glemminge, Tønsberg, Kongsberg.

A. Buen — Solli og Jelsnes i Tune, Gjeithus, Brandbu, Kristiansund (3 foredrag).

Joh. Evje — Nygaard, Nitedal, Bødalen i Røken.

G. Fløistad — Tune, Rolfsøy, Elverum, Asker, Jaren, Glemminge, Gran.

H. Finstad — Gjeithus, Bryn, Modum.

O. M. Gausdal — Rakkestad, Flisen, Skotselven, Strømmen.

Joh. Gjøstein — Skjeberg, Hamar.

Kyrre Grepp — Drammen, Skien, Bergen.

Andr. Hansen — Lillestrøm, Sande i Jarlsberg.

H. Haugerud — Sandesund, Løken i Urskog, Lunner, Mjøndalen, Rælingen, Strømmen, Jesseim, Holmestrand, Ilseng, Koppang (2 foredrag), Spro paa Nesodden, Eidsvold, Egge i Lier.

G. Heiberg — Fredrikstad.

A. J. Horgen — Haugsund, Navnaen, Kirkenær (3 foredrag).

Chr. Hornsrud — Rakkestad.

Sverre Iversen — Hurum, Glemminge, Lisleby, Fredrikstad, Moss, Hønefos.

A. Juell — Kongsvinger, Skarnes.

Chr. H. Knudsen — Aasnes i Solør, Sundvolden, Hasle, Sandefjord, Tofte i Hurum, Filtvet.

P. Kviberg — Gjeithus.

Ole O. Lian — Røken, Slemmestad, Fredrikstad, Moss, Trondhjem, Drammen.

Einar Li — Røikenvik.

Magnus Nilssen — Løiten, Stange, Nedre Eker, Hamar, Lillestrøm, Nitedal, Fredrikshald, Drammen, Hakedal.

H. Nitteberg — Flisen, Bødalen.

Lærer *Karl Olsen* — Søndre Odalen.

G. Ousland — Eidsvold, Høvik, Sarpsborg, Lillestrøm, Elverum, Moss.

Oskar Pedersen — Sandviken, Kullebund, Sætre.

M. Puntervold — Drammen.

Joh. Samuelsen — Vittingfos.

A. Schultz — Mysen, Vaaler, Sandviken, Hamar, Norvang og Sole paa Hedemarken, Lysaker, Brandbu.

G. E. Stubberød — Slemmestad, Østmarken,

L. Sæbo — Præstaaen, Nøterø, Jevnaker, Vardal, Gjøvik (2 foredrag), Skotfos, Solum, Eidanger, Hjemso, Skoger, Drammen, Notoden, Kongsberg, Larvik, Skien, Hamar, Drøbak.

J. Teigen — Hemnes i Høland.

M. Tynæs — Alvin, Lande, Sandefjord, Modum, Jevnaker, Drolsum, Grefsen, Dikemark, Rælingen, Fetsund.

G. Ziener — Rygge.

Carl Øien — Høvik, Urskog, Enebakstrand, Eidsberg.

Foruten disse her opregnede enkeltforedrag har en række av de samme partifæller avholdt foredrag, som er kommet istand ved direkte henvendelse fra foreningerne.

De planlagte agitationsturer er følgende:

Andreas Hansen, Fredrikshald, avholdt 3 foredrag i Vest-Telemarken. Han holdt foredrag paa Dalen for 80 tilhørere, i Kviteseid for 30 og i Vraadal for 80—90. Overalt var der begeistret tilslutning.

Kyrre Grepp foretok en reise i det nordenfjeldske, hvor han holdt foredrag i Trondhjem, Levanger, Hommelvik, Ranheim, Orkedalsøren, Løkkens verk, Ler, Aadalen og Røros.

Johs. Bergersen gjennomreiste Nordre Hedemarkens kreds og avholdt 6 foredrag.

Magnus Nilssen har været i Indtrøndelagen og avholdt 7 foredrag paa følgende steder: Stenkjær, Sparbu, Inderøen, Levanger, Værdalen, Skoger, Trondhjem.

Randolf Arnesen har gjennomreist Trysil og Rendalen i flere turer. Den første gik til Trysil, hvor der tidligere kun har været en agitator forut, nemlig W. Carlsen, som reiste for skogsarbeiderforbundet. Turen, der foretoges paa cykel, var i alle henseender vellykket, da det viste sig at være stor interesse for vor sak deroppe. Arnesen talte paa Tørberget, Østby, Ljørdal, Indbygden og Jordet. Alle steder var der stor begeistring, og en tid efter blev den første partiforening i Trysil dannet og tilsluttet Søndre Østerdalens kredsparti. Næste tur gik til Rendalen og saa pr. cykel fra Koppang. Der avholdtes foredrag i Strømmen, Ytre Rendalen, for en meget interessert forsamling. Det besluttedes enstemmig at stifte partiforening og der innskrev sig 22 medlemmer.

I Otnes, hvor der er partiforening, holdtes 2 foredrag, hvorav det ene hadde Kooperationen som emne.

Siden fortsattes agitationen til Undset længst oppe i Rendalen, hvor det ogsaa viste sig at være interesse for vore saker. Der blev nedsat en komité til dannelse av forening, og senere paa Høsten blev forening dannet i tilslutning til Nordre Østerdalens kredsparti. Paa tilbakeveien holdtes 2 foredrag ved Koppang, det ene for over 100 tilhørere.

Sæbøs reise i Stavanger amt.

Avreiste fra Bergen den 18. september til Haugesund, hvor møte var bestemt til om aftenen.

Da lokale ikke kunde faaes den dag, fortsattes til Kopervik hvor møte holdtes 19. for 100 tilhørere.

Fortsatte saa til Stavanger, derfra med skyss til Sole i Haaland, hvor jeg talte den 21. kl. 2 em. for 40 tilhørere, derfra videre med skyss til Sandnes, hvor jeg talte i det nye vakre Folkets hus for 150 tilhørere, kl. 8 aften.

Folkets hus paa Sandnes er en stor vakker murbygning, centralt beliggende og rummende 600 sitteplasse. Stor cene og i det hele meget praktisk og vakkert monteret.

En ære for Sandnes organisation.

Den 23. talte jeg i Folkets hus paa Aalgaard. 150 tilhørere.

Ogsaa her har partifællerne reist et meget vakkert hus, partiavdelingen er ikke særlig stor, men den arbeider intenst og godt,

24. talte jeg paa Time. Fremmøte var mindre godt, 18 tilhørere.

25. talte jeg i Frøilands skolehus for 40 tilhørere. Stemningen her var udmerket.

26. talte jeg paa Nordbø bedehus for 30 tilhørere. Her gaar det smaat men dog sikkert fremover.

28. talte jeg i Egersunds totallokale for 150 tilhørere. Her bestaar partiet av socialdemokratisk forening og en totalforening, mens fagforeningen endnu staar utenfor. Et forhold som antagelig nu vil ordnes.

29. talte jeg paa Moi for 160 tilhørere. Her arbeider partiforeningen meget bra. Her er endnu flertalsvalg til kommunevalgene saa vore partifæller vistnok ikke formaar at sætte nogen merker ved høstens valg.

30. talte jeg i banklokalet i Flekkefjord for 150 tilhørere.

Turen gik saa til Hillevaag ved Stavanger hvor jeg talte 2. oktober for 100 tilhørere.

Efter foredraget hadde jeg møte med Uldvarefabrikkens arbeidere for stiftelse av fagforening.

Stemningen var god og en hel del tegnet sig som medlemmer for stiftelse av forening i tilslutning til arbeidsmandsforbundet.

Arbeidsmandsforbundets sekretær i Stavanger, hr. Pedersen, skulde nu søke at ordne det videre.

3. talte jeg i Haugesund for 160 tilhørere. Her er forholdene med partibladet det daglige spørsmaal, hvordan det skal bringes paa fote, likesaa er den indkjøpte grund til Folkets hus et økonomisk trykkende aak. Grunden koster 15 000 og det kræver betragtelige utgifter i renter.

Den nye redaktør med sin energi haabet dog at bringe ind bedre forhold.

Hermed var ruten slut og jeg returnerte saa til Bergen 4. oktbr.

Ialt er holdt 12 foredrag for 1250 tilhørere. Reisen har varet 17 dage.

Med partihilsen

L. O. Sæbo.

1ste mai.

Deltagelsen i aarets 1ste mai-demonstrationer var større end nogensinde før, og demonstrationerne var i alle henseender meget vellykket. Fra mange steder, hvor dagen aldrig før har været feiret, kom der henvendelse efter talere, og partikontoret hadde meget stræv med at tilfredsstille kravene.

Følgende talere blev formidlet gjennom partikontoret:

Aadals bruk: A. Schultz.	Larvik: Chr. H. Knudsen.
Bergen: Ole O. Lian.	Lillehammer: Carl Bonnevie.
Brandvold: A. E. Gundersen.	Lillestrøm: Torgeir Vraa.
Brevik: M. Foshaug.	Lunner: Johs. Fischer.
Dokka: Randolf Arnesen.	Moss: A. Magnussen og S. Lunde.
Domaas: Brose Michalsen.	Mysen: Alb. Moeskau.
Drammen: Petter Nilssen.	Mjøndalen: Adam Hiorth.
Eidsvold: Per Kviberg.	Notodden: Sverre Iversen.
Eidsfoss: Ole J. Bakke.	Porsgrund: M. Foshaug.
Elverum: T. Opsand.	Rælingen: Asbjørn Dørumsgard.
Fredrikshald: H. Finstad.	Røros: Waldemar Carlsen.
Fredrikstad: Joh. Bergersen.	Saaheim: Jakob Friis.
Fetsund: Lyder Strøm.	Sandefjord: Th. J. Friis.
Gjeithus: Karl Amundsen.	Sandviken: Levor Pedersen.
Gjesaasen: Jens Teigen.	Sarpsborg: Ludv. Enge.
Greaaker: P. M. Trapness.	Skien: O. M. Gausdal.
Grorud: Enok Abrahamsen.	Skotfos: Ant. Jensen.
Gjøvik: Johan Evje.	Skotselven: Johs. Samuelsen.
Hamar: Gustav Heiberg.	Slemmestad: A. F. Løchen.
Hougsund: Magnus Nilssen.	Spikkestad: O. Castello.
Holmestrand: V. Nagel.	Strømmen: Kyrre Grepp.
Horten: G. Fløistad.	Sætrø: Olaf Brustad.
Hvaler: Ludv. Hansen.	Tofte i Hurum: G. E. Stubberud.
Hønefoss: L. Aslaksrud.	Trondhjem: Joh. Gjøstein.
Høvik: Oscar Pedersen.	Tønsberg: Herm. Haugerud.
Id: J. Aas.	Tønset: Andr. Pedersen.
Kap: Ole Holmen.	Ullensaker: M. Jul. Halvorsen.
Kongsberg: H. Berg.	Urskog: Einar Lund.
Kongsvinger: Karl Olsen.	Vestfossen: E. Lundgaard.
Kristiania: Redaktør Lindblad og A. Buen.	Ytre Rendalen: E. H. Brændholen.
Kristiansand: O. H. Ribsskog.	Ørje: A. J. Horgen.

Ved de fleste demonstrationer blev der vedtat protestresolutioner mot regjeringens voldgiftslov.

Kommunevalgene.

Aarets viktigste partiarbeide var kommunevalgene, og partiets sterke vekst har fremtvunget, at kampen ved dette valg i flere kommuner mer end nogensinde dreiet sig om spørsmålet «for eller mot socialismen».

Der blev fra vore *partiavdelingers* side ført en energisk agita-

tion, og særlig i de kommuner, hvor vi har hat flertal eller hvor det staar og vipper, sørget motstanderne med sin ikke altid redelige agitation for, at kampen blev stor og vort partis fremgang endda større.

Fremgangen er størst i landkommunerne. Men da vi ikke har nogen opgave over stemmetallet, som desværre ikke kan skaffes grundet kumuleringssystemet, kan det derfor ikke absolut paastaaes, at fremgangen relativt ogsaa er størst her. Dette er nemlig tvilsomt, da der i landkommunerne er adskillig mindre antal vælgere pr. repræsentant end der er i byerne.

Det maa ogsaa tages i betragtning, at vi i landkommunerne har deltat i 82 flere kommuner end sidst og her har altsaa tyngden av vore vælgere, som har stemt med vort parti ved stortingsvalgene, hat anledning til at stemme socialistisk.

Fremgangen i landkommunerne er dog saa stor i forhold til forrige valg, at vi har al grund til at være tilfreds. Den utgjør 60 pct.

Idet vi henviser til den utførlige valgstatistik længere bak i beretningen, skal vi gi et resumé av de resultater valget har git os, og særlig forholdet mellem land og by.

Landkommunerne.

I 1910 deltok vort parti i 122 landkommuner og valgte ind 809 repræsentanter.*) I 1913 har vi deltat i 204 kommuner og faat indvalgt **1297** repræsentanter.

Da det kan ha sin interesse at se vor fremgang amtvis, følger her amtvis sammendrag av vor repræsentation:

Amter	1910			1913		
	Antal herreder	Arb.partiet deltok i antal herreder	Valgte antal repræsent.	Arb.partiet deltok i antal herreder	Valgte antal repræsent.	Derav antal kvinder
Smaalenene	27	16	78	19	113	2
Akershus	25	15	130	20	180	4
Hedemarken	28	11	75	23	149	—
Kristians amt	33	1	7	3	11	1
Buskerud	23	8	79	14	121	2
Jarlsberg og Larvik	19	5	34	9	48	—
Bratsberg	25	5	47	12	75	—
Nedenes	29	6	37	15	74	—
Lister og Mandal	35	3	11	5	20	—
Stavanger	41	3	10	3	12	—
Søndre Bergenhus	47	4	25	6	41	—
Nordre Bergenhus	36	—	—	—	—	—
Romsdal	57	—	—	5	10	—
Søndre Trondhjem	46	18	87	22	119	1
Nordre Trondhjem	39	10	41	20	73	—
Nordland	57	4	25	11	64	—
Tromsø	25	13	123	17	187	1
Finmarken	18	—	—	—	—	—
Tilsammen	610	122	809	204	1297	11

*) I vor statistik for 1910 er antallet fastslaaet til 671, men siden er *Tromsø amt* tilføjet.

Pluss og minus (landkommunerne).

Partiet deltok for første gang i	84 kommuner med	+	332
— hadde fremgang i	74	—	+ 181
— gikk tilbake i	19	—	÷ 25
— beholdt samme antal repræsent. i 27	—	—	

Tilsammen antal kommuner 204   Repræsentanter 488
som utgjør nettotilveksten i landkommunerne.

Men endnu har vi 406 kommuner i landet, hvor vort parti savnes ved valgene, og dette er et saa stort antal, at der trænges et herrens *agitations-* og ikke mindst *organisationsarbeide*, hvis vi i løpet av en nær fremtid skal lægge disse kommuner ind under vor valgstatistik.

Foruten de 1297 repræsentanter, som vi har i statistikken, er der flere steder i landkommunerne, hvor det oplyses at der er valgt socialistiske repræsentanter. Saaledes kan nævnes Sydvaranger, hvor disse er i flertal, Sannikedal i Bratsberg, hvor der er valgt 10 repræsentanter (av 20), og Nesodden i Akershus, hvor der er valgt 6 repræsentanter og som bidrog til valget av socialistisk ordfører (Oppegaard kommune). Naar disse ikke er medtat i statistikken er det fordi, at de organisationsmessige forhold ikke er i orden. Dette er beklagelig; men da statistikken skal utvise *partiorganisationens* fremgang maa disse utelates.

Byerne.

I *byerne*, hvor vi gjennom mange valg har kjæmpet os frem til store minoritetsgrupper, har det sidste valg i en række byer sat os paa terskelen til at overta ledelsen. Ved Valget i 1910 fik arbeiderpartiet tilsammen 400 repræsentanter i byerne. Ved sidste valg har denne repræsentation steget til 490.

Vi deltok ved valget i 46 byer, hvor der tilsammen er 1752 repræsentanter. Vort partis styrke i byerne er saaledes gjennomsnittlig 28 pct.

Valgresultatet i byerne. Plus og minus.

Partiet deltok for første gang i 5 *) nye kommuner med	+	31 repr.
— hadde fremgang i 21 kommuner med	+	70 «
— beholdt samme antal repræsentanter i 14	—	
— hadde tilbakegang i 6	—	« ÷ 11 «
Byer 46		+ 90 repr.

Kvinderne og valget.

Kvindernes deltagelse i valget har interesse langt utover Norges grænser. Siden vort land er kommet blandt de første i rækken av

*) I denne beregning er *Notodden* her regnet som ny kommune, da vi ikke hadde denne by i vor forrige statistik.

nationerne som har git kvinderne stemmeret, saa følges vore valg med stor interesse utover i landene blandt dem, som endnu maa kjæmpe og agitere for stemmeret blandt kvinderne. Og det kan sies til de norske kvinders ros, at forventningerne er ikke blit skuffet. Kvinderne har vist sin interesse for samfundsspørsmålene. Deres deltagelse i valgene har været i stigende.

Men interessen for kvinderne i valg gjælder ikke bare deres stilling som vælgere. Der spørres ogsaa efter *om der vælges kvinder* ved vore kommune- og stortingsvalg. Og her er det, at der særlig i utlandet vises vort land opmærksomhet. Hittil er der skuffelse over at der ingen kvinder er valgt til stortinget.

Vort parti, der like fra første dag har kjæmpet for kvinders stemmeret, har aldrig ved opstilling av kandidater gjort dette til et kjønsspørsmål; men det maa desværre indrømmes at vi likesom de øvrige partier har følt, at der er megen *fordom* paa dette omraade.

Ved det sidste valg har arbeiderpartiets repræsentation av kvinder øket med 36 pct. i hele landet. Deres repræsentation i byerne har øket fra 18 til 34, mens den i landkommunerne har gaat tilbake fra 15 til 11. Denne tilbakegang maa skyldes den beklagelige ting, at vore partiorganisationer i landdistrikterne undlater at kumulere, og derfor blir kvinderne strøket av tilfældige vælgere som stemmer med os, men som ikke har tilegnet sig forstaaelsen av det berettigede i at ogsaa kvinderne faar den repræsentation som de fortjener.

Vort partis kvindelige repræsentation ved de 3 sidste valg er følgende:

	1907	1910	1913
Landskommunerne	1	15	11
Byerne	6	18	34
Tilsammen	7	33	45

Valgets hovedresultat

er at vi har valgt **1297** repræsentanter i landkommunerne og **490** i byerne, tilsammen **1787** repræsentanter.

Arbeiderpartiet har erobret flertal i 23 landkommuner og 3 bykommuner, tilsammen 26. Desuten har partiet erholdt halvdelen av repræsentanter i 13 landkommuner og ved de fleste av disse faat flertal ved valg av ordføreren. Partiet har saaledes faat valgt en række socialistiske ordførere.

I byerne har partiet faat valgt 6 ordførere, nemlig:

Med flertal: *Narvik*: Jul. B. Olsen. *Hammerfest*: Postmester Eriksen. *Sarpsborg*: Snekkerformand A. Andersen.

Uten absolut flertal: *Horten*: Snekker K. J. Knudsen. *Hønefos*: Skrædder C. S. Bentzen. *Vadsø*: Kateket Bastiansen.

I landkommunerne har partiet ordføreren i følgende kommuner, alle steder med flertal:

Smaalenene: Tune: Johan Gundersen. Moss herred: Anton Krogs vold.

Akershus: Fet: Asbj. Dørumsgaard. Lillestrøm: H. S. Arnesen. Skedsmo: P. A. Iversen.

Hedemarken (Solør): Brandval: Nils Aas. Aasnes: S. Hauge. Vaaler: H. Aarsrud.

Kristians amt: Jevnaker: Anton Moen.

Buskerud: Modum: Chr. Hornsrud, Nedre Eker: Th. Borger- sen. Røken: Johan Leira.

Nedenes: Froland: Anton Hellum.

Lister og Mandal: Vennesla: A. T. Askedal.

Søndre Trondhjem: Røros: Lars Tørres. Aalen: Svend Skaardal. Støren: M. Svebstad. Malvik: H. Løvaas.

Nordre Trondhjem: Meraker: Ole E. Volland.

Nordland: Bø i Vesteraalen: A. Røkenes.

Tromsø amt: Salangen: Kr. Tønder. Trondenes: Hans Mikkelsberg. Lavangen: Fredrik Hansen. Ibbestad: Lind Johansen. Sørfjord: Rasmus Hansen. Karlsøy: M. Simonsen. Tromsøund: O. M. Gausdal. Helgøy: Peder Nilssen. Nordreisa: Leonard Isaksen. Balsfjord: Johs. Eide. Malangen: H. Berg.

Desuten har partiet ordføreren i *Budalen* (S. Trondhjem) Ole Enlid, *Oppegaard* (Akershus) Georg Jonassen og i *Solum* (Bratsberg) O. Roe, *Valsøfjorden* Aug. Hestnes, *Urskog* Johan Rotbæk.

Tilsammen utgjør dette 42 *socialistiske ordførere*.

Omstaaende grafiske fremstilling viser vort partis deltagelse i 6 kommunevalg fra aar 1898 til 1913. De skraferte søiler viser os landkommunerne, de andre byerne. Fremstillingen gir en levende forstaaelse over vor seierrike vekst og fremgang. Den viser os ogsaa, hvorledes socialismen fra først av har hat sin væsentligste styrke blandt byernes befolkning. De to første valg har byerne større repræsentation end landkommunerne; men ved valget i 1904 staar by og land med samme styrke, indtil de følgende valg viser, at socialismen begyndte at gro i norsk jord mindst likesaa godt som hos arbeiderne i byerne.

Brochurer.

Til bruk i valgkampen blev trykt et agitativsskrift: «*Litt om arbeiderpartiets kommunepolitik*» av Magnus Nilssen, samt «*Den nye skattelov og reduktionstabellerne*» av Joh. Evje.

Der er trykt nye oplag av sangbøker og brochurer.

Det norske arbeiderparti.

Kommunevalgene 1898=1913

Partiets forlag og bokhandel.

Ved aarets begyndelse utkom *Gustav Bangs* bok «Den kapitalistiske samfundshusholdning», som er utgit i fællesskap med «Socdem» forbund» i Danmark.

Likedan er Det kooperative utvalgs bok *Well's* «Nye verdener» utgit paa arbeiderpartiets forlag.

En begivenhet i aaret er partiets overtagelse av partifælle H. Østerholts bokhandel.

Ved en meget god overenskomst blev landsstyret enig om at overta bokhandelen samt utgivelsen av «Arbeiderkalenderen» og «Arbeidets Jul». Overtagelsen fandt sted fra mars maaned 1913. Forretningen, som allerede første aaret har git overskud, vil sette ny fart i vor skriftlige agitation og lette betydelig utgivelse av socialistisk literatur.

Under trykning er sanghefter med noter for mandskor og blandet kor. Dette har længe været savnet, da sangforeningerne

har hat meget vanskelig for at faa tak i arbeidersange hos de private musikhandlere.

Arbejderkalenderen, som blev redigert av en komité, bestaaende av *Kyrre Grepp*, *Ole O. Lian* og *Oscar Pedersen*, blev trykt i 12,000 ekspl. og oplaget er utsolgt.

«*Arbeidets Jul*» (redigert av redaktør Vidnes) utkom ogsaa i 12,000 ekspl., der hurtig blev utsolgt.

Det 20de Aarhundrede

har fortsat at utkomme som tidligere. Det har ikke faat den tilslutning som man er enig om det burde ha. Underskuddet for 1913 er kr. 130.78, hvilket er mindre end i tidligere aar.

Fra oktober maaned fratraadte *Inge Debes* efter eget ønske redaktionen, som midlertidig blev overtat av *Olav Scheflo*.

Kommunalt tidsskrift.

I juli maaned indkom forslag fra Utrøndelagens soc.-dem. arbeiderparti om, at partiet skal utgi et kommunalt tidsskrift eller meddelelsesblad. Saken hadde været oppe paa Utrøndelagens aarsmøte i mars og blev siden drøftet av kommunalmøtet i Hommelvik. Dette møte nedsatte en komité, bestaaende av A. Buen, A. Hazeland og M. Tranmæl, til at utarbeide forslag.

Centralstyret nedsatte en komité, bestaaende av *Kyrre Grepp* og *Oscar Ruud*, der sammen med bladkomiteen for Det 20de Aarhundrede skulde behandle forslaget og utrede saken.

Efterat komiteen hadde behandlet saken, blev det besluttet at utsende en rundskrivelse til partiets foreninger i landet med forespørsel, om disse vilde garantere for et visst antal abonnenter paa det nye tidsskrift.

De indkomne besvarelser vil vise, hvor stor interesse der er for et eget kommunalt tidsskrift.

Partiets presse.

«Social-Demokraten har i 1913 hat en jevn og sikker stigning. Abonnementantallet har øket med 2000. Fra 1. oktober blev der iverksat en forhøielse i abonnementsprisen, samtidig som bladet i *Kristiania* gik over til ukeabonnement. Forhøielsen er fra 60 øre maaneden indenbys til 20 øre uken, og utenbys fra 1.80 pr. kvartal til kr. 2.50.

Der er i aaret utkommet 6 nye socialdemokratiske blade, nemlig:

- «*Ny Dag*», Gjøvik.
- «*Hønefos og omegns Soc.-Dem.*»
- «*Indtrøndelagen Soc.-Dem.*»
- «*Vest-Finmarkens Soc.Dem.*»
- «*Socialisten*», Aalesund.
- «*Akershus Soc.-Dem.*», Lillestrøm.

Av disse er «Hønefos og omegns Soc.-Dem.» efter andragende anerkjendt av landsstyret i henhold til partiets love.

Ved aarets utgang utkom der følgende partiblade:

	Begyndt at utk.	Utk. i uken
«Social-Demokraten»	1887	6
«Arbeidet», Bergen	1893	6
«Ny Tid», Trondhjem	1899	6
«1ste Mai», Stavanger	1899	6
«Nordlys», Tromsø	1902	2
«Fremover», Narvik	1903	3
«Fremtiden», Drammen	1905	6
«Smaal. Soc.-Demokrat», Fr.stad	1906	6
«Sørl. Social-Demokrat», Kr.sand	1907	6
«Tiden», Arendal	1907	3
«Tidens krav», Kr.sund	1906	2
«Arbeidets ret», Røros	1906	3
«Bratsberg Demokraten», Skien	1908	6
«Solungen», Gjesaasen	1904	3
«Demokraten», Hamar	1909	6
«Vestfold Arbeiderblad», Tønsberg	1909	3
«Haugesunds Folkeblad»	1910	2
«Nybrott», Larvik	1911	3
«Moss Social-Demokrat»	1912	2
«Daggry», Horten	1912	3
«Saltens fremtid», Sulitjelma	1912	2
«Romsdølen», Molde	1912	1
«Hønefos og omegns Soc.-Dem.»	1913	3

Desuten utkommer følgende socialdemokratiske blade:

«Romerikes blad», Jesseim	1902	2
«Finmarken», Vardø	1899	2
«Glommendalen», Kongsvinger	1911	4
«Folkeviljen», Sjøveien	1911	1
«Indtrøndelagens Soc.-Dem.»	1913	2
«Vestfinmarkens Soc.-Dem.», Hammerfest	1913	2
«Socialisten», Aalesund	1913	1
«Akershus Soc.Dem.», Lillestrøm	1913	3
«Ny Dag», Gjøvik	1913	3

Stipendiekomiteen.

Til medlemmer av Statens Stipendiekomite som fremkommer med indstilling for utdeling av stipendier for haandverkere og tekniske arbeidere, har partiet i aaret opnævnt herrerne møbelsnekker Olaf Sjursæter, Bergen og skrædder Thor Svendsen, Kristiania. Varmand var: Maskinarb. Joh. Saksvik, Bergen og skrædder B. Lange, Kristiania.

Folkets hus.

I de senere aar har det blit mere og mere nødvendig for arbeiderbevægelsens utvikling, at partiavdelingerne og samorganisatorerne skaffer sig forsamlingslokaler. Det er dette som har nød-

vendiggjort opprettelse av et «Folkets hus' fond», som landsorganisationen vedtok paa sin kongres i 1910. Dette fond, som tilveiebringes ved, at der av hvert heltbetalende medlems kontingent avsættes 2 øre pr. maaned, var til en begyndelse kun gjældende for avdelinger av landsorganisationen.

Paa landsmøtet i Stavanger 1912 blev det vedtat, at centralstyret skulde søke opnaadd saadanne ændringer i fondets statuter, at ogsaa de politiske partiforeninger kunde erholde fondets støtte.

Ved landsorganisationens kongres 1913 blev der fra sekretariatet foreslaat en saadan ændring, som enstemmig blev vedtat av kongressen. Den omhandlede paragraf fik derved følgende ordlyd:

«Laan kan kun bevilges til Folkets hus-foretagender, der eies eller bygges av en fagforening eller en sammenslutning av faglige og politiske foreninger, tilsluttet Arb.s fagl. landsorganisation og Det norske arbeiderparti.»

Paa grund av, at forsamlingslokalerne eies av baade faglige og politiske organisationer, og at foretagendet i sin natur er en lokal affære, har man aldrig hat nogen fortegnelse over vore Folkets hus i vort land. Dette er uheldig, da arbeidet med at reise og vedlikeholde disse lokaler er et saa møisommeligt og tungt arbeide, at de resultater man paa dette omraade er kommet til, bør registreres sammen med arbeiderbevægelsens øvrige gjøremaal.

Partikontoret har derfor begyndt en fortegnelse over Folkets hus eller forsamlingslokaler som tilhører arbeiderbevægelsen, og har i den anledning utsendt statistiskemaer til samtlige partiets samorganisationer. Det er partikontorets mening, at en statistik bør optages med visse mellemrum, f. eks. hvert 3dje aar. Der har været utsendt følgende spørsmaal:

1. Har arbeiderbevægelsen forsamlingslokale paa stedet? .....
2. I tilfælde, er partiavdelingen eier av dette? .....
3. Eller hvem eier det? .....
4. Hvilket aarstal blev det erhvervet eller bygget? .....
5. Hvilken værdi ansættes eiendommen med inventar til? Kr. ....
6. Hvor stor gjæld er der paa eiendommen? Kr. ....

Det har fra enkelte steder været meget vanskelig at faa ind besvarelserne og i det hele krævet mange purringer; selv om enkelte hus muligens kan være uteglemt, saa vil dog den utarbejdede fortegnelse gi en god oversigt over hvad arbeiderbevægelsen eier av Folkets hus.

Av besvarelserne kan det sees, at spørsmaset om partiavdelingerne eier huset mange steder har været vanskelig at besvare. Og det er rimelig; særlig gjælder dette byerne og industricentrene. Her er det nemlig som oftest Samvirkende fagforeninger eller lignende organisation som er eier; men samtlige disse foreninger er samtidig partiforeninger. Besvarelserne her angaaende eierne kan derfor ikke regnes som aldeles sikre. I utprægede landdistrikter eies gjerne lokalerne utelukkende av partiforeninger.

Av svarene fremgaar det, at der er indkommet opgaver over 123 hus, hvilket for mange vistnok vil være overraskende meget. I byerne er der 25 og i landdistrikterne 97.

For landdistrikternes vedkommende er fortegnelsen ført amtvis, og her kommer Hedemarken ind som en smuk nr. 1 med 24 Folkets hus. Dernæst kommer Smaalenene med 11 og Søndre Trondhjems amt med 10 forsamlingslokaler.

Værdien av husene er tilsammen kr. 2,327,839, og trækker man fra gjælden, som er kr. 1,479,781, har arbeiderbevægelsen staaende i sine eiendomme tilsammen kr. 848,058 i formue.

Vi henviser forøvrig til fortegnelsen bak i heftet.

Skandinavisk samarbeide.

Den skandinaviske arbeiderkongres 1912 besluttet som bekjendt, at der skulde nedsættes et skandinavisk *arbeidsutvalg* bestaaende av 2 personer fra hvert land valgt av de respektive hovedorganisasjoner. Dette utvalgs opgave skal være at iverksætte kongressens beslutninger og lede samarbeidet mellem kongresserne.

Utvalget avholdt konstituerende møte i Gøteborg 11.—12. oktober. Det bestod av følgende: For Sverige: *Herm. Lindqvist* og *Fr. Ström*. For Danmark: *C. F. Madsen* og *Th. Stauning*. For Norge: *Ole O. Lian* og *Magnus Nilssen*.

Konferansens dagsorden var meget omfattende, idet der forelaa adskillige saker fra den sidste skandinaviske arbeiderkongres til behandling. Den viktigste av disse var spørsmålet om

et mere intimt skandinavisk samarbeide.

Kongressens beslutning herom var følgende:

«Kongressen uttaler, at tanken paa et folkelig samarbeide mellem de skandinaviske folk frem mot enhet, hvor saadan med fordel kan gjennomføres, er av stor vigtighet. Det skandinaviske samvirke, som allerede nu drives, har vist sig paa forskjellige omraader at være til stor gagn for de nordiske folk, og det internationale socialdemokrati har fra principielt synspunkt al grund til at medvirke til yderligere at utvide dette samvirke.

De socialdemokratiske partier i Skandinavien bør derfor i sin parlamentariske aktion og ellers søke at gaa i spidsen for et endnu mere utviklet samarbeide mellem nationerne i Norden.

Blandt de maal, som et saadant arbeide i første række bør ta sigte paa, maa fremholdes: en fælles optræden i utenrikspolitiske anliggender til fremme av international lov og samfærdsel, traktater om uindskrænket voldgift mellem de nordiske lande, ensartet lovgivning paa forskjellige omraader, hvor saadan lovgivning er mulig og formaalstjenlig, samt særskilt angaaende social lovgivning bør samarbeide finde sted for at gjennemdrive de folkelige krav paa en saadan lovgivning, slik som de er blit formulert av de internationale socialdemokratiske kongresser.

Ogsaa andre opgaver for et nordisk samvirke kan nu tænkes at fortjene overveielse, saasom utvidet økonomisk samarbeide, og ogsaa paa den almene kulturs omraade kan der sikkert ved nærmere forskning findes opgaver for ensartet optræden.

Som egnet til at fremme de nordiske socialdemokratiske partiers samvirke i ovennævnte eller andre saker anbefaler kongressen nedsettelse av et utvalg, bestaaende av to personer fra hvert land, utset av de respektive hovedorganisationer, med den opgave at la iverksætte de skandinaviske kongressers beslutninger og lede arbeidet mellem kongresserne.»

Foruten dette spørsmal forelaa til behandling motion fra Norsk arbeidsmandsforbunds avdeling 191 ved Follum bruk som gik ut paa, at kongressen skulde foranstalte et skandinavisk arbeidermøte paa grænsen mellem Norge og Sverige i 1915.

Kongressen vedtok i den anledning følgende beslutning :

«Idet man uttaler sympati for forslaget overlates spørsmålet om skandinaviske arbeidermøter paa grænsen til avgjørelse av hovedstyrrerne i de skandinaviske lande.»

Videre forelaa til behandling spørsmålet om opprettelse av et *skandinavisk tidsskrift* for arbeiderbevægelsen og endelig en resolution fra kongressen om *internationalt hjelpesprog*.

I spørsmålet om

skandinavisk samarbeide

fattet komitéen følgende beslutning :

«I anledning av den ottende skandinaviske arbeiderkongres' uttalelse angaaende skandinavisk samarbeide, vil komitéen paapeke, at flere av de der nævnte opgaver saasom arbeide for fredssaken, for voldgiftstraktater m. m. allerede behandles av forskjellige komitéer og organisationer, og bør socialdemokratiet her gjøre al sin indflydelse gjældende paa de maater som synes mest formaalstjenlig for en god løsning. For at faa paabegyndt et praktisk arbeide overalt, hvor saadant kan være frugtbringende for arbeiderklassen, vil komitéen i tilslutning til kongressens beslutninger fremholde/følgende :

1. Spørsmal angaaende international lovgivning bør fremmes, og socialdemokratiet i de skandinaviske lande bør overalt kræve at regjeringerne, hvor komitéer nedsættes eller konferanser holdes for at forberede international eller skandinavisk lovgivning ogsaa lar socialdemokratiet der faa sine repræsentanter, hvis opgaver skal være at fremholde arbeiderklassens synspunkter og fremlægge forslag og uttalelser i overensstemmelse med socialdemokratiske prinsipper.

2. De skandinaviske landes socialdemokratiske riksdagsgrupper opfordres til at drøfte muligheten av ensartet og saavidt mulig samtidig optræden i visse spørsmal, hvorav især maa nævnes spørsmal som f. eks. maksimalarbeidsdagen, mindstelønnen, arbeiderbeskyttelsen, barnarbeidet, folkepensioneringen, sykepleien, arbeidsløshets-

spørsmålet, sjøfartslovgivningen, samt lovgivning om monopoler og monopollignende foretagender.

3. For at skaffe et grundlag for fortsat arbeide paa forskjellige omraader skal ordninger træffes for utveksling landene imellem av redegjørelser for hovedgrundene i de for arbeiderklassen viktigste eksisterende love og for de av socialdemokratiet i tilslutning hertil optagne forslag.

4. Lignende redegjørelser vedkommende kommunal virksomhet av socialdemokratiets repræsentanter i hovedstædernes kommunesyrer utveksles.

5. Disse redegjørelser ved siden av betænkninger og forslag, som har været oppe til behandling og som har speciel interesse for arbeiderklassen, utveksles aarlig.

6. Komitéens medlemmer i hvert land skal sørge for at utvekslingen av de nævnte materialer finder sted.

7. Komitéens ordfører og sekretær skal ved internationale kongresser eller andre lignende sammenkomster sørge for at specielle møter samtidig holdes av deltagende socialdemokratiske riksdagsmænd, kommunerepræsentanter og avismænd til drøftelse av spørsmåal vedrørende skandinavisk samarbeide.

8. I anledning av kongressens uttalelse om utviklet økonomisk samarbeide, uttaler komitéen, at fagorganisationernes skandinaviske understøttelsesvirksomhet fremdeles som hittil bør utvikles og forbedres gjennom fagorganisationernes nugjældende institutioner og forbindelser.

Arbeidermøter paa grænsen.

Det besluttedes at i 1914 til fremme av arbeidernes fælles interesser og til minde om den 100-aarige fred mellem de skandinaviske folk skal der foranstalles et eller flere skandinaviske arbeidermøter paa passende steder, først og fremst ved Fredrikshald.

Internationalt hjælpesprog.

Angaaende den skandinaviske kongres' beslutning om et internationalt hjælpesprog besluttedes at gi komitéens styre i opdrag at henstille til det internationale byraa i Brüssel at fremme spørsmålet om vedtagelse av forholdsregler til fremme av verdenssprogsidéen paa næste internationale socialistkongres. Videre besluttedes at hos samme byraa anmode om at ogsaa et nordisk sprog maa bli likestillet med de nu brukte sprog.

Skandinavisk tidsskrift.

Det besluttedes at anmode hovedbestyrelserne til indtil videre at utsætte saken.

Komitéen konstituerte sig med et styre, som altid skal vælges i det land, hvor den ordinære konferanse sidst er avholdt. Til formand valgtes *H. Lindqvist*, til sekretær *Fredr. Strøm*. Ordinært møte skal avholdes hvert andet aar begyndende med Sverige, saa Danmark, Norge og eventuelt Finland. Ekstraordinære møter kan indkaldes av styret.

Arbeiderbevægelsens arkiv,

som har sine lokaler i kjælderetagen i Folkets hus, har fortsat sin virksomhet i 1913 og har nu en ganske rikholdig samling av aviser, beretninger, love og dokumenter saavel fra arbeiderbevægelsen i Norge som i Sverige, Danmark og Finland.

Regnskapet for arkivet 1913.

<i>Indtægter:</i>		<i>Utgifter:</i>	
Saldo fra 1912	kr. 329.09	Belysn. og ventilation	kr. 54.92
Bidrag fra Abeidernes fagl. landsorgan.*).	« 400.00	Rengjøring	« 96.00
Bidrag fra Det norske arbeiderparti	« 700.00	Fragt og porto	« 41.55
		Bokbinderarbeide . . .	« 42.00
		Avishold	« 5.87
		Lønninger	« 400.00
		Kassebeholdning . . .	« 788.75
	<u>Kr. 1429.09</u>		<u>Kr. 1429.09</u>

Status 31. december 1913.

<i>Aktiva:</i>		<i>Passiva:</i>	
Samv. fagforen. for- skuds leie	kr. 600.00	Landsorgan. pr. ^{31/12} 1912	kr. 900.00
Inventar	« 835.95	÷ avskrev. «	300.00
Kontant i kassen . . .	« 788.75		
			kr. 600.00
		Kapitalkonto	« 1624.70
	<u>Kr. 2224.70</u>		<u>Kr. 2224.70</u>

Partiets organisations- og medlemstal.

Ved utgangen av 1913 var partiet organisert i:

- 6 amtspartier.
- 36 kredspartier.
- 37 byorganisationer.
- 1 bygdeparti (Jevnaker).
- 5 enkelte foreninger.

Tilsammen har disse organisationer 962 foreninger. Det samlede medlemstal i partiet var **49,500** og av disse er 6971 kvinner. I 1912 var opgaverne 891 foreninger med 43,557 medlemmer, hvorav 5788 kvinner. Fremgangen i medlemstallet fra foregaaende aar er saaledes **5943**.

*) Husleien kr. 300.00 er forskudsvis betalt av Landsorganisationen. Se tidligere beretninger.

Internationalen 1913.

Med det internationale byraa i Brüssel har partiet som sædvanlig staat i livlig rapport. En række skrivelser og cirkulærer er indløpet fra byraaet, og disse er blit besvart i den utstrækning, som det har været nødvendig. Partiets beretning for 1912 sendtes til byraaet med en kort oversigt over det parlamentariske, kommunalpolitiske og faglige arbeide i bevægelsen. De lovforslag m. v. som er utarbeidet av stortingsfraktionen i 1912 er oversendt byraaet.

Den 14. april mottoges fra byraaets eksekutivkomité anmodning om at støtte de belgiske arbeidere, som maatte gaa i generalstreik for at faa en løsning paa stemmeretsspørsmålet. Støtten skulde væsentlig bestaa foruten i penge at hindre lastning og utførsel av kul til belgiske fabrikker og havne og forhindre hvervning av streikbrytere. Landsorganisationen sendte et større kontant beløp til den belgiske generalstreikkomité. Partiet saa sig ikke istand til at yde noget bidrag.

I skrivelse av 21. april meddeler byraaet, at rygter som er sat i omløp, at partifælle O. Braun, tidligere medlem av byraaet og redaktør for det lettiske partiorgan (Rusland), ikke har noget paa sig og at partifælle O. Braun er fuldt værdig alle socialdemokraters tillid; det var sagt, at han stod i det hemmelige russiske politis tjeneste.

Forskjellige cirkulærer angaaende støtte til partifæller i Balkanlandene er mottat.

Fra partifæller i Kina er sendt anmodning gjennom byraaet til den socialistiske presse i Europa med anmodning om at paavirke regjeringerne, saaledes at det nuværende autokratiske styre i Kina ikke faar laan eller penge fra Europa.

Fra partiavdelingen i *Kiew* kom i september anmodning gjennom byraaet til de tilsluttede partier, i anledning *Beilis*-processen, at virke for at den europæiske opinion reiste sig mot jødeforfølgelserne i Rusland og utvirket at alle mennesker i verden blev behandlet likt efter loven uanset race og religionsforskjelligheter.

I cirkulære av 17. oktober meddelte byraaets utøvende komité, at byraaet skulde holde møte i London den 13. december sammen med repræsentanter for de engelske socialistpartier og 14. december ordinært møte for at behandle forskjellige spørmaal, bl. a. ogsaa fastsættelsen av tiden for den internationale kongres og opsættelse av dagsorden for denne.

I anledning av det forslag, som var fremsat av Vaillant og Keir Hardie paa Kongressen i Kjøbenhavn, om i tilfælde at iverksætte generalstreik for at hindre krig og som skulde omsendes partierne til uttalelse og forelægges kongressen i Wien, vedtok Det norske arbeiderpartis centralstyre enstemmig følgende uttalelse, som oversendtes byraaet:

Til *Det internationale socialistbyraa*.

I anledning byraaets cirkulære vedrørende militærspørsmålets behandling paa den internationale kongres i Kjøbenhavn, i forbin-

delse med det av Keir Hardie og Vaillant fremsatte forslag til resolution, skal det norske socialdemokrati herved meddele:

Paa vor partikongres i 1909 forelaa følgende forslag: «Partiet har sat sig som særlig opgave at arbeide for overenskomster mellem de forskjellige landes arbeiderorganisationer, gaende ut paa at folket negter at delta i krig med mindre eget land har tilbudt voldgift.»

Dette forslag besluttedes oversendt den skandinaviske kongres til behandling. Denne kongres, som avholdtes i Stockholm i 1912 og hvor de faglige og politiske arbeiderorganisationer i Norge, Sverige, Danmark og Finland var fyldig repræsenterede, vedtok følgende ang. militarismen og dette forslag:

«I anledning av Det norske arbeiderpartis forslag om at uttale, at folkene bør negte at delta i krig med mindre eget land har tilbudt voldgift, henviser kongressen til de internationale kongressers krav om obligatorisk voldgift i alle mellempfolkelige stridsspørsmal, samt dens paalæg om at anvende alle de mest virksomme midler for at hindre krigsutbrudd.

Av disse grundsatser følger efter kongressens mening, at de skandinaviske arbeiderpartier, hvis nogen konflikt skulde bryte ut, er forpligtet til straks at søke at opnaa samvirke om fælles optræden og ved anvendelse av alle de magtmidler arbeiderklassen raader over skyve voldgiftskravet i forgrunden.»

Senere har ogsaa militarismen været oppe til behandling paa den faglige landsorganisations kongres 1913, hvor der fattedes beslutning om, at arbeidernes stilling til militarismen og den almindelige vernepligt, herunder ogsaa spørsmålet om en faglig aktion i visse tilfælder skulde optages til behandling i de enkelte fagforeninger, hvorefter saken skal utredes og behandles paa kongressen i 1916.

Under disse omstændigheter finder de norske hovedorganisationer for nærværende at burde henholde sig til den foran indtagne beslutning paa den skandinaviske kongres, og denne blir i henhold hertil at forelægge som det norske socialdemokratis uttalelse i saken til den internationale kongres i Wien.

Møte i det internationale byraa i London.

Møtet den 14. december 1913 i det internationale byraa i London var besluttet holdt der, fordi byraaet ogsaa skulde være de engelske partifæller behjælpelig med at faa istand en forening mellem de engelske socialistpartier.

Redaktør *Vidnes* deltok i møtet som repræsentant for Det norske arbeiderparti.

Den 13. december holdt byraaet som bestemt et fællesmøte i London med repræsentanter fra det uavhærgige arbeiderparti (I. L. P.), det fabiske selskap (Fabian Society) og det britiske socialistparti (British Socialist Party). Møtet lededes av *Vandervelde*, det internationale byraas præsident.

Allerede den 18. juli hadde eksekutivkomitéen og englænderne foreslaat 1) at der skulde opprettes socialistisk nationalraad (eg.:

conseil socialiste unitié) med repræsentanter for hver av de tre engelske arbeiderpartier; raadets myndighet skulde fastsættes siden; 2) at hver organisation, som tilhørte raadet, skulde være tilsluttet arbeiderpartiet.

Efter endel debat i formiddagsmøtet vedtok eftermiddagsmøtet den 13. december følgende resolution:

«Repræsentanterne for de tre partiorganisationer har, i særskilte møter, nøie drøftet situationen som den er efter konferansen i formiddagsmøtet. De er enige om at erkjende den store betydning av at opnaa enighet mellem socialisterne og beklager at de ikke har fuldmagt fra sine medlemmer at avgjøre spørsmålet endelig allerede idag.

Men de er dog blit enige om følgende uttalelse:

«Idet vi indser det ønskelige i at sikre socialistisk enhet paa grundlag av en fælles aktion med arbeiderpartiet (Labour party), henstiller konferansen til repræsentanterne for de tre organisationer at foreslaa for sine medlemmer en forandring i lovene, som forelægges arbeiderpartiets kongres i 1915, og som har til maal at tillate alle kandidater (ved valgene), som maatte ønske det, at optræde som arbeider- og socialistkandidat;

der organiseres fællesmøter, ved hvilke valgte talere fra de tre organisationer optræder for at tale for den socialistiske enhet; og der opnævnes en blandet komité paa tre medlemmer (heri indbefattet sekretæren) fra hver organisation for snarest mulig at træffe de nødvendige anordninger.

De haaber at resultatet av denne aktion vil bli en hurtig og lykkelig løsning paa de vanskeligheter, som hittil har stængt veien for den socialistiske enhet som alle av hjertet ønsker.»

Den 14. december sammentraadte byraaet til sit ordinære møte i Westminster Palace hotel.

Det oplystes her at byraaets lokaler i Folkets hus i Brüssel var blit utvidet og kostet 3500 francs i aarlig leie.

Kongressen i Wien fastsattes til 23. august 1914 og følgende dage. Første møte skulde anordnes som en jubilæumsfest 25-aarsdagen for den anden internationals stiftelse.

Kongressens dagsorden opsattes saaledes:

1. Dyrtiden.
2. Imperialismen og voldgiftsarbeidet.
3. Arbeidsløshet.
4. Alkoholismen.
5. De russiske fængsler.

Repræsentationsretten til kongressen bestemtes saaledes, at hvert parti kan sende 6 repræsentanter for hver stemme som det har i byraaet.

Angaaende partiforholdene i Rusland vedtoges en resolution av Kautsky, som opfordrer byraaet at medvirke til at der opnaaes enighet mellem de forskjellige socialistiske russiske partier.

Fra partiets samorganisationer.

Akershus amt.

(5 kredsorganisationer.)

Akers arbeiderparti.

Akers arbeiderparti har i det forløpne aar lagt alt sit arbeide paa at faa kredsorganisationen over paa fuldt organisationsmæssig grundlag, hvilket er lykkedes. Der blev i begyndelsen av aaret ned-sat en lovkomité, som utarbeidet love for Akers kredsparti, og disse love blev paa en senere generalforsamling vedtat og Akers arbeider-parti som kredsparti indmeldt i Det norske arbeiderparti fra 1. april 1913.

Akers kreds arbeiderparti bestaar av de 4 sognepartier: Ullern arbeiderparti, Vestre Akers arbeiderparti, Østre Akers arbeiderparti og Nordstrand arbeiderparti. Disse 4 sognepartier bestaar atter igjen av en række kredsforeninger, saaledes: Vestre Akers arbeiderparti av Kjelsaas, Nydalens, Gaustad og Vinderens og Maridalens kredsforeninger. Østre Akers arbeiderparti bestaar av følgende 9 foreninger: Høibraaten, Furusest, Grorud, Hasle mandlige og Hasle kvindelige, Bryn mandlige og Bryn kvindelige, Opsahl kredsforening og Opsahl ungdomsforening. Nordstrand arbeiderparti bestaar av følgende 4 foreninger: Ljan—Bækkelaget, Abildsø, Klemetsrud og Østre Ekeberg kredsforeninger. Ullern arbeiderparti har ingen kredsforeninger, men bestaar kun av det samlede Ullern arbeiderparti.

I de forskjellige sognepartier og kredsforeninger er der i aarets løp utfoldet et kraftig organisationsarbeide ved møter og foredrag samt husagitation.

Der er i sognepartierne og kredsforeningerne i 1913 avholdt ca. 70 styremøter, 65 medlemsmøter og generalforsamlinger, 50 foredrag, 20 fester og 10 masse-møter samt 2 større stevner, nemlig Nordstrand arbeiderpartis traditionelle midtsommerstevne og et større stevne paa Schøien ved Bryn arrangert av Akers arbeiderparti.

Medlemsantallet er ikke saa stort som man kunde ønske det; det dreier sig om ca. 600 medlemmer.

Foran høstens kommunevalg blev der ført et energisk arbeide, men resultatet av valget blev ikke det forønskede. Endskjønt par-

tiet gik frem med flere hundrede stemmer ved valget, saa fik vi 1 repræsentant mindre i Akers herredsstyre end vi hadde før.

Vort lokalblad «Agitatoren» har paa grund av manglende tilslutning maattet indstilles.

C. Dahl Nilssen,
sekretær.

Bærum og Follo arbeiderparti.

Da amtsorganisationen besluttedes opløst og kredsorganisationerne skulde begynde sin virksomhet 1. april, har vort arbeide været lagt an paa at faa det nye maskineri til at virke godt. Det første repræsentantmøte til valg av styre avholdtes 22. mars; senere avholdtes styremøte til utarbeidelse av love. 8. juni avholdtes repræsentantmøte til vedtagelse av love. Organisationen fik navnet «Bærum og Follo arbeiderparti». Den bestaar av 4 herredspartier i 11 foreninger. Partiet har deltatt i kommunevalget i 4 herreder og har erholdt 33 repræsentanter. Formanden har avholdt 5 foredrag i anledning valget. Vort fremtidige arbeide vil nærmest bestaa i at organisere de øvrige herreder i kredsen.

Oluf Holck,
formand.

Mellem Romerikes kredsorganisation

blev konstituert 4. april 1913 og bestaar for tiden av 20 foreninger med et samlet medlemsantal av 690. Der har i aarets løp været avholdt 3 styremøter, der hovedsagelig har været beskæftiget med organisationens indre anliggender.

Av foreningerne blev der drevet et intenst agitationsarbeide i anledning kommunevalget. Vor avdeling i Skedsmo erobret flertal, likesom avdelingen i Lillestrøm beholdt flertallet. Paa begge steder har vort parti besatt ordfører- og viceordførerstillingene.

M. Jul. Halvorsen,
formand.

Nedre Romerikes arbeiderparti.

Kredspartiet stiftedes 26. januar 1913 i Fet. I møtet deltok 22 repræsentanter fra 13 foreninger. Partiets love blev endelig vedtatt i ekstraordinært repræsentantmøte i Fet 9. mars s. a. Ved stiftelsen tælltet partiet 16 foreninger. I aarets løp kom 5 nye foreninger til. Partiet tæller nu saaledes 21 foreninger. I 1. kvartal var medlemsantallet 455, i 2. kvartal 480 og i 3. kvartal 457. I 4. kvartal har sandsynligvis medlemsantallet gaaet noget op. Av foreningerne er 2 kvindeforeninger og 1 ungdomslag. Alle kredsens bygder (sogne) har nu partiavdelinger med undtagelse av Frogner. I denne bygd vil der nu bli optatt arbeide for at faa stiftet en avdeling. I kredsstyret er i aarets løp holdt 3 møter.

Den gamle kredsforening, som henhørte under amtsorganisationen, valgte i møte i Blaker 8. december 1912 en komité til at

utrede spørsmålet om startningen av et partiorgan. Komitéen søkte samarbeide med de andre kredspartier, og bladet «Akershus Social-Demokrat» blev startet 1. juli 1913. Kredspartiet tok aktier for 150 kroner i bladforetagendet. Bladkomitéens utgifter, kr. 194.86, er fordelt med en halvdel paa hver av kredspartierne i Nedre og Mellem Romerike. Kredspartiets indtægter — iberegnet kassebeholdning fra forrige aar — har været kr. 453.48, utgifterne kr. 315.72. Av indtægten er 50 kr. bidrag fra Centralstyret, resten kontingent.

Ved kommunevalgene besatte arbeiderpartiet i kredsens herreder ialt 47 pladse i herredsstyrene mot 26 i 1910 — en fremgang paa nær det dobbelte antal. I Fet fik vi flertal (14 av 24) og besatte baade ordfører- og viceordførerpladsen. I Urskog valgtes ogsaa arbeiderpartiets kandidat til ordfører. Under valgkampen dreves agitationen næsten utelukkende av de enkelte partiforeninger.

For kredspartiets regning holdtes ogsaa endel foredrag.

Vort parti inden kredsens er saaledes i glædelig vekst, og med fremgangen fra 1912 og 1913 og et fortsat energisk arbeide fra alle hold, skulde vi ved stortingsvalget i 1915 ha gode utsigter til at fravriste reaktionen magten.

Asbjørn Dørumsgaard,
formand.

Øvre Romerikes arbeiderparti.

Akershus amts arbeiderparti blev opløst fra 1. april 1913 og kredspartiet skulde oprettes. Øvre Romerikes arbeiderparti blev ikke fuldstændig konstituert i 1913 paa grund av at der ingen indberetning forelaa fra endel foreninger. Der er avholdt flere foredrag i kredsens samt 2 styremøter. Partiet stilte egen liste til kommunevalget i 2 av kredsens 4 herreder, nemlig i Eidsvold, hvor partiet fik indvalgt 13 repræsentanter av 48, og i Hurdalen, hvor partiet fik indvalgt 6. I Nes har ikke partiet nogen forening, heller ikke i Feiring.

I partiet var indmeldt den 1. januar 1914: 100 mænd og 60 kvinder, tilsammen 160 fra 5 foreninger. Av regnskapet sees, at partiet har hat en indtægt av kr. 116.50 og en utgift av kr. 81.78, der væsentlig er brukt som kontingent til landspartiet og betaling av gjæld fra stortingsvalget 1912.

Avisforholdene er her fortvilede, da partiet ingen lokal avis har mens de borgerlige partier har to her paa stedet.

T. Haavie,
formand.

Smaalenenes amt.

(5 kredsorganisationer.)

Beretning fra Glemminge og Tune kredser er ikke indsendt.

Ide og Marker arbeiderparti.

Virksomheten har desværre ikke været som den burde. Av aarsakerne hertil bør nævnes, at det gik sent og smaat før amts-

partiet fik klart sine forpligtelser — og før det var gjort blev kredsorganisationen ikke anerkjendt av Centralstyret. Kredsens geografiske beliggenhet med de nuværende kommunikationsmidler vanskeliggjør ogsaa møter og samarbeide mellem de tilsluttede foreninger, saa man maa op i Nord-Norge for at finde sammenligning.

Agitationen her blir som regel dyr, og vi hadde ingen midler i kassen at begynde med. Foran kommunevalgene blev der avholdt nogen faa foredrag av kredsformanden i Berg og i Id samt etpar av redaktør Moe-Johansen i Hvaler — det er vistnok det hele.

Her er arbeidsmark nok. Flere steder har man ikke faat hørt en utredning om socialismens evangelium, og dit faar vi prøve at naa i jubilæumsaaret.

Ved kommunevalgene var der økning av arbeiderpartiets stemmetal i alle kommuner, mens kun 2 fik flere repræsentanter valgt end de hadde før.

Peter Thorvik,
formand.

Rygge kredsparti.

Rygge kredsparti blev stiftet paa Moss i paasken 1913 og kan saaledes ikke se tilbake paa nogen lang virksomhet. Der var fremmøtt repræsentanter fra Rygge, Moss herred og Tomter. Til formand valgtes Oskar Kallum. 3 partiavdelinger indmeldtes, nemlig Rygge arbeiderparti, Moss herred arbeiderparti og Tomter arbeiderforening. Senere er stiftet Græsvik arbeiderparti, og paa formandens initiativ stiftedes i august Raade arbeiderparti, som er tilsluttet kredspartiet fra januar 1914; ialt indmeldt 5 foreninger med ca. 100 medlemmer.

Arbeiderpartiet deltok i valget i de kommuner, hvor der er partiavdelinger, undtagen Raade, og fremgangen var betydelig. I Moss herred fik partiet flertal, idet de besatte 9 av 16 pladse, i Rygge erobredes 2 nye pladse og i Onsø 2, ialt 6 nye pladse.

Der har været avholdt 8 politiske foredrag i anledning kommunevalget og følgende talere er benyttet: Ingeniør Vik, redaktør Magnussen, Randolph Arnesen, fru Ziener og Ernst Løvaas. Agitationen har ikke kunnet drives i den utsrækning, som var ønskelig, paa grund av smaa midler. Men vi haaber, at Centralstyret vil stille sig velvillig for et andragende fra os om et bidrag til oparbeidelse av denne kreds, da det her findes megen brakmark.

Oscar Kallum,
formand.

Eidsberg kreds arbeiderparti.

Partiet blev født til verden lite og unanseelig, uten arv, den 30. juni 1912 med 3 tilsluttede foreninger med tilsammen 52 medlemmer. Men hvad partiets numeriske vekst angaar, har vi dog grund til at se fremtiden lyst imøte; ti partiet tæller nu 8 foreninger med et samlet medlemsantal av 170. Endnu staar dog meget tilbake. 3 bygder inden valgkredsen, nemlig Spydeberg, Skiptvedt og Rom-

skogen, er saaledes uten organisation, og der er ikke tvil om at der ogsaa paa disse steder er jordbund for socialismen, bare vi rækker dit med oplysningsarbeidet. Forholdene paa de steder, hvor vi har organisation, er heller ikke paa langt nær saa gode, som de virkelig kunde være. Men vi har endnu ikke magtet at utrette stort, da partiet er nyt og uten midler. Vor agitation er saaledes drevet i det smaa. Nævnes maa dog 1. mai-demonstrationen, der holdtes paa Mysen under særdeles stor tilslutning. Toget talte saaledes ca. 400 deltagere, desuten deltok over 100 skolebarn under eget merke med inskriptionen: «La skolebarna faa fri paa arbeidernes festdag». Talen for dagen holdtes av stortingsmand Alb. Moeskau. Forøvrig har vi iaar som tilreisende taler hat forretningsfører Aksel Schultz, Kristiania, desuten har partiets formand holdt nogen foredrag omkring i kredsen.

Høstens kommunevalg maa som helhet betraktet noteres som vellykket. I Eidsberg blir stillingen i herredsstyret for vort partis vedkommende uforandret. Vi tapte en plads i hovedsognet, men erobret en i Herland aneks. I Askim erobret vi en ny plads og i Rødenæs, hvor arbeiderpartiet første gang gik til valg paa egne kandidater, fik partiet 2 repræsentanter i herredsstyret.

Aug. Iversen,
formand.

Hedemarkens amt.

(6 kredsorganisationer.)

Solør arbeiderparti

blev i pinsen 1913 besluttet indmeldt i Det norske arbeiderparti, idet Hedemarkens amts arbeiderparti blev opløst fra 1. januar s. a.

Der er i aarets løp holdt flere møter — væsentlig for at styrke organisationen økonomisk. Fra valgkampen i 1912 hadde kreds-partiet paadrat sig en gjæld av 300 à 400 kroner for at beholde kredsen for socialdemokratiet, likesom der blev agitert i Vinger og Odalens kreds for ca. 150 kroner.

Ved aarsoppgjøret i januar d. a. var ikke bare denne gjæld dækket, men kredspartiet hadde ogsaa en beholdning av ca. 200 kr.

Partiet er gaat frem fra 457 medlemmer 1. kvartal 1913 til 618 medlemmer 4. kvartal s. a.

Ved kommunevalget beholdt partiet flertal i Vaaler og Aasnes. Partiet har halvparten av repræsentanterne i Brandval, 7 av 16 i Hof og 11 av 24 i Grue. Ordførerpladsen i Aasnes, Vaaler og Brandval er besat med vore mænd.

I Aasnes sparebank har socialdemokraterne flertal i forstanderskapet og har besat omtrent alle tillidsposter med socialister.

I sommer avholdtes et kommunalmøte for Solør, hvor der drøftedes om læger paa fast løn, alderdomsforsørgelse uten fattigvæsenets mellemkomst og jordspørsmålet. En komité blev nedsat for at

komme med forslag om *regler for arvefæste* — noget som partiledelsen burde ta sig av.

I det sidst avholdte aarsmøte besluttedes at Solør arbeiderparti skulde anta «Solungen» og utgi den som organ for kredspartiet, der nu bestaar av 27 foreninger.

Denne beslutning maa hilses med glæde av socialdemokratiet, for derved vil agitationen lettes, partiet vil sveises sterkere sammen og Solør kreds vil staa blandt de «naglefaste» kredse for socialismen i landet.

Ivar Færder,
formand.

Eidskog, Vinger og Odalens arbeiderparti.

I 1913 er der stiftet 3 nye partiforeninger, saa foreningernes antal nu er 8 med tilsammen 217 medlemmer, derav 20 kvinder og 197 mænd.

Ved kommunevalget blev der i hele kredsens indvalgt 19 repræsentanter i herredsstyrene, saaledes fordelt: N. Odalen 4 repr., S. Odalen 7, Vinger 8. Det er første gang der er valgt socialdemokratiske repræsentanter ind i kommunestyrene i kredsens. Paa Eidskogen optraadte ikke vore partifæller med egne lister. Utsigterne for at øke stemmeantallet betydelig ved stortingsvalget næste aar er lyse. Vi har haab om at faa stiftet endel nye partiforeninger i aar. Eidskogen er dog fremdeles det mørke fastland, men vi haaber dog, at vi ogsaa der skal forøke stemmeantallet i 1915. Fremtidsutsigterne maa derfor ansees for gode for arbeiderpartiet i kredsens.

A. Brunsell.

Søndre Hedemarkens kredsparti.

Kredspartiet blev stiftet den 26. januar 1913, da 27 repræsentanter møtte fra 14 foreninger. I aarets løp er tilkommet 2 nye ungdomslag og 1 kvindeforening, saa kredsens nu tæller 17 foreninger ialt. Det gjennemsnitlige medlemsantal for hele kredsens har været 613. Kredsstyret har bestaaet av: Lærer A. Juland, Stange, formand; lærer L. Julseth, Romedal, kasserer og sekretær; Andreas Hansen, Vang, næstformand; A. Lie, Løiten, og M. Hestnes, Stange, styremedlemmer.

Styret har den 1. mai foranstaltet protestmøter mot den tvungne voldgift i arbeidstvister, hvilke i sin tid blev indsendt til Det norske arbeiderparti gennem formanden. Dernæst har styret ordnet et fælles program for arbeiderpartiet i kredsens 4 valgsgogne ved kommunevalgene. Heri bebudes en forbedret sykepleie, en forbedret omsorg for forældreløse barn og trængende gamle, en mere effektiv jordpolitikk, en forbedret folkeskole og støtte av kooperationen.

Ved valgene gjorde partiet god fremgang i samtlige bygder, men mest i Vang, hvor partiet opnaadde halvdelen av de 28 repræsentanter i herredsstyret. Som foredragsholdere under valgkampen har væsentlig været benyttet stortingsmand K. Amundsen, A. Juland samt undertegnede.

I det hele maa arbeiderbevægelsen sies at være i sikker fremgang jevnt over kredsene, og offervilligheten til fremhjælp av saken er merkbar. Et bevis herpaa er, at foreningerne har vaaget at utgi sit organ, «Demokraten» paa Hamar, som dagblad fra 1. juli 1913. Bladet har allerede krævet og vil muligens fremdeles kræve ikke ubetydelige ofre fra foreningerne. Men kjender jeg arbeiderskarene paa Hedemarksbygdene ret, saa er jeg ikke i tvil om andet end at de vil staa enige om sin presse og gjøre bladet til det mest læste over Oplandet. Derved vil vi være istand til ikke alene at bevare den seier vi vandt ved stortingsvalget i 1912, men vinde nye seire i fremtiden saavel ved de statsborgerlige som de kommunale valg.

L. Julseth.

Nordre Hedemarkens kredsparti.

Angaaende Nordre Hedemarkens kredspartis virksomhet i det forløpne aar er ikke meget at si. Partiet blev stiftet 8. februar 1913 med 5 foreninger og et samlet medlemsantal av ca. 150. Imidlertid har en forening i aarets løp undlatt at opfylde sine forpligtelser. Dette vil vistnok bli rettet paa nu ved aarsskiftet. Det gjennemsnitlige medlemsantal har været omkring 100.

Partiet har deltatt i aarets kommunevalg og anvendt ca. 100 kr. i agitationsoiemed. I de 3 kommuner i Nordre Hedemarken er indvalgt ialt 10 representanter for vort parti, tidligere 4.

Partiet kan vistnok ikke se tilbake paa store resultater i det forløpne aar, men der er tegn som tyder paa bedre resultater for det kommende, idet allerede en arbeiderdemokratforening har besluttet indmeldelse i partiet fra 1. januar 1914, likesom der er gjort skridt til dannelse av en ny partiforening.

H. S. Hagen,
sekretær.

Søndre Østerdalens arbeiderparti.

Da amtspartiet paa aarsmøtet i december 1912 besluttedes oppløst fra 1. januar 1913, traadte utsendinger fra Søndre Østerdalens valgkreds sammen i Elverum den 9. mars 1913 og dannet en samorganisation for kredsene under navn av *Søndre Østerdalens arbeiderparti*. Samorganisationen begynde med 2 foreninger. Ved aarets utløp var indmeldt 7, hvorav 4 i Elverum, 1 i Trysil, 1 i Storelvedalen og 1 i Aamot med et samlet medlemsantal av ca. 320. Det forholdsvis lille antal medlemmer gir ikke et sandt uttrykk for vor stilling forøvrig, idet denne maa betegnes som særlig god, naar man tar i betragtning at det er første aar vi optræder som eget parti heroppe, og at vi arbeider i arbeiderdemokraternes faste borg. (Som et eksempel paa vor fremmarsj skal nævnes, at vore folk tok ca. $\frac{1}{3}$ av representantpladsene i Elverum kommunestyre ved valget i høst, mens de tidligere ikke var representert i herredsstyret.)

Men vor organisation har været svak, og heri ligger vel den væsentlige aarsak til det lille medlemsantal. Vort arbeide i den

nærmeste fremtid vil derfor i særlig grad gaa ut paa at skape en sterkere organisation. Som et ledd i denne bestræbelse maa ogsaa arbeidet for egen avis sees. Utsigterne til at faa vort eget organ i en nær fremtid er for tiden gode.

Styret har i aarets løp hat 3 møter. — Foredrag har været holdt av journalist Ousland, stortingsmand Gjøstein, forretningsfører Lian og Randolph Arnesen. Den sidste har ogsaa foretat en foredragsreise gjennom Trysil. Desuten blev der foran kommunevalgene i høst holdt en række foredrag av vore lokale kræfter.

Utsigterne for vort parti tør for tiden betegnes som lyse.

E. Augestad,
formand.

Nordre Østerdalens kreds.

Kredspartiet bestaar ialt av 687 medlemmer i 20 foreninger. Av disse er i aarets løp 12 foreninger kommet til med tilsammen 339 medlemmer, hvilket er en fremvekst paa henved 100 pct.

Herrederne Sollien og Engerdalen samt sognene Tolgen, Vindgjelen, Tyldalen og Brydalen ligger endnu «brak». Haaber med det første at faa agitation her.

Der har været igangsatt en planmessig agitation siden kredsens organisertes, og Centralstyret har været velvillig og hjulpet til.

Ialt er der avholdt 58 foredrag. Talere har været A. Buen, O. Hauen, J. Flod, R. Arnesen, Berger og P. Glad.

Tilslutningen til bladet «*Arbeidets ret*» er god. Omtrent halvdelen av foreningerne har tatt bladet obligatorisk og de gjenstaaende kommer nok.

Om den kommunale virksomhet er litet at berette, da vort parti kun hadde 3 herredsstyremedlemmer i hele valgkredsens i forrige periode. I Øvre Rendalen er dog sykepleierske ansatt paa fast løn, og Tønset har utredet spørsmålet om fastlønnede læger.

Paul Glad,
formand.

Kristians amt.

(Ingen kredsorganisation.)

Jevnaker arbeiderparti.

Der er i aaret avholdt 13 medlemsmøter, 17 styremøter, 1 generalforsamling og 1 stevne. Partiets medlemsantal var ved aarskiftet 214.

Ved kommunevalget stillet partiet egen liste, hvorav blev valgt 9 (tidligere 7), og derved hadde partiet flertal.

Desuten har Jevnaker arbeiderparti i fællesskap med Gjøvik arbeiderparti og Brandbu arbeiderforening opprettet egen avis for kredsens, «*Ny Dag*», der utkommer paa Gjøvik.

Lars Pedersen,
sekretær.

Buskerud amt.

(4 kredsorganisationer.)

Her følger sidste beretning fra amtspartiet samt beretning fra Numedal kreds.

Buskerud amts arbeiderparti.

Foran stortingsvalgene 1912, sommeren og utover høsten, blev agitationen drevet med kraft over hele amtet. Folkemøter og stevner holdtes i alle kredser. Som socialdemokratiets stortingskandidater nominertes i Ringerike: gaardbruger Chr. Hornsrud og forretningsfører Levor Pedersen. Hallingdal: gaardbruger Knut Stedje og baker Kittelsen. Buskerud: gaardbruger A. J. Horgen og skomaker Peder Olsen. Numedal: sliperiarbejder Karl Olsen og elvearbejder Nils Hansen. Ved 1. valg fik vore kandidater i Ringerike 3459 av 7152 avgivne stemmer. I Buskerud opnaadde vort partis mænd 2538 av 5132 avgivne stemmer. Vore kandidater i Numedal fik 1062 av 4145 godkjendte stemmer. Hallingdal avgjordes ved 1. valg, da høires kandidater blev valgte — vore mænd fik 260 av 5101 godkjendte stemmer.

Omvalg maatte saaledes finde sted i Ringerike, Buskerud og Numedal. Valgkampen foran omvalgene blev meget haard, da vore motstandere i Ringerike og Buskerud frygtet for at tape slaget. Vort partis mænd gik paa fienden med mot og begeistring og resultatet blev at socialdemokratiet seiret i begge kredser.

Hornsrud og Pedersen valgtes for Ringerike med 761 stemmers overvegt. Horgen og Olsen tok Buskerud og opnaadde 302 stemmer mer end sine konservative motstandere.

Amtsstyret har forstaat at noget maatte kunne utrettes for vor sak i Vestre Hole og har ved Skjærdalen holdt flere stevner og folkemøter med dygtige og varmtførende foredragsholdere, som har tændt begeistring for socialismen blandt tilhørerne. Partiet har opnaadd at faa 3 nye foreninger i Vestre Hole: Ringerikes grubearbeiderforening, Skjærdalen demokratiske forening og Skjærdalen bruks fagforening. Alle tre foreninger har sluttet sig til Ringerikes arbeiderparti.

Kredspartier er nu konstituert i alle amtets 4 valgkredser. Hallingdal staar, organisationsmæssig set, meget tilbage, da der i de fleste bygder ingen partiforeninger findes. Paa dette er amtsstyret opmerksom og foreslaar at der stilles et pengebeløb til Hallingdal kredspartistyres disposition til stiftelse av nye foreninger i Hallingdalsbygderne. Hallingdal kredsparti har en energisk formand i hr. Gul Dybendal, Krøderen; likesom dette kredsparti har flere varmt interesserte mænd i Krødsherred, Eggedal, Sigdal, Flaa og Gol i Hallingdal.

I Numedal, Ringerike og Buskerud har vore organisationer saa gode hjulpekilder at amtsstyret med tryghet ser ledelsen lagt i disse kredspartiernes egne hænder.

Paa Nedre Eker har vore partifæller i kommunestyret sat sig

varige og smukke minder: Den nye bro, læger paa fast løn, frit skolemateriel og det nye pleiehjem. Denne kommune under hr. ordfører A. J. Horgens energiske og kloke ledelse fortjener at staa som mønster for andre landskommuner.

Partiets kommunebraktion paa Modum, som tæller 14 av herredsstyrets 32 medlemmer, har ført en energisk og paagaende politik og kan vise store og næsten uventede resultater av sit virke de sidste 3 aar: Frit skolemateriel og fri skoletandpleie blev gennemført for 2 aar siden paa Modum.

Kommunevalgene høsten 1913 har bragt socialdemokratiet stor fremgang og tildels flertal i enkelte herreder. Røken valgte 12 socialister og 8 av de borgerlige partier og vor partifælle Jon Leira som ordfører. I Modum fik arbeiderpartiet 16 av herredets 32 repræsentanter og Chr. Hornsrud blev valgt som bygdens ordfører. Nedre Eker, som for 3 aar siden benyttet flertalsvalg og besatte hele herredsstyret med socialister, har nu iaar brukt forholdstalsvalg og fik 10 repræsentanter av 20, men opnaadde at faa valgt vor partifælle Borgersen til ordfører.

Av Øvre Eker herredsstyres 28 medlemmer er 12 socialister.

Arbeiderpartiet har i kommende periode i Hole herredsstyre 10 repræsentanter av 32. I Vestre Hole optraadte vore partifæller første gang iaar ved kommunevalget og fik 5 av de 12 repræsentanter.

I Krødsherred deltok ogsaa vort parti for første gang ved kommunevalget og fik valgt 4 av de 16 repræsentanter.

Arbeiderpartiet har gaat hurtig og sterkt frem i Lier, idet partiet har faat 17 av de 40 pladser i herredsstyret.

Øvre Sandsvær faar 6 socialdemokrater av 16 repræsentanter i herredsstyret.

I Ytre Sandsvær herredsstyre faar socialisterne 4 av de 16 medlemmer.

I Sigdal har arbeiderpartiet faat 1 og i Flaa i Hallingdal 2 repræsentanter.

16 repræsentanter av 36 faar arbeiderpartiet i kommende periode i Norderhov herredsstyre.

I Aadalen faar arbeiderdemokraterne ogsaa i de næste 3 aar ledelsen i herredsstyret.

Som det herav vil sees har arbeiderpartiet opnaadd indflydelse — tildels meget stor indflydelse — i en flerhet av amtets kommuner, men det har ogsaa krævet arbeide og opofrelse fra vore partifællers side for at naa saavidt langt.

I henhold til de tidligere fattede beslutninger staa amtspartiet ved dette møte foran sin opløsning.

Vel vidende om det betydningsfulde arbeide dette partis organisation har utført i Buskerud amt, tror vi dog, naar kredspartierne fortsætter, at de i de nærmeste aar vil kunne utføre et meget frugtbart organisationsmæssig og kooperativt virke i kompnen for lønarbeidets befrielse fra den privatkapitalistiske utbytning. Med tak til alle de kvinder og mænd som uegennyttig har deltat i arbeidet,

og med ønske og haab om fortsat lykkelig fremgang under de nye organisationsformer, gaar vi nu i dette øieblik til opløsning av Buskerud amts arbeiderpartis organisation. Leve socialismen!

Anton Arnesen.

Numedal kreds arbeiderparti.

Partiet stiftedes paa møte i Haugsund den 20. mars 1913 av repræsentanter fra foreningerne paa Øvre Eker, Øvre og Ytre Sandsvær, ialt 7 foreninger. Partiet traadte i virksomhet 1. juli s. a.

I Øvre Sandsvær er i sidste halvaar 1913 stiftet 3 nye avdelinger. Disse sammen med den ældre forening har nu dannet samorganisation under navn av «Øvre Sandsvær arbeiderparti».

I Ytre Sandsvær er stiftet en ny forening under navn av «Vittingfos socialdemokratiske forening».

Et vellykket stevne for kredspartiet holdtes i Haugsund 27. juli.

Agitationen foran kommunevalget blev drevet dels ved foredrag og folkemøter og dels ved underhaandsagitation. Vort parti gik pent frem ved valget. I Øvre Sandsvær fordoblede vort stemmetal; vi fik 6 repræsentanter mot før 3 og er nu det sterkeste parti i herredsstyret. I Tuft sogn i Ytre Sandsvær fordoblede partiets stemmetal og fik flertal i sognestyret.

Karl Olsen,
formand.

Jarlsberg og Larviks amt.

(3 kredsorganisationer inkl. Sandefjord og Sandeherred.)

Skoger kreds arbeiderparti.

I 1913 er foruten aarsmøtet avholdt 5 styremøter. 2 nye foreninger er indmeldt i partiet og ingen utgaat. 1 forening (Bækkestrandens) har i aaret bygget sig et prægigt lokale.

I anledning kommunevalget er avholdt en række foredrag omkring i kredsens herreder dels av loksle kræfter, dels av tilreisende talere, likesom der blev utsendt et valgoprop i 4000 ekspl. Der valgtes i kredsens 32 socialdemokrater av 144 kommunerepræsentanter mot 31 i 1910. Fremmøtet var imidlertid flere steder daarlig, likesom mange var fraværende.

Styret har netop utsendt et cirkulære til underavdelingernes tillidsmænd med opfordring til energisk arbeide i 1914.

Ludolf Weltzin,
formand.

Brunla kredsparti.

I aaret er der avholdt 2 aarsmøter, som var daarlig besøkt. Agitationen i aar har særlig dreiet sig om kommunevalgene. I Tjølling opnaade vort parti ved kommunevalget 5 repræsentanter

mot før 2. — I Østre Halsen er dannet en kvindeforening, som skal indmelde sig i Tjølling arbeiderparti. I Fredriksvørn er dannet parti-forening, men endnu ikke indmeldt i kredspartiet. Der er planlagt at faa dannet partiforeninger i Hedrum og Brunlanæs.

S. Baardsen,
formand.

Bratsberg amt.

(Under omorganisation. 2 kredser indmeldt. Her følger slutningsberetning fra amtspartiets sidste formand.)

Bratsberg amts arbeiderparti.

Da det paa partiets landsmøte i 1912 blev besluttet, at amts-partierne kunne opløses og erstattes av kredsorganisationer, besluttet Bratsberg amts arbeiderparti paa sit aarsmøte paa Gvarv i paasken 1913 at opløse amtspartiet og gaa over til kredsorganisationer.

Enhver vil forstaa, at nogen speciel beretning fra amtspartiets virksomhet i aaret 1913 vil være av svært liten interesse. Derimot tror jeg det vil interessere enhver at jeg som partiets formand i de sidste 5 aar gir en liten oversigt over partiets virksomhet i de aar det har bestaaet.

Bratsberg amts arbeiderparti stiftedes den 3. juli 1904 i Porsgrund. Der var møtt repræsentanter fra Hjuksebø, Hollen, Skien, Gjerpen og Porsgrund. Ialt 17 repræsentanter. Til dirigent valgtes baker Lars Andersen og til sekretær Aakermand. Efter endel indlæg i saken fra flere av repræsentanterne blev det enstemmig besluttet at stifte amtsparti og love og program vedtoges. Derefter foretoges valg paa styre. Til formand valgtes P. R. Saltvig, næstformand Halvor Lerikstad, sekretær A. Aakermand, kasserer H. Kristiansen, styremedlemmer Hans Kullebund, Johan Svendsen og Olav Nøra.

Der blev holdt endel foredrag paa forskjellige steder i amtet; men interessen og forstaaelsen syntes at være liten. Det blev først liv i bevegelsen i amtet, da vi fik vort blad «Bratsberg-Demokraten», som begyndte at utkomme i april maaned 1908 under redaktør H. Bergs ledelse. Berg er den som har nedlagt det største arbeide for bevegelsen i amtet. Vi skal heller ikke glemme Saltvig, Stensrud, Roe og fru Janette Olsen. Da vi fik bladet utbredt og flere foreninger stiftet kom der ogsaa mere soliditet og stabilitet over arbeiderbevegelsen i amtet. Da vi startet bladet, saa talte amtspartiet i høiden 7 foreninger, men allerede aaret efter, altsaa 1909, hadde vi 37 foreninger, og da amtspartiet opløstes i 1913 hadde vi 67 foreninger som stod tilsluttet partiet.

Min personlige mening er — hvis jeg faar lov at ha nogen personlig mening ved indsendelsen av en saadan beretning — at det var uheldig for bevegelsen at amtspartiet blev opløst. Ikke mindst av hensyn til bladet. Nuvel, herom er ikke mer at si. Tiden vil vise om det var heldig eller ikke.

Jeg sender denne beretning nærmest for at paavise den raske utviklig partiet i Bratsberg har gjennomgaat fra det øieblik av vi fik eget blad. Jeg er nemlig kommet til det resultat, at den første betingelse for at faa arbeiderbevægelsen til at skyte vekst, er at faa arbeiderpressen godt utbredt. Uten at den følger efter og saar der vi andre gaar foran og pløier og harver, vil det være det samme som at la et stort arbeide ligge halvfærdig.

Even Reiersen.

Vest Telemarkens kredsparti.

Vest Telemarkens kredsparti har i aarets løp kun hat 6 avdelinger med et medlemstal paa 130. I aarets løp har følgende foredragsholdere besøkt Vest Telemarken og holdt foredrag: Redaktør Berg i Fjaagesund 2. januar for fuldt hus. Mange venstrefolk var fremmøtt og diskussion blev tilbudt, men ingen meldte sig. Videre har stortingsmand Andreas Hansen holdt foredrag paa Dalen; der var godt fremmøte og hans foredrag gjorde god virkning.

Kooperative indkjøpslag er stiftet i Fjaagesund og i Vraadal.

Olav Asbjørensens,
formand.

Nedenes amt.

(Amtsparti, med byerne Arendal, Lillesand og Tvedestrand, og med undtagelse av Sætersdalens kreds der er org. særskilt.)

Nedenes amts arbeiderparti.

Amtspartiet har i aarets løp avholdt 16 styremøter, hvori har været behandlet 60 saker, — og 1 aarsmøte, der avholdtes i Arendal 20. og 21. mars og hvori behandledes 12 saker. Agitationen har for det væsentlige dreiet sig om kommunevalgene, og maa resultatene av disse siges at være tilfredsstillende, isærdeleshet hvad landkommunerne angaar; jeg skal kun nævne den for sin konservativisme saa bekjendte Holts kreds — her har vort parti iaar for første gang faat opstillet partiliste, der resulterte i at 5 partifæller blev valgt.

At Arendal iaar har mistet en repræsentant i bystyret, kommer væsentlig av, at saagodtsom al kamp samlet sig om spørsmålet: «Hvor skal toldboden staa henne, i øst eller i vest.»

Det maa vel siges, at ogsaa i byerne har været fremgang, om ikke i den grad som ønsket.

Det andet store spørsmål som har været forsøkt at faa løst, er at faa anskaffet eget trykkeri til «Tiden». Der er utstedt aktieindbydelse, og har der i den anledning været drevet adskillig agitation. Noget resultat foreligger ikke endnu, da aktiebøkerne ikke er inddraget.

I aarets løp er tilmeldt 4 nye foreninger, og utgaat 4. Amtspartiet talte ved utgangen av 1913 26 foreninger med ca. 400 medlemmer.

Agitationen har været drevet av stedlige kræfter, naar undtages fru Augusta Aasen, der var udsendt av Norges socialdemokr. ungdomsforbund. Av de stedlige talere kan nævnes lærer Maurstad, T. Tellefsen, redaktør Bie, G. Fløistad, O. Gaardal og A. M. Terjesen.

G. Norli,
sekretær.

Lister og Mandals amt.

(2 organiserede kredsorganisationer.)

Oddernes kreds arbeiderparti.

Kredsorganisationen bestod ved aarets begyndelse av 5 foreninger med tilsammen 70 medlemmer. Nogen nye foreninger er det i aaret ikke lykkedes at stifte, men medlemsantallet er dog øket til ca. 100. Der er avholdt 1 aarsmøte og endel styremøter. Nogen videre agitation fra kredsorganisationen er ikke utført, da der fra amtsrepræsentantskapet var paatænkt en omfattende agitation, men denne blev av forskjellige grunde forhindret iaar. Endel foredrag er dog blit avholdt, særlig under kommunevalgene. I 3 av kredsens sogne deltok vort parti i kommunevalget; der blev ialt avgit paa vort partis lister 330 stemmer og indvalgt 9 repræsentanter mot i 1910 260 stemmer og 6 repræsentanter, saa der er jo fremgang, om end denne ikke er saa stor som ønskelig kunde være.

B. Hultmann,
formand.

Mandalens kreds arbeiderparti.

Arbeiderpartiet har i 1913 hat et godt og frugtbringende aar. Interessen for socialismen blir stadig større. Partiet har hat en jevn stigning i medlemstal. Medlemstallet var ved utgangen av 1913 162.

Ved aarets kommunevalg deltok arbeiderpartiet for første gang selvstændig ved valget i Søndre Undal og Bjelland. Paa begge steder erobredes 2 mandater. I Vennesla har partiet tidligere deltat selvstændig ved valgene. Ved valget i 1913 fik arbeiderpartiet i Vennesla 8 av de 16 pladser. Ved valg av ordfører og viceordfører fik partiet begge pladser.

Av foredrag er ialt avholdt 7. Da man manglet den fornødne kapital blev agitationen ikke saa omfattende som ønskelig kunne været.

A. T. Askedael.

Stavanger amt.

(Amtsparti.)

Stavanger amtsparti.

Paa aarsmøtet 8. juni valgtes helt nyt styre for amtspartiet, der fik saadant utfald: P. Chr. Knudsen, formand, Olaf Kyvik, kasserer, O. G. Østebø, sekretær, og Ivar Hodne, viceformand. Repræ-

sentanter: Johan Sømme, Gunvald Larsen og Tollef Lea. Der har siden aarsmøtet været avholdt 22 større og mindre møter med offentlige foredrag, 5 bestyrelsesmøter og 1 fællesmøte med Stavanger arbeiderpartis styre. 27. juli avholdtes et kommunalmøte i Folkets hus i Stavanger; dette var det første av den slags her i amtet. Der var indbudt samtlige kommunefraktioner og partistyrer i amtet, og der møtte fra disse 68 repræsentanter. Til behandling paa dette møte forelaa en række spørsmåal av aktuell interesse. Møtet var var meget vellykket og vi tror sikkert at disse kommunalmøter vil bli en fastsat aarlig institution for amtet.

I september—oktober foretok stortingsmand Sæbø en foredragsreise i amtet, hvor han holdt 12 foredrag — fra og med Haugesund til og med Flekkefjord — som hadde en god agitatorisk virkning. De øvrige talere, der har været benyttet, er følgende: Joh. Gjøstein, Einar Li, T. Fjermestad og P. Knudsen. Til amtspartiet staar nu tilsluttet 11 foreninger med et medlemstal av 555 mot forrige aar 410; en stigning av 145 medlemmer, som væsentlig skyldes losjerne «Vaarsol», Sandnæs, og «Arbeidernes fremtid», Aalgaard.

Der er i sommerens løp stiftet 1 ny partiforening, nemlig Time sosialdemokratiske forening. Foreningen fik gjennomført forholdstalsvalg ved kommunevalget, men manglet nogle faa stemmer for at faa en representant.

Ved en feiltagelse staar der i forrige aarsberetning at amtspartiet hadde 12 foreninger, det skulde været 10, idet Nærbø og Flekkefjords foreninger utgik. Den første døde hen paa grund av medlemmernes frareise og den sidste meldte sig ind i partiet direkte fra 2. kvartal 1912.

Kommunevalgene har ogsaa vist jevnhet og stabilitet. Sandnæs Høiland og Gjesdal mønstret henholdsvis 3, 7 og 3 repræsentanter. For Høilands vedkommende ialfald maa dette sies at være godt gjort, idet stillingen der maaske var noget forcert ved forrige valg. Korpervik fik 7 mot før 5, Egersund 7 mot før 6, Haugesund 13 mot før 14 og Stavanger 18 mot før 22; men disse tap skyldes ingenlunde nogen tilbakegang hverken for den politiske eller faglige bevægelse.

P. Chr. Knudsen,
formand.

O. G. Østebø,
sekretær.

Søndre Bergenhus amt.

(Amtsparti.)

Beretning ikke innsendt.

Romsdals amt.

(1 organisert kredsparti samt en partiforening, Valsøfjord.)

Romsdals kredsparti

har i det forløpne aar faat tilslutning av 2 nye foreninger, Vaagstranden og Tommerfjorden. Kredsens mindste forening, Hjelseth,

er opløst paa grund av at endel av medlemmerne er flyttet. De gjenstaaende sluttet sig til den nærmeste forening. Kredsorganisa-tionen bestod saaledes ved aarets utgang av 9 foreninger med til-sammen 160 medlemmer.

1. mai blev for første gang feiret i Romsdalen med demonstra-tion fra Aandalsnæs til Veblungsnæs torv, hvor Olav Oksvik holdt tale for dagen, hvorefter en festlig sammenkomst arrangert av Gryt-tens forening.

Naar undtages et foredrag paa Vestnes og et paa Veblungsnæs av redaktør Olaussen, har vi i det svundne aar hat liten eller ingen agitatorisk virksomhet. Partiorganet «Romsdølen» har dog arbeidet godt og bidrat til at øke interessen og skaffe endel nye medlemmer.

Ved kommunevalget vandt vort parti 3 pladser, 1 i hver av de 3 herredsstyret i kredsene.

J. Fosse.

Søndre Trondhjems amt.

(Amtsparti.)

Utrøndelagens arbeiderparti.

Partiets virksomhet i 1913 har væsentlig konsentrert sig om kommunevalget. Allerede i pinsen holdtes et kommunalmøte i Hom-melvik til drøftelse av aktuelle spørsmåal. Partiet var paa anmod-ning representert ved formanden, Chr. H. Knudsen.

Der har været holdt en række offentlige møter, særlig foran valget. Man har hovedsagelig benyttet sig av lokale kræfter: Svend L. Skaardal, O. Guldal, H. Løvaas, A. Hazeland, Ole O. Fremo og formanden, M. Tranmæl. Stortingsmand Buen holdt foran valget en hel del foredrag. Endvidere har K. O. Thornæs, A. Kalvaa, O. K. Ribsskog, O. Eidem og Oluf Alnæs holdt foredrag i amtet efter an-modning av amtspartiet. Der blev i sommerens løp holdt 4 stevner efter beslutning av amtspartiets styre.

Høstens valg maa sies at være tilfredsstillende. Stemmetallet, som i 1910 var 3179, vokste nu til 4014 og mandaternes antal fra 87 til 119. Vi tapte ikke en eneste plads. Vort parti har saaledes fremdeles absolut flertal i Aalen og Støren og halvparten av repræ-sentanternes antal i Malvik og paa Røros. Ved ordførervalget paa begge disse steder splittet de borgerlige partier sig. Vi fik derfor ordførerpladserne og har paa den maate et slags flertal. Desuten har vi paa grund av uenighet mellem de borgerlige partier ord-føreren i Budalen, hvor vort parti har 5 av herredsstyrets 12 med-lemmer. Der blir efter dette 5 socialistiske ordførere i amtet.

Amtspartiets økonomiske stilling er bra trods en ganske om-fattende agitation eller kanske netop derfor. I indeværende aar har man særlig tænkt at lægge vekt paa agitationsarbeidet i Fosen, som fremdeles er amtets mørke fastland.

Medlemstallet er ogsaa i det forløpne aar vokset litt. Det ut-gjorde ved nytaar 1913 2250 i 53 foreninger og pr. 1. januar iaar

2360 i 57 foreninger. 5 nye foreninger er indmeldt og ingen er opløst, hvorimot 1 forening er sammensluttet med en anden.

A. E. Flaaløkken,
forretningsfører.

Nordre Trondhjems amt.

(Amtsparti, med undtagelse av *Namdalens kreds*, der er organisert særskilt.)

Indtrøndelagens arbeiderparti.

Hovedinteressen har for en stor del knyttet sig til høstens kommunevalg.

De, som i det væsentlige har utført agitationen, er i første række stortingsmand Magnus Nilssen, som foruten et foredrag i Stenkjær har holdt 5 foredrag i Værdalens og Stjørdalens kredser. Desuten stortingsmand Buen, som har holdt 10 foredrag i Snaasens kreds, likesom stortingsmand Ribsskog har holdt 2 foredrag i Stjørdalens kreds. Dertil har ordfører Skaardal holdt 4 foredrag i Stjørdalens og Værdalens kredser, foruten at gaardbruker P. M. Scheflo har holdt 3 foredrag i Meraker, Stjørdalens kreds. Forøvrig er holdt endel foredrag av Buen, Tranmæl og P. M. Scheflo m. fl. som de lokale foreninger selv har bekostet.

Valgresultatet blev som bekjendt at vi tapte 1 plads i Inderøen og 1 plads i Værran, men vandt 29 pladser. Alt i alt er indvalgt 75 socialdemokrater i de forskjellige by- og herredsstyrrer. Størst fremgang viser 3. kreds, som besatte 16 nye pladser.

Det gode resultat skyldes muligens for en stor del at man paa sidste aarsmøte besluttet at sløife kredspartierne som mellemed. Derved synes man at opnaa at faa en bedre plan i agitationen.

Indtrøndelagens arbeiderparti bestaar for tiden av 28 partiforeninger, hvorav 2 er indmeldt i aarets løp. Medlemsantallet, som ved aarets begyndelse var 566, hvorav 41 kvinder og 525 mænd, er ved aarets slutning steget til 701, 78 kvinder og 623 mænd.

Naar man tar i betragtning hvor store utgifter og tungvindt agitationen falder inden 1., 2. og 3. kreds med det store veinet og da særlig i 3. (Snaasens kreds), hvor der kun findes ca. 10 km. jernbane. Nemlig fra Stenkjær til Sunnan—Besten eller fra Stenkjær til Kongsmo i Høilandet, ca. 207 kilometer, saa har man allikevel grund til at være fornøiet med det vundne resultat.

Chr. Nevermo,
formand.

O. J. Vikan,
forretningsfører.

Namdalens socialdemokratiske kredsparti.

Kredspartiet har i 1913 bestaat av 4 kommunepartier, nemlig Namsos arbeiderparti, Bangsund arbeiderparti, Opløfjordens arbeiderparti og Vemundvik arbeiderparti. Disse hadde ved aarets begyndelse tilsammen 321 medlemmer og ved aarets utgang tilsammen 400, altsaa en fremgang i aaret av 79 medlemmer.

Al agitation blev særlig anlagt med henblik paa kommunevalgene. Av foredrag blev avholdt 6 av A. Buen, desuten avholdtes et større valgmøte paa Namsos dagen før kommunevalget med G. Gerhardsen og H. Andreassen som talere.

Ved kommunevalgene fik vort parti 3 repræsentanter i Klingen kommune, 3 i Kalvereid, 2 i Vemundvik og 7 i Namsos. I Kalvereid foregik valget efter flertalssystemet; paa de øvrige steder bruktes forholdstalsvalg.

Vilh. Jacobsen.

Nordlands amt.

(5 organiserte kredsorganisationer.)

Beretning fra Nordre Helgeland, Søndre Salten samt Vester-aalens kreds ikke indsendt.

Søndre Helgelands kreds arbeiderparti.

Kredspartiet har i indeværende aar — hvor partiet er organisert — deltat i kommunevalgene med særskilte lister og har tilsammen erholdt 6 repræsentantpladse, hvorav 4 falder paa Vik og 2 paa Stamnes herreder. Bindalens arbeiderparti opnaadde ikke at faa valgt repræsentant i kommunestyret. Dette har vel sin aarsak i at partiet er nystiftet og at der var for liten agitation foran valget. Man hadde heller ingen støtte utenfra. Der høres derfor daglig klager fra organisationerne over at de mangler de nødvendige midler til et indgaaende oplysningsarbeide om partiets program og politik. For om mulig at raade bod herpaa har kredspartiet besluttet at søke samarbeide med Nordre Helgelands kredsparti om at starte et partiorgan for kredserne stationert i Sandnessjøen. Til dette foretagendes fremme har man inden de forskjellige lokale foreninger foretat aktietegning med et resultat over forventning. Man har gjort sig haab om at kunne faa tilveiebragt et par tusind kroner her i kredsens, forutsat at vinterfisket ikke skulde helt mislykkes. Viser interessen sig at være like stor inden Nordre Helgelands kredsparti og samarbeidet skulde lykkes, vil partierne her faa sit eget organ til motvegt mot de spidsborgerlige lokale blade, der stadig søker at tilsmudse vort parti og vore mænd.

Vor kredsorganisation har ikke i det sidste aar hat besøk av tilreisende foredragsholdere.

Under sidste vinterfiske gjorde formanden i vort parti henstilling til Trondhjems arbeiderparti ved henvendelse til «Ny Tid»s redaktør, at faa ham eller en anden brukbar mand til at besøke fiskeværet Gjæslingerne, hvor 5 à 6000 mand er samlet i fisketiden.

Det har inden vort parti flere gange været behandlet og der er ogsaa blandt fiskerbefolkningen ført høilydte klager over at partiorganisationerne forsømmer anledningen til at paavirke den del av befolkningen, som sliter hardest og ofte med livet som indsats kjæmper for tilværelsen. Men da vor partiavdeling er liten og raader

over smaa midler er vi magtesløse. Men samlet som landsparti maatte vi ha betingelser for at utrette noget her. Man tillater sig at henlede landsmøternes opmerksomhet paa dette forhold.

Cornelius Enge.

Nordre Saltens kredsparti.

Kredspartiet bestaar av en forening, nemlig Ankenes socialdemokratiske med 44 medlemmer ved aarets utgang. Der er avholdt 1 generalforsamling, 5 medlemsmøter og 1 konferansemøte angaaende kommunevalget.

For Ankenes kommune fik vi indført forholdstalsvalg og ved valget fik vi 3 repræsentanter til herredsstyret.

Her har været avholdt flere foredrag i distriktet av redaktør Reiersen, likesom flere av medlemmerne har deltat i agitationsreiser.

Da kredsorganisationen er ny og her er store distrikter at fare over, maa Centralstyret hjælpe os med pengemidler, saa vi kan faa igangsat en kraftig agitation.

A. Birkestrand,
formand.

Tromsø amt.

(Amtsparti med undtagelse av Trondenes. Amtspartiets beretning ikke indsendt.)

Trondenes kreds.

I 1913 har kredspartiet foranstaltet 2 kredsmøter avholdt, nemlig 1 paa Harstad 11. januar og 1 paa Ibbestad 27. juli. Blandt saker som var behandlet kan nævnes utarbeidelse av nye love. De i 1912 godtagne love skulde kun gjælde indtil man fik utarbeidet nye. Under kredsmøtet paa Harstad nedtattes en lovkomité og under møtet paa Ibbestad blev lovene vedtat.

I møtet paa Ibbestad behandlet man desuten taktikken under kommunevalgene, likesom man vedtok en resolution om russehandelen, en for den fiskende befolkning saa viktig sak.

Endvidere hadde man oppe paa begge kredsmøterne bladspørmaalet, nemlig utvidelse av det lokale partiblade «Folkeviljen», der utkommer 1 gang ukentlig paa Sjøveien i Salangen. Der arbeides inden partiet for at faa bladet flyttet til Harstad, det naturlige centrum inden kreds, og for at naa derhen at bladet kan utkomme 2 ganger i uken.

Under kommunevalgene førtes kampen i alle valgsogne væsentligst ved egne kræfter og ved agitation i partiets lokalblade, særlig da i «Folkeviljen», der er godt utbredt i de dele av kreds, hvor partiet har nogen styrke. Frugten av arbeidet maa sies at være ret godt. Partiet beholdt sin sterke stilling i Salangen, erobret Lavangen og Ibbestad, gik betydelig frem i Trondenes og beholdt samme stilling som før i Harstad. I valgsognene Kvæfjord og Bjærkøy er det fremdeles smaat bevendt med tilslutningen til vort parti.

Partiforeningerne lever nok, men flere av dem undlater at betale kontingenten, hvorfor de maa ansees for at være utgaat av kredsorganisationen og av landspartiet. Det er tungvindt heroppe at faa folk til at forstaa den forpligtelse man har til at betale sin medlemskontingent.

Der er for tiden kun 5 partiforeninger, der har sin kontingent i orden. Man haaber dog at faa bibragt folk forstaaelse av, at de henholdsvis 20 og 40 øre pr. aar til landspartiet er en ringe pris for at faa være med i dette store parti og nyde fordelene av dets virksomhet.

Kr. Tønder,
formand.

Fra byorganisationerne.

Beretninger er ikke innsendt fra byerne *Moss, Porsgrund, Kragerø, Haugesund, Aalesund, Vardø og Vadsø.*

Bergens arbeiderparti.

Partiavdelingen er ved utgangen av 1913 tilsluttet av 38 foreninger med tilsammen 2400 medlemmer mot 37 foreninger med 2050 medlemmer forrige aar. I aarets løp er 1 forening utgaat og 2 tilmeldt. Forøkelsen i medlemstallet er 350.

Demonstrationstoget 1. mai hadde god tilslutning. Landsorganisationens formand, Ole O. Lian, holdt talen. Omkring talerstolen var samlet ca. 6000 mennesker. Etter talen vedtoges en protest-resolution mot regjeringens forslag til «Lov om arbeidstvister». Om formiddagen holdtes et vellykket protestmøte i Folkets hus, hvor ogsaa Ole O. Lian talte.

Kommunevalget har naturligvis været det centrale i partiets arbeide. Valgagitationen blev drevet med al den kraft som stod til partiets raadighet. Foruten partiets egne talere holdtes en række foredrag av partifæller fra Stavanger og Kristiania. Ved valget var fremmøtet ikke videre godt. Den økning i stemmetallet fra sidste valg som fandt sted kom dog væsentlig vort parti tilgode. Vi erobret 3 pladser fra de borgerlige partier, idet vort repræsentantantal økedes fra 23 til 26. Bystyrets samlede tal er 76.

Kommunegruppen har i en aarrække arbeidet for at der paa de ordinære budgetter avsættes fond til uproduktive formaal. Iaar lvkkedes det at faa dette princip anerkjendt, idet der avsattes kr. 150,000 til byggebond. Til utvidelse av Tanks skole, den fri kommunale middelskole, er ny eiendom indkjøpt. Kommunal husmorskole er besluttet opprettet. Til anlæg av skolehaver er ydet kommunal støtte. Komité er nedsat til at utrede spørsmålet om tidsmæssig kommunalt folkekjøkken. Boligspørsmålet har været fremme og et utarbeidet projekt til kommunal bygning er sendt magistraten til indstilling og vil foreligge snart. Av interesse er ogsaa beslutningen om utvidelse av byens grænser ved indlemmelse av Aarstad, desuten har kommunen ved indkjøp av en række større og værdifulde eiendomme i Aarstad sikret sig store grundarealer i den nye bydel.

Partiets organ «Arbeidet» har hatt jevn og sikker fremgang. Bladets raske utvikling har medført, at lokaler og presse ikke er tilfredsstillende og utvidelser og nyanskaffelser vil snart melde sig som uavviselige.

S. Tjønneland,
formand.

Ivar Hetleli,
forretningsfører.

Bodø socialdemokratiske forening.

I motsætning til aaret 1912 har 1913 været et slapt aar for vor forening. Vi kunde ifjor se tilbake paa et aar i virksomhet med spredning av opplysning om socialismen, mens vi iaar saagodtsom intet har gjort i den retning.

Men om ikke foreningen har virket meget i arbeiderbevægelsens tjeneste ved agitation, saa er der dog i det forløpne aar tat en del alvorlige løft. Det er saaledes lykket at faa bladet «Saltens Fremtid» flyttet fra Fauske hit til byen. Samtidig lykkedes det at faa lærer Edv. Jørstad fast ansat som redaktør og at gi ut bladet to gange ukentlig mot før en gang. Litt over nytaar 1914 er det meningen at anskaffe eget trykkeri, og da bladet stadig stiger i utbredelse har man haab om snart at kunne gi bladet ut flere gange om uken. Foreningen har sat sig i spidsen for arbeidet for oprettelse av en kooperativ forening i byen, og hermed er man nu kommet saa langt at foreningen har konstituert sig, valgt styre og antagelig vil komme til at aapne forretning utpaa vaaren. En nedsat komité for at anskaffe et «Folkets hus» har gjort flere anstrengelser men uten resultat.

1. mai feiredes med demonstrationstog gjennom gaterne og tale paa torvet. Der var god tilslutning. Talen holdtes av arbeidsformand A. Førde fra Narvik.

Agitationen er utført ved foredrag av fru Kata Dalstrøm, Carl Bonnevie og sekretær Even Reiersen.

Foreningen deltok i samlagskampen paa samlagsstormernes side og arrangerte da et møte med foredrag av redaktør Waldemar Carlsen og fattigforstander Margideon Hansen fra Narvik.

I aarets løp er der holdt 10 medlemsmøter og 8 styremøter.

Interessen for kommunevalget var svært liten og det lykkedes saaledes kun at beholde stillingen.

Bjarne Jullum,
sekretær.

Drammens arbeiderparti.

Ved utgangen av aaret 1913 hadde partiet 29 foreninger med et samlet medlemstal av 1450.

Der har i aarets løp været avholdt 2 generalforsamlinger, 8 partimøter, 1 masse møte, 30 partistyremøter, 2 møter har styret hatt sammen med nominationskomitéen i anledning kommunevalget, 2 møter sammen med de tilsluttede foreningers formænd, 3 møter med rodemændene og 1 møte sammen med den nyvalgte kommunegruppe.

Desuten endel andre møter sammen med de forskjellige komitéer o. s. v. Ialt er avholdt 56 møter.

Der er i aaret behandlet 84 saker, hvorav en stor del vedrører partiets ledelse og nogen faa husets administration.

Den daglige ledelse av huset er forestaaet av huskomitéen.

En agitation for vor avis «Fremtiden» er iaar i likhet med tidligere aar foretat; den resulterte i 125 nye abonnenter.

Av andre viktige ting kan nævnes den paa møtet 16. mars 1913 fattede resolution, der uttrykte partiets sympati i samlagsavstemningen, hvilket beviste partiets store interesse for at faa samlaget fjernet fra vor by, som ogsaa opnaaddes trods de store anstrengelser der fra pengeinteresserte blev gjort for at faa beholde denne sin kjære institution.

Søndag den 30. mars 1913 holdt redaktør Kyrre Grepp foredrag over emnet «Arbeidsgiverpolitik», der hadde samlet fuldt hus.

Torsdag den 1. mai foretoges som vanlig demonstration for 8-timersdagen. I toget deltok 40 foreninger med over 2000 deltagere. Paa torvet var samlet ca. 4000 mennesker, hvor følgende resolution vedtoges:

«Ca. 4000 kvinder og mænd, samlet til demonstration for 8-timersdagen 1. mai, vil paa det skarpeste protestere mot den av regjeringen fremsatte proposition til lov om tvungen voldgift i arbeidstvister. I tilfælde av at loven vedtages uten hensyn til arbeidernes ønske, vil vi bekjempe den med de midler, som staar til vor raadighet.»

Talen for dagen holdtes av Petter Nilssen fra Lillehammer.

Onsdag den 14. mai avholdtes masse møte med foredrag av redaktionssekretær Amundsen over bolignøden i byen, og i hvilken anledning vedtoges en henstilling til magistrat og formandskap om hurtigst mulig at igangssette opførelse av arbeiderboliger.

17. mai-festlighetene var i 1913 i likhet med foregaaende aar. Vort parti hadde flertal og besatte de fleste pladse i arbeidskomitéen. Som formand fungerte lærer Kirkeeide. Talen for dagen holdtes av pastor Haugerud fra Kristiania.

Søndag den 17. august avholdtes et vellykket stevne i Drammens park med foredrag av advokat Ludvig Meyer og lærer J. Evje. Stevnet var besøkt av ca. 1500 deltagere og gav et godt overskud.

Vi har i 1913 hat 2 forlikskommisærvalg. Ved det første, som var den 13. januar, seiret vor kandidat I. Tollefsen med 50 stemmers overvegt.

Lørdag den 6. december avholdtes valg paa nyt bystyre, hvor partiet øket sin repræsentation fra 23 til 24 repræsentanter.

Saken om kommunale arbeiderboliger, hvilket en av formandskapet nedsat komité skulde utrede, har hat en merkelig skjæbne, idet først vedkommende arkitekt, som skulde utfærdige tegninger, søkte at trænere saken. Trods gjentagende purring baade fra formandskapet som komitéen kunde han ikke levere tegningene. Endelig da han fik et bestemt paalæg om at ha tegningene færdige til en bestemt tid, saa ventet han fristen ut og erklærte da, at han ingen

planer vilde levere. Tegninger blev saa leveret av en anden arkitekt. Senere har vort parti efter gjentagne anmodninger ikke magtet at faa den behandlet i formandskapet. Det eneste er, at de omfangsrige dokumenter blev trykte og sendt formandskapsmedlemmerne like under jul.

Kommunal husmorskole blev optat av Arbeiderpartiets kvindeforening. Men da kom pludselig forslag fra andet hold. Om en tid angret vedkommende og tok forslaget tilbake. Vor partifraktion passet paa at opta forslaget som sit. Da Arbeiderpartiets kvindeforening har nedsat en komité til at utrede saken, har gruppen avventet denne indstilling. Imidlertid har ogsaa høire optat denne sak paa programmet, saa dens løsning er nær.

Et fremkommet forslag om kommunale kinematografer lykkedes det i formandskapet at faa nedsat en komité til at utrede.

Med hensyn til avholdsposten har gruppen holdt den linje som er fastsat i de to forrige aar. Dog har spørsmålet om salg av alkoholsvakt øl været drøftet og blev saadan beslutning vedtat mot 3 stemmer: «Gruppemøtet finder, at partiets repræsentanter kan være med at bevilge rettigheter til salg av alkoholsvakt øl under hensyntagen til rettighetshavernes kvalifikationer.»

Gruppen har ved valg av medlemmer til de forskjellige korporationer søkt at faa partifæller indvalgt. Dette har ogsaa lykkedes i noksaa stor utstrækning. Saaledes i fattigstyret, ligningsraad, lignings- og overligningsnævnd, værgeraadet, legatstyrer o. l. Endvidere har vi faat ca. 80 partifæller ind i utvalget for lagrette og domsmænd. Kun i skolestyret har borgerpartierne holdt os stangen, saa vort parti ikke har opnaadd et rimelig forholdstal.

Med hensyn til skoleprogrammet saa er av dette før gjennomført frit skolemateriel, fri tandpleie, forlængelse av skoletiden. Der er besluttet oprettelse av fri kommunal middelskole med frit skolemateriel. Spørsmålet om kun formiddagsundervisning er først sendt fra skolestyret til formandskapet før jul og vil bli behandlet straks paa det nye aar. Dette spørsmåls løsning avhænger helt ut av, om de store, nye skolebygninger rummer alle barn, og om man, hvis saa ikke sker, skal bygge nyt lokale for middelskolen.

De kommunale funktionærers lønsandragende har vore partifæller i formandskapet søkt gjentagne gange at drive frem til behandling. Men ved sabotage av andre myndigheter har det ikke lykkes at faa realitetsbehandling.

Oprettelse av kommunale fonds har det ikke været hensigtsmæssig at foreslaa paa grund av byens økonomiske stilling. Dog har man opnaadd at faa avsat et beløp aarlig til anvendelse for arbeidsledighet.

I skolestyret har vort parti likesom i 1912 hat 4 medlemmer, hvorav den ene har været skolestyrets næstformand. Av større saker som har været oppe til avgjørelse kan nævnes: Fru Styrmos forslag om avløsning av den nuværende skolebespisning, melk og brød, med varm middagsmat. Forslaget blev vedtat med knepent flertal. Endvidere et forslag av skoleinspektøren om benyttelse av

de gamle filialer ogsaa efter at de nye skolebygninger er tat i bruk. Forslaget, som tar sigte paa sløifning av eftermiddagsundervisningen, idet saagodtsom alle klasser ved ordningen vilde faa formiddagsundervisning, blev vedtat med knepent flertal, socialisternes 4 og de 3 skolefolk som sitter i skolestyret.

Aaret 1913 har som følge av samlagsavstemningen, kommunevalgene, 2 forlikskommissærvalg m. m. været et kampaar med interesse og begeistring. Om vi end ved kommunevalget hadde ønsket nogen flere repræsentanter, saa har dog Drammens arbeidere vist, at socialdemokratiet ikke er et stillestaaende parti, men et parti som vil opad og fremad til en for alle mere retfærdig samfundsordning.

C. O. Carlsen,
formand.

Gustav Rontén,
sekretær.

Drøbaks arbeider- og socialdemokratiske parti.

Vor organisations medlemsantal den 31. december 1913 var 18 kvinder og 52 mænd, tilsammen 70 medlemmer, idet der i aaret er utmeldt 2 og indmeldt 26 nye medlemmer.

Foruten generalforsamlingen har der været avholdt 1 offentlig møte med foredrag, 3 partimøter og 5 styremøter samt flere mindre møter i anledning det avholdte kommunevalg.

Ved kommunevalget 8. december 1913 blev avgit 171 partilister, som ved optællingen gav ialt 3382 stemmer. Vort parti fik 5 repræsentanter i bystyret og av disse er 2 indvalgt i formandskapet.

Hans P. A. Ruud,
formand.

Flekkefjord.

Flekkefjord soc. dem. forening førte ved aarets begyndelse en hensygnende tilværelse; medlemsantallet var kun 6. Dette saa ikke videre lyst ut. Vi hadde i tanker at faa istand et demonstrationstog her 1. mai; noget tog blev der ikke av, men et meget vellykket møte i byens park. Talen for dagen holdtes av Magnus Jørgensen fra Stavanger.

I juli hadde Stavanger arbeiderparti arrangert et partistevne her med taler av Einar Li, Egede Nissen og redaktør Solberg fra Kristiansand. Foredragene samlet en mængde tilhørere og vakte megen interesse og forstaaelse for socialismen. Medlemstallet i foreningen øket, og efter stortingsmand Sæbøs foredrag i september gik det raskt fremover, indtil vi ved aarets utgang hadde 22 medlemmer.

For første gang i Flekkefjord deltok arbeiderpartiet i kommunevalget. Der blev av endel partifæller ydet et udmerket godt valgarbeide, og med de smaa midler vi hadde maa man si resultatet var godt. Vi fik 2 repræsentanter ind i bystyret.

Av saker, som foreningen har behandlet i aarets løp, kan nævnes frit skolemateriel og kooperasjonen. Likeledes var foreningen

efter indbydelse av Stavanger amts arbeiderparti repræsenteret paa kommunalmøtet, som blev avholdt i Stavanger i august.

J. Norem,
sekretær.

Fredrikshalds arbeiderparti.

Ved begyndelsen av aaret var følgende 6 foreninger tilsluttet partiet: Bakersvendenes forening, Tømmermændenes forening, Cellulosearbeidernes forening, Jern- og metalarbeiderforbundet, Arbeiderpartiets kvindeforening og Socialdemokratisk arbeiderforening. I aarets løp blev indmeldt jern- og metalarbeidernes avd. i Tistedalen.

En agitationskomité bestaaende av en valgt repræsentant fra hver tilsluttet forening og en festkomité bestaaende av 5 av generalforsamlingen valgte repræsentanter har været i virksomhet.

Som i tidligere aar arrangerte partiet demonstration 1. mai Tilslutningen var omtrent som aaret forut. Taler var stortingsmand H. Finstad. Efter demonstrationen holdtes som vanlig fest med taler o. l. i arbeidetsamfundet.

15. juli holdtes et sommerstevne. Indbydelse var sendt til fagforeninger inden Smaalenene om deltagelse, og tilslutningen var god saavel indenbys- som utenbysfra. Efter en demonstration rundt byen drog man til festpladsen i fæstningen, der som vanlig velvillig var stillet til disposition av Fredrikstens kommandantskap, hvor taler holdtes av stortingsmændene Sæbø og Andreas Hanssen og redaktørerne Gunnar Ousland og P. Moe-Johannesen.

Ved kommunevalget, hvor forholdsvalg blev benyttet, opstillet partiet en liste med 20 kumulerte og 12 opført en gang. Ved valget blev av arbeiderpartiets liste valgt 19 repræsentanser; en forøkelse fra forrige periode av 4. Vort parti er nu den sterkeste gruppe i bystyret.

Agitationen for valget dreves bl. a. ved at byen var inddelt i 19 valgroder under ledelse av rodemestre. Valgbladet «Gnisten» blev utgit foran valget med 5 numre. Desuten holdtes et foredrag av stortingsmand Magnus Nilssen.

I 1913 er holdt 28 forskjellige gruppe- og partimøter samt et par festlige sammenkomster. Foran hvert bystyremøte har kommune-fraktionen været indkaldt til drøftelse av de foreliggende saker. Tilslutningen til møterne har imidlertid været liten og maa det beklages at av kommune-fraktionen har enkelte vist gruppemøterne sørgelig liten interesse. Til alle møter har samtlige medlemmer av partiet tilsluttede foreninger hat adgang.

Ogsaa i 1913 er det lykkedes at faa indvalgt enkelte av partiets mænd i forskjellige kommunale institutioner og styrer. Det maa imidlertid beklages at ingen blev indvalgt i ligningsnævnden samt at partiet i forhold til sin styrke i bystyret kun fik indvalgt et par lagrette- og domsmænd, der blev valgt i 1913 for kommende 3 aar.

Ove Jensen,
formand.

Karl Halvorsen,
sekretær.

Fredrikstad.

Partiet har i aarets løp avholdt 22 styremøter, 3 medlemsmøter og 1 generalforsamling.

1. mai-demonstrationen blev iaar meget vellykket og det økonomiske utbytte overtraf forventningerne.

Partiet deltok i valget paa forlikskommisssærsuppleant og var denne gang saa heldig at sette vor mand ind i stillingen. Det viser sig desværre ellers i almindelighet at arbeiderne i Fredrikstad har liten forstaaelse av de forskjellige valgs betydning inden kommunen, naar undtages stortings- og kommunevalget; men det er at haabe at interessen ogsaa for disse valg vil øke efterhvert som partiet vokser.

Styret satte sig i sommer i spidsen for sammenkaldelse av et møte mellem forskjellige fagforeningsformænd for avholdelse av et protestmøte mot loven om tvungen mægling og voldgift.

Den 8. december avholdtes kommunevalg og ved dette viste partiet en fremgang av 294 stemmer fra sidste kommunevalg og en økning av repræsentantantallet fra 9 til 14. Fremgangen i stemmetal er jo ikke stor, men det viser sig at partiet ved hvert valg gaar jevnt og sikkert fremover.

Det viser sig glædeligvis at den politiske forstaaelse blandt arbeiderne i Fredrikstad begynder at vaakne mer og mer. Dette viste tydelig den interesse som lagdes for dagen ved valget, idet alle som kunde var styret behjælpelig med at faa frem de folk, som muligens ellers kunde bli sittende hjemme.

Ved kredssykekassevalget ihøst opsatte partiet i likhet med forrige gang egen liste, og tiltrods for at vi denne gang hadde en konkurrent, som forresten blev godt understøttet av høre, seiret vor liste baade til styre og repræsentantskap.

Partiet bestod ved aarets utgang av 19 foreninger med ca. 700 medlemmer.

H. L. Andresen,
formand.

Gjøvik arbeiderparti.

Det er nu snart 2 aar siden Gjøvik soc.dem. forening omdannedes til Gjøvik arbeiderparti. Naar vi skal utarbeide et resumé over det viktigste arbeide inden partiet i det forløpne aar, stanser tanken først og fremst ved det store løft partiet har tat og de haab vi kan stille ved oprettelsen av vort eget avisforetagende. Skridtet er tat, og efter et halvt aars drift har vi grund til at være tilfreds med starten, og vi haaber at fortsættelsen vil bli som begyndelsen.

Der er i det forløpne aar dannet et soc.dem. ungdomslag, som vi har grund til at vente os meget av.

I aarets løp er der avholdt 17 medlemsmøter og et lignende antal styremøter.

1. mai-demonstrationen arrangertes iaar av partiet alene. Til-

slutningen var udmerket saavel til toget som den efterpaa følgende folkefest. Talen for dagen holdtes av lærer Johan Evje.

I juli arrangertes et arbeiderstevne. Talere var stortingsmændene Buen og Foshaug. Grundet det uheldige veir blev stevnet — i økonomisk henseende — ikke saa gunstig som ventet. Endvidere er foredrag avholdt av stortingsmand Sæbø og redaktør Olaussen.

Under den netop avsluttede valgkamp holdtes foredrag av Ousland, Antonsen-Nøkleby og red. Førre. Resultatet av valget er jo kjendt av alle. Vi gik frem til at bli byens største parti. Repræsentanternes antal forøkedes med en og vi var paa nippet til at faa en til.

Som det sidste aar i perioden har 1913 været et forholdsvis stille aar hvad det kommunale liv angaar. Gruppen har dog med fordel gjort sin indflydelse gjældende i de forskjellige spørsmal, og vi tør paastaa, at saadan som forholdene har ligget an, er der av gruppen utført et betydelig arbeide.

Det første som meldte sig i aaret var utarbeidelse av ny skatte- og reduktionstabel efter den nye skattelov. Efter det resultat, som nu foreligger efter et aars ligning, vil alle rimeligvis gi os medhold i at der blev utført et godt arbeide, idet saavel reduktions- som skattetabel virker overmaade heldig for de smaa indtægter.

Vi fik ogsaa formues- og eiendomsskatten forhøiet, henholdsvis med 50 og 50 øre, likesom der blir lignet formuesskat paa indbo over 3000 kr.s værdi. Hermed er vi, hvad skatteforholdene angaar, kommet ind i et saa sundt spor, som den nuværende lovgivning og samfundsordning gir os anledning til. Ligningskommissionen faar saa gjøre resten.

Spørsmålet om byens utvidelse er ogsaa behandlet noksaa indgaaende iaar. Der er foretat en foreløbig grænsebefaring og bystyret har enstemmig uttalt sig for utvidelse. En komité er nedsat til at arbeide med denne efter vor formening for alle saa vigtige sak, og vi tør haabe at resultatet vil foreligge i den nærmeste fremtid. Endvidere har gruppen bragt paa bane spørsmålet om bygning av kommunale arbeiderboliger. Denne sak er dog blit forhalet. Av større saker forøvrig kan nævnes elektricitetsverkets modernisering og indkjøp av Hunton bruk.

O. Kynsveen,
formand.

J. Stubberud,
sekretær.

Hamar arbeiderparti

bestaar f. t. av 14 foreninger med 633 medlemmer. 4 foreninger er i aarets løp indmeldt.

Av saker, som man i aaret beskjæftiget sig med, skal man faa nævne følgende:

1. mai-demonstrationen 1913 var særdeles vellykket. Omkring 1000 deltagere. Tale for dagen holdtes av adv. Heiberg fra Kristiania.

Et arbeiderstevne arrangertes St. Hans paa Hovinsholmen. Ogsaa dette blev meget vellykket. Der deltok i stevnet omkring 3000

mennesker. Taler holdtes av stortingsmand Gjøstein, advokat Ludv. Meyer og Petter Nilssen.

Foran kommunevalget blev der holdt en række foredrag, dels av indenbys dels av utenbys talere. Resultatet av kommunevalget maa sies at være meget tilfredsstillende. Det lykkedes os at besætte 13 av bystyrets 36 pladser; 2 mere end forrige gang. Og naar det tages i betragtning de flere hundrede arbeidere, som i den senere tid paa grund av husnøden har maattet flytte ut av byen, maa dette resultat, som sagt, sies at være over forventning.

Andr. Pedersen.

Hammerfest arbeiderparti.

Partiet bestaar av 5 foreninger med et samlet medlemstal av 331. For disse er valgt et repræsentantskap paa 16 medlemmer.

Der er avholdt en basar til indtægt for et socialistisk blad for Vest-Finmarken. Der indkom netto ca. 1750 kr. Til avisen blev ialt indsamlet ca. 3500 kr. I løpet av sommeren indkjøptes presse og nyt trykkeri for tilsammen ca. 7000 kr.

Avisen, som blev kaldt «Vest-Finmarkens Socialdemokrat», startedes i begyndelsen av september. I den første maaned redigertes den av en komité. Senere blev Corn. Moe valgt til redaktør. Ved utgangen av 1913 hadde avisen ca. 1300 abonnenter.

Partistyret deltok i og ledet agitationen for høstens kommunevalg. Der valgtes et rodekorps for byen. Takket være dette og avisen lykkedes det vort parti at erobre flertal i kommunestyret; vi fik 11 av 20 repræsentanter. I det gamle styre hadde vort parti kun 9.

I december har to fællesmøter med partiets kommunegruppe og partistyret været avholdt.

Forøvrig har partiet avholdt flere agitatoriske fester og deltat i omkostninger, som var forbundet med agitatorens fru Kata Dahlstrøms reise hit.

J. A. Larsson.
sekretær.

Holmestrand soc.dem. forening.

Den socialdemokratiske forening tæller 20 medlemmer, samme antal som ifjor; altsaa ingen fremgang. Paa grund av formandens sygdom ligger foreningsarbeidet nede.

Av møter er der avholdt 2, nemlig generalforsamling og nominationsmøte i anledning kommunevalget. 2 offentlige møter har været holdt med foredrag av Tønsberg arbeiderpartis formand, P. Løkke, og pastor Haugerud.

2 socialdemokrater er for første gang indvalgt i Holmestrands bystyre ved sidste kommunevalg. Av 597 stemmer fik socialdemokraterne 78.

Johan Svendsen.
sekretær.

Horten.

Hortens arbeiderparti bestaar for tiden av 5 foreninger med tilsammen 257 medlemmer.

Der har i aarets løp været avholdt 19 styremøter, 4 medlemsmøter, 1 ordinær og 1 ekstraordinær generalforsamling samt en basar, som gav et nettooverskud av kr. 680.00.

Den 29. juni arrangerte partiet et vellykket sommerstevne ved Skoppum st., hvor stortingsmand Hornsrud, redaktørerne P. Moe-Johansen og Ole J. Bakke holdt foredrag for en stor forsamling av partiføller fra by og bygd i Jarlsberg.

Kommunefraktionen og partistyret har avholdt 6 fællesmøter til drøftelse av saker, som har været til behandling i bystyret.

1. mai-demonstrationen var iaar mere vellykket end nogensinde før. Taler for dagen holdtes paa torvet av stortingsmand G. Fløistad og skomaker Lunde; her var 2000 tilhørere samlet.

Partiets organ «Daggry» utkommer 3 gange ukentlig og trykkes i et oplag av 1050. Det har hat en jevn og sikker fremgang; saavel abonnent- som annonceindtægter viser en meget tilfredsstillende stigning.

Kommunevalget er det som i aar har samlet den største interesse om sig. Agitationen blev utelukkende besørget av en stor agitationskomité, der drev en intens husagitation.

3 store valg møter, som var planlagt til sidste uke før valget, blev av helseraadet negtet avholdt paa grund av en skarlagensfeber-epidemi, som var utbredt i byen.

Men tiltrods herfor viste valget det glædelige resultat, at partiets repræsentantantal var øket fra 11 til 14 av 44 repræsentanter i bystyret. Stemmetallet er øket fra 662 til 730.

Fagbevægelsen og kooperationen har i dette aar hat en jevn og sikker fremgang, og naar dertil kommer det gode arbeide, som utøves av partiets kvindeforening, er vi sikker paa at bedre tider vil oprinde for socialismen i Horten.

A. Jensen,
formand.

Hønefos.

Til partiet er tilsluttet 7 foreninger med et samlet medlemstal av ca. 200. Av bystyrets 20 repræsentanter har vort parti nu 8, idet man ved sidste valg gik frem fra 6 til 8 og er derved blit bystyrets største gruppe. Ved ordførervalget fik vort parti baade ordføreren og viceordføreren. Til ordfører valgtes C. S. Bentzen og til viceordfører Jørgen Thon.

Der er i 1913 avholdt 1 generalforsamling, 3 fællesmøter og 9 partistyremøter samt 1 kombinert møte med partistyret og den nyvalgte bystyrefraktion. I anledning kommunevalget holdtes 3 valg møter. Forøvrig blev agitationen væsentlig drevet som husagitation ved de valgte rodeforstandere, likesom partistyret besluttet at abonnere paa endel eksempl. av «Hønefos og Oplands Socialdemokrat», som utdeltes gratis før valget.

Jørgen Thon,
formand.

Kongsberg arbeiderparti.

Partiet har i aaret avholdt 16 styremøter, 10 medlemsmøter og 1 ordinær generalforsamling. Fremmøtet har gjennomgaaende været bra.

Partiet satte sig som tidligere i spidsen for 1. mai-demonstrationen. Denne var iaar arrangert med tog, som vi ikke har hat i de senere aar, og det fik god tilslutning av jernbane-, vaaben- og sølvverksarbeidernes foreninger. Talen for dagen holdtes paa Kirketorvet av redaktør Berg fra Skien.

Kommunevalget omfattedes av alle partiføller her med megen interesse. Der utførtes megen agitation før valget ved avholdelse av flere folkemøter med foredrag, likesom partiet arrangerte sig med partiorganet «Fremtiden» med eget redaktionelt stof for Kongsberg redigert av en komité. Disse numre blev utdelt 3 gange og utkom i 1500 eksemplarer.

Resultatet av valget blev dog at vi kun holdt stillingen, nemlig 6 representanter som før. Det viser sig mer og mer for hvert valg, vort parti deltar i, nødvendigheten av opprettelse av egen lokalavis. Vore motstandere overgaar os aldeles, idet de nu har 3 aviser her, som ved sine stadige forvrængninger skader os paa alle maater.

Vor kommunegruppe har i aaret avholdt 11 møter til behandling av saker som skulde op i bystyret. Av prinsipielle saker kan nævnes at gruppen har medvirket til at samtlige almindelige og indskrænkede rettigheter er negtet; likesom vore partiføller arbeidet intenst for opprettelse av kommunalt gamle hjem uten fattigvæsenets mellemkomst, hvilket gik enstemmig igjennem i sidste bystyremøte i 1913.

C. Wallén,
formand.

Kongsvinger arbeiderforening

har ca. 35 medlemmer. Agitationsvirksomheten i aaret har væsentlig været ført gjennom «Glommendalen», som er partiets talerør heroppe.

I forrige periode hadde vi kun 1 mand i bystyret. Det lykkedes dog at faa gjennomført bl. a. frit skolemateriel efter forslag fra arbeiderforeningen.

Ved kommunevalget 1913 fik partiets liste noksa god tilslutning, idet den erholdt 87 stemmer, saa vi fik valgt 3 representanter av bystyrets 20. Vi fik 1 mand i formandskapet.

Det har ikke været særlig let at faa medlemmer ind i foreningen, men her blir kanskje snart litt mere industri og da vil dette bli anderledes. Foreningens formand for 1914 er bakerm. K. Sørensen.

Hagb. Lund,
sekretær.

Kristiania arbeiderparti.

Aaret 1913 danner indledningen til et nyt avsnit i Kristiania arbeiderpartis historie, idet man fra det aar ogsaa paa det økonomiske omraade løste sig fra det forhold som tidligere hadde eksistert

med arbeiderpartiets centralstyre som stedlig styre for Kristiania. Derved er Kristianiaavdelingen kommet i samme forhold til centralstyret som de øvrige byavdelinger.

Om virksomheten i aaret 1913 skal anføres:

I slutten av 1912 vedtoges den revision av lovene som var nødvendig for at Kristiania arbeiderparti skulde kunne fungere som selvstendig avdeling. Bl. a. fastsattes kontingenten til 20 øre for mandlige og 10 øre for kvindelige medlemmer pr. kvartal, likesom det besluttedes at ansætte fastlønnet sekretær fra 1. april 1913. Som saadan valgtes herr *Carl Øien*.

Styret har i aaret bestaaet av: *Gunnar Ousland*, formand, *L. Aslaksrud*, viceformand, *Carl Øien*, sekretær, *Petter Pedersen*, vicesekretær og fru *Sigrid Thomassen*.

Styret har avholdt 30 møter og behandlet 148 saker. Desuten er der avholdt 8 fællesmøter med kredsstyrene, kvindeforeningerne etc. samt 8 repræsentantmøter.

1. mai-demonstrationen

blev i aar særlig vellykket. Der var formiddagskonsert paa Fæstningspladsen og i Birkelunden, barnetog paa Sagene, og frem til demonstrationen kom kvinderne i tog fra hver sin kreds og dannet et særlig virkningsfuldt og smukt led i dagens demonstration.

Deltagelsen var da ogsaa større end nogensinde før. Der var nemlig solgt 11573 togmerker mot 9219 i 1912. Paa Tullinløkken var der reist 2 talerstoler. Stortingsmand A. Buen talte ved den ene og redaktør C. Lindblad fra Gøteborg ved den anden. Fagforeningernes musikforbund assisterte.

Om aftenen avholdtes en godt besøkt fest i Folkets hus, hvor redaktør Vraa holdt festtalen.

Kommunevalget.

Den alt overveiende del av aarets arbeide har koncentrert sig om kommunevalget. Arbeiderpartiets raske opmarsj ved stortingsvalget i 1912 hadde sat skræk i livet paa høirepartierne, og man blev snart klar over at der vilde bli utfoldet en overvældende agitation fra dette hold for at beholde flertallet.

Men ogsaa arbeiderpartiet traf tidlig sine forberedelser til agitationen, og denne besluttedes inndelt i følgende hovedavsnit: Friluftsmøter om sommeren, møter for partiforeningerne tidlig paa høsten, derefter alm. valgsteder og saa tilslut husagitationen med den sidste opspurt paa selve valgdagen.

Hele sommeren igjennem avholdtes jevnlig friluftsmøter saavel paa de større pladser i byen som paa Ekeberg, Etterstad og Hovedøen. Av saadanne møter blev der ialt avholdt 27 med 43 foredrag. Disse møter var som regel utmerket godt besøkte og ved siden av foredragene var der ogsaa musik og sang.

Valgmøterne avsluttedes med et kjæmpemøte i Cirkus søndag 30. novbr., dagen før valget, hvor herr Jeppesen talte under begei-

stret bifald. Om aftenen holdtes en godt besøkt valgfest i Folkets hus samt agitationsmøter rundt om i kretsene.

Nedenstaaende opgave gir et samlet billede av aarets møter og stevner og hvormange foredrag der er holdt.

	Møter	Foredrag
Friluftsmøter	27	43
Fællesmøter med partiforeningerne	36	41
Valgmøter	70	93
Andre agitationsmøter og fester	15	19
	<hr/>	
	Tilsammen	148 196

Der er saaledes i aaret avholdt ialt 148 møter og stevner, hvor 52 talere har avholdt ialt 196 foredrag. Sangforeningerne og musikerne har ydet utmerket assistanse.

Husagitationen førtes saaledes at hver kreds utpekte nogen agitatorer, som den sidste maaned før valget gjennomgik kredsene paa dagrute, idet de fik erstatning for tabt arbeidsfortjeneste. De sidste 14 dage foregik saa den samlede kveldsagitation og endelig paa selve valgdagen søkte man at faa frem vælgerne i saa stort antal som mulig. Der var antagelig ca. 500 agitatorer i virksomhet.

Paa selve valgdagen benyttedes ogsaa endel automobiler som valgpreklame, til at hente forfald og bringe vælgere frem til valglokalerne.

Endvidere anvendtes 3 automobiler forsynt med musikkorps og utroperer for at agitere ved de større arbeidspladser for fremmøte til valget.

Tryksaker blev gjennom agitatorerne utdelt i store oplag. Det væsentligste agitationsmateriel var «Social-Demokraten»; men desuten blev der utgit 2 større brosjyrer, en om folkeskolen av lærer Per Kviberg og en om boligforholdene av advokat Gustav Heiberg. Det samlede oplag av disse var 50 000. Desuten blev der trykt 3 mindre valgprop, likesom der utdeltes oprop til kvindene utgit av kvindeforbundet samt et ædruelighetsoprop utgit av den sociale gruppe inden totalisternes fællesutvalg. Endvidere utdeltes programmer samt løpesedler i anledning de forskjellige møter og et litet valgprop paa selve valgdagen. Det samlede oplag av disse tryksaker var 630 600 eksemplarer.

Der er saaledes ialt utdelt over en *halv million tryksaker*. Alt er utdelt direkte til vælgerne ved husbesøk av agitatorerne.

Kredsforeningerne hadde ialt 8 mandtals- og valgkontorer og desuten fungerte Kr.a arbeiderpartis kontor som valgkontor for den øvre del av Hammersborg kreds ved siden av at det var fælles mandtals- og valgkontor for den samlede agitation.

Valgagitationen har krævet betydelige økonomiske midler, og disse maatte skaffes tilveie i løpet av aaret, da man ikke raadet over noget valgfond. Der har saaledes været stillet overordentlig store krav til partifællernes offervillighet og denne har heller ikke svigtet.

Valgutfifterne er over 15,000 kr., hvorav ca. 6000 kr. er indkommet ved frivillige bidrag. Desuten er der til valget indsamlet penger ved kupongsalg.

Valget hadde det resultat, at der blev avgitt ialt 73 567 st. av 98 650 stemmeberettigede eller 74.57 pct. mot 66.87 pct. i 1910.

De avgivne stemmer fordelte sig saaledes paa partierne med følgende representantantal sammenlignet med forrige valg:

Parti.	1910.		1913.		Frem- og tilbagegang.
	Stemmer.	Repr.	Stemmer.	Repr.	
Arbeiderpartiet . . .	22 366	31	30 863	36	+ 8 497
Høire	26 927	38	30 079	35	+ 3 152
Frisindede venstre . .	4 452	6	4 360	5	+ 92
Venstre	6 252	8	7 136	8	+ 884

Arbeiderpartiet har saaledes hat en fremgang av 8 497 st., mens de øvrige partier tilsammen kun har gaat frem med 3 934 st. eller knapt halvdelen.

Vort parti gik altsaa frem med 5 representanter, og følgen herav var at høires magt i hovedstaden var brutt.

Arbeiderpartiets vekst i Kristiania karakteriseres ganske godt ved følgende oversigt over partiets stemmetal fra 1898, da partiet første gang fik representanter ind i bystyret:

1898	1 108 st.	7 repr.	1907	14 589 st.	27 repr.
1901	4 485 -	14 -	1910	22 381 -	31 -
1904	9 517 -	23 -	1913	30 863 -	36 -

De to sidste søndage i april maaned foretoges en masseagitation for «Social-Demokraten». Denne fik dog ikke nogen særlig stor tilslutning, da kredsforeningernes agitatorkorps ikke var fuldt iorden. Der blev indsamlet ca. 1000 nye abonnenter.

Langt bedre gik den agitation for bladet, som foretokes like foran kommunevalget. Avisens utvidelse til mindst 8 sider i hvert nr. og bilaget «Lørdagskvelden» viste sig at bli mottat med saa stor tilfredshet, at det var lettere at samle abonnenter end før.

Under agitationen ved kommunevalget økedes da ogsaa det indenbys abonnental med ca. 3 000.

Forlikskommisærvalget

blev av magistraten bestemt til fredag 19. og lørdag 20. december. Dette var en yderst uheldig tid midt i juletravlheden, og valgutfaldet blev da ogsaa derefter. Høire seirede nemlig baade ved kommissær- og varamandsvalget. De avgivne stemmer fordelte sig saaledes:

Høire:	repr. Lunde	4 756 st.	suppl. Wrangel	1 914 st.
Arbeiderpartiet:	- Marta Tynæs	4 388 -	- Ousland	1 760 -
Venstre:	- Oth. Tonning	270 -	-	-

Folkets hus' kafé.

Efter initiativ av styret blev der dannet et aktieselskap for at igangsætte en avholdskafé i Folkets hus. Senere paa aaret blev kaféen overtat av partiet, og driften som har været vellykket har git et overskud av kr. 3150.00 i de 10 maaneder.

Den socialdemokratiske aftenskole,

som nu har bestaat i 5 aar, blev igangsat av Den socialdemokratiske forening efter initiativ av Chr. H. Knudsen. Foreningen indsamlet de nødvendige pengemidler i form av bidrag fra foreninger og private og har ledet skolen gennem et styre bestaaende av *Michael Puntervold*, formand, *Ole O. Lian* og *P. Egede-Nissen*. Skolens bestyrer er lærer *Per Kviberg*.

Det har den hele tid været forudsætningen at skolen skulde lægges ind under Kristiania arbeiderparti, saasnart dette saa sig istand til at overta den. Efter forutgaende konferanse erholdt saa Kristiania arbeiderparti 18. september 1913 en skrivelse fra den socialdemokratiske forening, hvori den foreslog skolens overdragelse. Paa repræsentantmøte 23. september besluttedes enstemmig at overta skolen, som var overlevet gjældfri. Det fungerende skolestyre blev anmodet om at fortsætte.

Siden skolen blev overtat av partiet har den i 1913 hat en utgift til lærerhonorar av kr. 620.00, som man vil se av partiets regnskap.

Skolen har nu 3 klasser med et samlet elevantal av ca. 50. Skolens fag er: tysk, norsk (herunder literaturhistorie), regning og regnskapsførsel samt socialøkonomik. Som lærere fungerer d'hr. *Per Kviberg*, *Olaf Thorsen*, *B. Fleischer* og *Eyvin Sønberg*.

Skolen har lokale i Kristiania Borgerskole og undervisningstiden er hver mandag, torsdag og fredag aften kl. 7¹/₂—9¹/₂.

Kommunefractionen

har i 1913 likesom i den tidligere del av 3 aars-perioden væsentlig arbeidet med boligsaken, hvilket ogsaa har ført til at bystyret foruten det i 1912 besluttede Tøienkompleks, i 1913 har vedtat beslutning om opførelse av arbeiderboliger paa Rosenhof. Grundarbejderne blev paabegyndt høsten 1913. De to nævnte komplekser vil tilsammen komme til at indeholde ca. 400 leiligheter.

Foruten boligsaken har kommunefractionen hævdet den socialdemokratiske opfatning i alle andre spørsmal inden kommunen; men paa grund av høires flertal er det kun litet man har kunnet sætte igjennem i bystyret av arbeidernes saker.

Medlemstal.

I aaret er der indmeldt 3 foreninger: Nydalens jern- og metalarbeiderforening, Kirkegaardsarbeidernes forening og avholdsforeningen «Fædrelandets Vel». 1 forening er strøket paa grund av restance: Hvitgarvernes forening.

Antallet av tilsluttede foreninger var ved aarets utgang: 115 med 16,587 medlemmer, hvorav 2472 kvinder.

Den nærmere spesifikasjon av foreningerne viser i hvilken overveiende grad fagforeningerne er representert i partiet baade med hensyn til forenings- og medlemstal. Efter foreningernes art fordeles de sig nemlig saaledes:

	Antal foreninger	mænd	Antal medlemmer kvinder	Tils.
Fagforeninger	90	13,138	1800	14,938
Kvindeforeninger	9	—	289	289
Ungdomslag	5	79	42	121
Andre foreninger.	11	898	341	1239
Tils.	115	14,115	2472	16,587

Gunnar Ousland. L. Aslaksrud. Carl Øien.
Sigrid Thommassen. Petter Pedersen.

Kristiansand.

Der er ialt avholdt 24 styremøter, 8 representantmøter, 3 generalforsamlinger, 1 medlemsmøte og 1 masse møte. Ialt er behandlet 140 saker.

Ved forlikskommisærvalget 10. januar fik arbeiderpartiets kandidat, Olav Brunvand, 106 st. Borgerpartiernes kandidat blev valgt med 369 st.

1. mai-demonstrationen, som iaar faldt paa en søndag, var som vanlig vellykket i enhver henseende. Barnetoget om morgenen talte ca. 400 og redaktør Solberg holdt talen for dem. Demonstrations-toget om eftermiddagen fik en tilslutning som aldrig før. Toget talte ca. 1500 deltagere. I Ekelunden talte stortingsmand Ribsskog for vel 4000 mennesker. Folkefesten i Turnhallen var besøkt av ca. 400 mennesker. Det skal bemerkes, at kommunen iaar feiret 1. mai-dagen med nakne flagstænger. Der blev nemlig fattet en beslutning i bystyret 16. april 1913 om at kommunen kun skulde flage paa betingelse av at der ikke blev holdt noget antimilitaristisk foredrag. Dette kunde dog ikke partiet gaa med paa.

Ved forlikskommisærsuppleantvalget 2. mai gjenvalgtes arbeiderpartiets kandidat snekker Olav Brunvand med 29 st., dernæst hadde borgerpartiernes kandidater henholdsvis 17 og 8 st.

Partiet besluttet ogsaa at delta i samlagskampen.

Ved kommunevalget var det umulig at faa utenbys talere. Vi maatte derfor engagere følgende av vore egne til at holde foredrag under valgagitationen: Redaktør Solberg, agent Thortveit, snekkermester Brunvand og bytjener Gabr. Gundersen.

Ved valget kom vort parti ind som nr. 2, idet vi besatte 14 pladser i representantskapet og 3 i formandskapet.

Partiets medlemsantal var pr. 31. december 697 i 19 foreninger. Ialt er 2 av partiets tilsluttede foreninger nedlagt, nemlig lølje

Oscar Nissen og socialdemokratisk forening. Av den sidste forenings medlemmer er de fleste indmeldt i Kristiansands arbeiderforening.

«Sørlandets Social-Demokrat» har i aaret skiftet nye lokaler, idet de er fraflyttet de gamle lokaler i Fæstningsgaten 11 og tilflyttet Arbeiderforeningens nye gaard i Dronningens gate, hvor det har faat vakre og tidsmæssige lokaler.

Aamodt Mindrebo,
sekretær.

Kristiansund N.

Kristiansunds arbeiderparti har i det forløpne aar hat særdeles god fremgang. Hvad der i særlig grad har medvirket hertil er et par streiker, som har været avholdt av jord- og stenarbeiderne og bryggearbeiderne, og hvorav rigtignok kun den første endte med seier for arbeiderne. Men begge bidrog i høi grad til at aapne arbeidernes øine for samholdets betydning og at øke vore rækker.

Fremgangen viste sig da ogsaa ved kommunevalget, idet vi da indsatte 15 mand i bystyret mot tidligere 9.

Vort organ «Tidens Krav» har nu ca. 1600 abonnenter og gaar jevnt og sikkert fremover.

En kooperativ forretning basert paa socialistiske principper er dannet for Kirkelandets vedk. og vil starte en av de første dage.

J. Olsen,
formand.

Larviks arbeiderparti.

Larviks arbeiderparti har i aarets løp avholdt 2 generalforsamlinger, 2 medlemsmøter, 18 styremøter, 3 fællesmøter av partistyret og de tilsluttede foreningsstyrer samt bladstyret og 1 møte av styret og Larviks arbeiderpartis repræsentantskap, hvor man drøftet 1. mai-demonstrationen. Denne blev i aar av Larviks arbeiderparti festligholdt paa en storstilet og værdig maate. For første gang var der barnetog, hvilket talte 500 deltagere. Hr. Saltvik fra Skien talte for barnene. Om eftermiddagen talte toget over 1000 voksne kvinder og mænd; den største procession som er gaat gennem byens gater. Chr. H. Knudsen og Oscar Andersen talte paa torvet for vel 3000 tilhørere. Om aftenen stor folkefest.

Den 21.—22 mars deltok vor kommunegruppe i et kommunalmøte i Tønsberg, hvortil socialistiske kommunerepræsentanter fra hele amtet var fremmøtt.

Partiet har virket med et kooperativt møte i Bøskeskogen med foredrag av hr. Ole O. Lian; men paa grund av forskjellige uheldige omstændigheter hadde møtet ikke den forønskede tilslutning.

Til aarets samlagskamp har partiet ydet kr. 25.00, og partiets medlemmer har deltat ihærdig i agitationen for samlagets nedstemning.

Vort herværende organ «Nybrot», der før har været redigert av en komité nedsat av partiet, har i aarets løp gaat over til aktieselskap og utkom fra 1. november 3 ganger ukentlig i nyt format

og vakkert utstyrt. Bladet har eget trykkeri. Som redaktør er ansat hr. C. Arneson-Granholm.

Ved kommunevalget evnet ikke vort parti at gjøre nogen større fremgang; men vi holdt dog stillingen, 11 av 52.

Trods at vor gruppe i bystyret raader over et svakt mindretal, har den dog ved flere anledninger vist at gjøre sig gjældende. Av saker, som gruppen har arbeidet for og tildels faat gjennomført, kan nevnes: Under bolignødens værste tegn foreslog gruppen at kommunen hurtigst mulig satte igang opførelse av bygninger. Forslaget faldt, men man fandt andre veier til at avhjelpe bolignøden paa. Der aapnedes adgang for mindre bemidlede til av kommunen at faa billige laan til opførelse av huser og blev tomter solgt av kommunen paa rimelige vilkaar. Ved utgangen av 1913 er der opført 26 saadanne huser. I gasverkssaken foreslog vore partifæller at kommunen selv skulde drive gasverk. Det vandt ikke nogen tilslutning og koncession blev git til private. Arbeidsanvisningskontor har man arbeidet for, men dette blev forkastet av bystyret. Gruppen har faat vedtat, at der avsættes et beløp paa det ordinære budjet til hjelp for tæringssyke til sanatorieophold. Hermed har man fastslaaet kommunens pligt til at støtte her. Paa foranledning av vor gruppe gik bystyret med paa at indrømme, at det ved behandlingen av de nye skattetabeller ifjor hadde valgt en uheldig tabel, og at man næste gang skulde benytte en tabel, der tok mere hensyn til de mindre indtægter.

Vore partifæller har i skolestyret foreslaaet en utvidelse av folkeskolen ved opprettelse av en fortsættelsesklasse. Skolestyret gik med herpaa og foreslog for bystyret opprettelse av en 8. klasse med ret til handelsbrev paa bestaaet eksamen. I bystyret blev indstillingen vedtat, dog blev der ikke git ret til at faa handelsbrev.

Oscar Arvesen,
sekretær.

Lillehammer arbeiderparti

stiftedes 3. april av følgende 5 foreninger: Lillehammer socialdemokratiske forening, løsje «Fosseduren», Træarbeidernes forening, Sagarbeidernes forening og Skræddersvendenes forening; tilsammen 164 medlemmer. Før partiet blev stiftet var Ole O. Lian heroppe og holdt et udmerket foredrag for 450 tilhørere.

Partiet holdt konstituerende møte 3. april, hvor love vedtoges og styre valgtes.

Sagarbeidernes forening blev opløst, men isteden fik partiet tilslutning først av Murenes forening, saa av Skotøiarbeidernes forening og nu ved aarsskiftet av Arbeidsmændenes fagforening, saa partiet nu bestaar av 7 arbeidende foreninger med 172 medlemmer.

Der er i aarets løp holdt 15 styremøter, 12 fællesmøter av styret og repræsentantskapet og 5 partimøter. Endvidere har partiet arrangert 1. mai-tog med fest om kvelden med taler av advokat Carl Bonnevie, fest i «Fremgang»s lokale for Fagforeningernes sangfor-

ening fra Kristiania og 4 andre fester, deri medregnet juletræfest for barn den 29. december i Tivoli, hvor ca. 450 barn var tilstede.

Det meste av aarets arbeide gjaldt kommunevalget, som tiltrods gav et magert resultat, idet man saavidt holdt stillingen fra før med 8 repræsentanter i bystyret. Fremgangen i stemmetal var liten, idet man i 1910 mønstret 398, i 1913 fik partiet 405 st.

Av andre saker, som har været under behandling, kan nævnes kooperationen. Den er drøftet grundig baade i styremøter og repræsentantmøter uten dog at ha fundet nogen løsning.

John Grythe,
formand.

O. Pedersen,
sekretær.

Molde.

Aaret 1913 har været et vanskelig aar for partiet, som har hat mange indre kriser, der bevirket at de fleste og største foreninger meldte sig ut av partiet. Det var misnøie med partiets ledelse, der bevirket frafaldet. Medlemsantallet gik ned fra 240 ved nytaar 1913 til ca. 70 i juni maaned. Fra juni av har partiet atter begyndt at gaa frem. Flere foreninger har sluttet sig til og fra nytaar 1914 har partiet et medlemstal paa 160. Det er al grund til at tro at de foreninger, der endnu staar utenfor, vil melde sig ind igjen med det aller første.

Folkets hus, der blev kjøpt høsten 1912, har været en tung byrde for partiet at trækkes med. Huset blev nemlig kjøpt utelukende for laante midler. Der er en gjæld paa ca. kr. 26,000. Det vil forstaaes at i en liten by som Molde er dette en forholdsvis stor gjældsbyrde.

Bladet «Romsdølen», der startedes i 1912 av et aktieselskap, blev i juli 1912 overtat av Molde arbeiderparti sammen med Romsdals soc. dem. kredsparti. Bladet utkommer som ukeblad og har 800 abonnenter. Bladets økonomiske stilling er ikke videre god, men man har dog hittil holdt det gaaende uten noget større underskud. Romsdalen gaar imidlertid en stor industriel utvikling imøte og kan bladet holdes gaaende endnu en tid utover, saa vil forholdene bedre sig betydelig.

Tiltrods for at Molde arbeiderparti saaledes i 1913 har hat et vanskelig aar, saa er der dog mange tegn der tyder paa at forholdene bedres, og man faar se fremtiden imøte med forventning.

Olav Oksvik,
formand.

Narvik arbeiderparti.

Arbeiderpartiet i Narvik kan i 1913 paa alle hold notere en jevn fremgang. Organisationen har vokset, idet Kommunearbeidernes forening, Det socialdemokratiske ungdomslag og Den kristelig sociale forening i aarets løp har sluttet sig til partiet. Numerisk er organisationen sterkere end nogen gang før.

Forstaaelsen av arbeiderpressens betydning har hele aaret været lovende. Der nedsattes tidlig en komité, som indsamlet frivillige bidrag til et reservefond. Komitéen indsamlet ialt kr. 600.00, der skulde tjene som sikkerhet for nye foranstaltninger.

Fra 1. april begyndte «Fremover» at utkomme 3 gange i uken mot før 2 gange. Fra samme dato ansattes hr. E. Reiersen fra Bratsberg med fast løn. Han begyndte straks en omfattende agitation, idet Arbeidernes faglige landsorganisation bevilget kr. 500.00 til denne. Ialt holdt hr. Reiersen 32 foredrag, 16 faglige og 15 politiske samt 1 om kooperationen. Han stiftet 11 organisationer, nemlig 5 fagforeninger, 3 politiske foreninger, 2 ungdomslag og 1 kooperativ forening.

Ved dette agitationsarbeide samt ved agitation utført av mange interesserte partiføller lykkedes det at øke «Fremover»s abonnement. Da Reiersen i oktober frattraadte ansattes Waldemar Carlsen som redaktør. Ogsaa under ham har «Fremover» nydt almen interesse og gaat frem. Carlsen har ogsaa drevet agitation utenom Narvik.

Det har vist sig at avisens format er forlitet. En pressefonds-komité har arbeidet i kort tid med at skaffe penger til ny presse og med glimrende resultat. Ny presse av «Standard»-typen er bestilt, rikelig stor nok for 7-spaltet avis.

Kommunevalgene var i 1913 omfattet med stor interesse. Den mundtlige agitation dreves utelukkende med lokale kræfter. Talere var Jul. B. Olsen, Kristen Skjeseth, Greger Hansen, Rich. Rasmussen, A. Førde, Kristiansen og W. Carlsen. Resultatet blev at vort parti seiret; vi besatte i bystyret 15 av de 28 pladser. Som ordfører og viceordfører valgtes mekaniker Jul. B. Olsen og pastor Kristen Skjeseth. I samtlige kommunale institutioner har vort parti nu magten og er fyldig repræsentert.

Folkets hus. Der har eftersom organisationen har vokset vist sig mer og mer behov for et Folkets hus. Det nuværende arbeiderforeningens lokale tilfredsstillter ikke behovet, likesom byen selv ellers kun har sparsomt med lokaler. En Folkets hus-komité er derfor blit nedsat og har arbeidet udmerket. Tomt er nu fæstet.

Partistyret har det hele aar søkt at staa i kontakt med den organiserte arbeiderklasse og dette er sikkert aarsaken til partiets styrke. Der har i 1913 været avholdt 41 partistyremøter, 14 fællesmøter av kommunegruppen og partistyret samt 13 fællesmøter, hvor saker av almen betydning har været drøftet, samt 1 generalforsamling.

Partifraktionens arbeide. Uagtet vor partifraktion ogsaa i 1913 sat med 9 av bystyrets 28 repræsentantpladser, har det lykkes denne minoritet at slaa til lyd for og ved hjælp av borgerlige kræfter at drive gjennom betydelige saker. Naar f. eks. det provisoriske kommunale elektricitetsverk inden 1913 var en kjendsgjerning og elektrisk lys straalte over byen, saa er dette først og fremst en frugt av arbeiderpartiets fraktions arbeide. En kommunal komité indstillet nemlig oprindeligen paa at kommunen skulde ta lys fra malm-bolaget. Denne indstilling hadde majoritet i formandskapet, men

blev omstyrtet i bystyret av socialdemokraterne med støtte fra borgerlig hold.

I hele perioden har partifraktionen søkt at avhjelpe den store bolignød. I 1913 er det lykket vor fraksjon at drive gjennom bygning av fire kommunale beboelseshuse.

Der er i 1913 — efter initiativ av arbeiderpartiet — bevilget penge til skoletandklinik. Forøvrig skal vi bemerke, at her er frit materiel indført ved skolen. Her er 4-aarig kommunal middelskole, bygget paa folkeskolens 5. klasse, hvor saavel undervisning som alt materiel er frit.

Kommunalt renholdsverk er ogsaa — efter paatryk av arbeiderpartiet — gjennomført fra 1. juli.

Vi skal endvidere bemerke, at partiet her har arrangert en agitationstur fra Bodø til Kirkenæs med Kata Dahlstrøm som agitator. Denne turne var i enhver henseende vellykket.

1913 var i mangt et kampens aar. Men et aar som var rikt paa fremgang og seier. Narvik staar nu som et lysende eksempel paa hvad samhold og solidaritet kan utrette for arbeidene og smaakaarsfolkets klasse.

Jul. B. Olsen,
formand.

Notoddens arbeiderparti.

Notoddens arbeiderparti stiftedes 11. septbr. 1912. Da Bratsberg amtsparti blev opløst 1. juli 1913, indmeldtes partiet direkte fra samme dato.

Notoddens arbeiderparti bestaar av 13 tilsluttede foreninger, der tilsammen tæller 510 medlemmer.

Der har i aarets løp været avholdt 4 generalforsamlinger, 18 repræsentantskapsmøter, 7 styremøter og 7 foredrag. Desuten en agitationsuke for «Bratsberg-Demokraten».

Da Notodden fra 1. januar 1913 overgik til kjøpstad, lykkedes det vort parti at faa flertal i kommunestyret, og samtidig i de andre offentlige institutioner paa stedet.

Det var jo en noksaa vanskelig opgave at overta ledelsen av den nye by.

Hiterdals herredsstyre hadde helt til det sidste avvist saagodt-som alle krav fra Notodden, hvorfor man straks maatte ta fat paa de allernødvendigste arbeider som vand-, kloak- og gatenettet. Det er en selvfølge, at vort parti under saadanne forhold foreløbig ikke kunde tænke paa at gjennomføre nogen særlige socialistiske opgaver; dog har man gjennomført endel av vort program, f. eks. paa skolevæsenets omraade. Kan saaledes nævne helt frit skolemateriel, delvis fri tandpleie, der dog er ordnet slik, at den i løpet av 6 aar blir helt fri for alle folkeskolens barn. Likesaa er helt ny skoleplan utarbeidet og vedtat. Denne er ogsaa, saa langt loven tillater, utarbeidet efter vort syn paa folkeskolen. En god tarif for kommunens arbeidere er vedtat. Likesaa har kommunestyret nedsat en komité, der har forberedt og utredet spørsmålet om kommunens

overtagelse av kul- og vedhandel. Forøvrig har partiet forsøkt at fremme arbeidernes interesser paa alle omraader.

Ved kommunevalget i 1913 tapte vort parti flertallet, paa grund av en meget sjofel og hensynsløs agitation fra borgerpartiernes og avholdsfolkets side. Vi fik dog allikevel en temmelig stor minoritet, saa det vil i mange tilfælder være vanskelig at komme helt forbi vor indflydelse paa kommunestyrets møter, og vi faar da haabe, at arbeiderne paa Notodden i denne 3 aars periode faar indse nødvendigheten av, at de selv atter maa overta ledelsen av kommunens styre, saa man ved næste valg kan meddele, at vi har det flertal, der skulde være en selvfølge for en arbeiderby som Notodden.

En glæde er det dog, at partiet vokser, idet at vi ved valget iaar hadde 76 stemmer mere end ifjor, og dette skulde jo være et godt tegn.

L. Hegland,
formand.

C. Wesenlund,
sekretær.

Sandefjords og Sandeherreds arbeiderparti.

For tiden bestaar Sandefjords og Sandeherreds arbeiderparti av 12 foreninger med tilsammen 15 repræsentanter i styret.

I aarets løp er avholdt 12 styremøter, 10 ordinære medlemsmøter og 2 generalforsamlinger. Forøvrig har arbeiderpartiet stiftet 1 kvindeforening, festligholdt 1. mai, avholdt 6 offentlige foredrag og deltat i kommunevalget for Sandefjord og Sandeherred med det resultat, at der i Sandefjord blev valgt 4 og i Sandeherred 6 repræsentanter.

Der er tilmeldt 4 nye foreninger, nemlig: Skræddernes forening, Snekkernes forening, Malernes forening og kvindeforeningen.

Der er nu kommen mere fart i arbeiderbevægelsen paa stedet efter at man fik et Folkets hus.

Nils C. Jacobsen,
sekretær.

Sarpsborg arbeiderparti.

I aaret har været avholdt 2 generalforsamlinger, 7 partimøter, 9 styremøter samt 10-aars-fest.

Partiet igangsatte i begyndelsen av aaret en agitation for «Smaalenes Social-Demokrat». Resultatet var ca. 600 nye abonnenter.

Ved valg av forlikskommissser med varamand gjenvalgtes partiets kandidater med stort flertal. Det væsentligste arbeide i dette aar har været viet valgarbeidet. For at lede dette valgtes en komité paa 6 medlemmer, og arbeidet blev ledet efter en bestemt plan. Der avholdtes 2 valgsteder med foredrag av G. Ousland, Ludv. Enge og Ant. Andersen. Byen blev i likhet med ved foregaende valg ind delt i 35 roder og som rodeforstandere meldte sig frivillig ca. 70 mand, der med den største interesse varetok sit arbeide. Der utdelt ca. 1000 programmer og 2000 valgprop av «Smaal. Soc.-Dem.»

Resultatet av valget blev, at vort partis liste erholdt flertal med 1410 av 2764 avgivne stemmer og fik som følge herav 27 av 52 repræsentanter i kommunestyret. Til ordfører og viceordfører har partiet valgt henholdsvis snekkerformand Anton Andersen og elektriker Ludv. Enge.

Det maa vel sies at være et godt og frugtbringende arbeide, som har været utført her i Sarpsborg, idet partiet, der stiftedes 26. februar 1903, paa disse 11 aar kan fremvise et saa godt resultat, idet vi nu har erobret flertal baade til stats- og kommunevalg samt har valgt partifæller som forlikskommisærere. Et saadant resultat har naturligvis ikke kunnet erholdes uten det mest energiske arbeide og ved at faa vor presse mest mulig utbredt.

Kommunefraktionen og partistyre har foran hvert bystyremøte behandlet de saker som har været oppe i kommunestyret.

Desværre har det ikke lykkedes os i dette aar at kunne faa gjennomført nogen av vore programsaker; men der foreligger indstilling fra de kommunale komiteer angaaende læger paa fast løn og kommunale gamle hjem, hvis indstillinger begge gaar i vort programs favør. Der er dog en sak, som det har lykkedes os at gjennomføre, idet kommunen har opprettet handel med elektriske artikler.

Hans M. Davidsen,
formand.

Skiens arbeiderparti.

Partiet, der bestaar av 7 foreninger, har i det forløpne aar utført et godt arbeide i agitatorisk henseende, særlig før kommunevalget, der resulterte i, at vi fik 680 stemmer og 11 repræsentanter, mot før 9, saa vi nu er kommunestyrets næststørste gruppe.

Vore repræsentanter i kommunestyret har i den nu avsluttede periode utredet og fremsat flere saker av betydning; saaledes forslag om tandklinik for folkeskolens barn. Dette forslag gjennomførtes for 1. klasses vedkommende, idet de andre partier var enige i forslaget, men av økonomiske grunde maatte stemme imot at det skulde gjælde mer end denne klasse. Likeledes er der fremsat forslag om 8 timers arbeidsdag for kommunens arbeidere. Dette forslag faldt mot de borgerlige partiers stemmer. Da Skien nu har faat et privat gasverk, fremsatte fraksjonen forslag om at kommunen skulde bygge sit eget, men dette gik ikke igjennem. Fraksjonen har ogsaa fremsat forslag om kommunalt sykehus, og en komité er nedsat til utredning av spørsmålet om kommunal middelskole.

P. R. Saltvig,
formand.

Stavanger arbeiderparti.

1913 har ogsaa for Stavanger arbeiderparti været et arbeidsaar, dog staar ikke resultatet i forhold til arbeidet, naar man ser paa sidste kommunevalg, hvor partiet tapte 4 pladser, men dette er dog ikke maalestok for partiets vekst.

Aarsakerne til nederlaget ligger væsentligst i borgerpartiernes smudsagitation, uvidenheden med hensyn til de nye skattelove og indløsning av de mange livsvarige vinrettigheter.

Partiet har 2070 betalende medlemmer gennem 41 foreninger. Der er afholdt 30 partistyremøter, 13 repræsentant- og fraktionsmøter og 6 partimøter i anledning kommuneprogrammet og nye love for partiet.

I sommerens løp arrangeres 2 agitations- og arbeiderstevner til Egersund og Flekkefjord med taler av Einar Li, Egede Nissen, Magnus Karlson og Gjøstein.

En basar til indtægt for partikassen gav et nettoutbytte av kr. 2000.00.

1. mai-dagen feiredes i glimrende veir med større tilslutning end tidligere. Toget talte 2500 deltagere; dagen gav et nettoutbytte av kr. 600.00.

Bladet 1. mai arbeider godt og viser dette aar et bedre utbytte end tidligere, likeledes trykkeriet, hvilket skyldes partiets vakre eiendoms centrale beliggenhet. Det største og nødvendigste spørsmål, som i den nærmeste fremtid venter sin løsning, er rotationspresse til bladet, hvorved bladet kan faa den utbredelse som det fortjener.

Magnus Karlson,
formand.

Joh. Jacobsen,
sekretær.

Trondhjems arbeiderparti

hadde ved utgangen av 1913 52 foreninger med 3415 betalende medlemmer, hvorav 351 kvinder (3. kv.) I aarets løp er 4 nye foreninger kommet til og 1 forening utgaat. Tilvekst i medlemsantal ca. 900.

Av offentlige møter og demonstrationer maa først nævnes 1. mai, som iaar fik større tilslutning end nogensinde tidligere. En medvirkende årsak hertil var vel ogsaa, at dagen iaar faldt ind paa en helligdag. Talen for dagen holdtes av stortingsmand Gjøstein. I anledning sporveisstreiken avholdtes 2 offentlige møter. Paa det ene — et friluftsmøte — talte Randolf Arnesen, Kristiania, og A. Kalvaa; paa det andet, som holdtes i Arbeiderforeningen, talte feiermester Bruaas. Desuten arrangerede partiets agitationskomité i høst en række protestmøter rundt omkring i byen mot 2 natlige vinsjapper.

Partiets arbeide paa det kommunale omraade har ogsaa iaar været præget av, at reaktionen i denne periode har hat magten i Trondhjems bystyre. De forenede høirepartier har tilsammen hat 35 av 68 repræsentanter. Vort parti har hat 23.

Byens sporveisbetjening saa sig i sommer nødt til at gaa til arbeidsnedleggelse for derved at fremtvinge organisationsmæssige arbeidsvilkaar. Dette satte høire med tilslutning fra venstre sig imot. Med den kjendte, forlorne borgerlige overlegenhet proklamerte man, at byen ikke nedlot sig til at forhandle med nogen fagorganisation

eller dens ledelse i Kristiania. Kampen kom derfor til nærmest at dreie sig om foreningsretten. Fra vort partis side blev der fremsat forslag i bystyret om en overenskomst med sporveisforbundet. Forslaget blev selvfølgelig nedstemt med samtlige borgerlige stemmer paa 4 nær. Funktionærerne lot sig imidlertid ikke skræmme, men fortsatte kampen. Og da ogsaa arbeiderne ved endel av byens øvrige bedrifter nedla arbeidet, kom endelig de gode borgere i byens raad til fornuft og maatte bekvemme sig til at oprette kontrakt med fagorganisationen.

Av øvrige saker av mere interesse, som har været oppe til behandling i bystyret, skal nævnes: *8 timers arbejdsdag* for kommunens arbeidere; blev iaar som tidligere nedstemt.

Skolesaken. Efter aarelangt arbeide fra vort partis side lykkedes det iaar at faa den frie kommunale middelskole sat ut i livet. Rigtignok til at begynde med bare med 2 klasser, men allerede nu er klassernes antal besluttet øket til 6 fra næste aar. Likeledes blev det fra sommerferien 1913 sat igang aftenkursus, beregnet paa gutter og piker utskrevet fra folkeskolen.

Ædruelighetssaken. Under behandlingen av brændevins- og ølrettigheternes antal for 1914 lykkedes det at faa sat ned øl- og vinrettigheternes antal fra 24 til 23 og utskjækningsrettighetene fra 6 til 5.

Boligsaken har været det centrale i vor kommunale virksomhet. Denne sak er blit skandaløst behandlet i vor by, idet at de borgerlige partier besluttet at sælge byens grundarealer til spekulanterne. Derved haabet man at ha sat en stopper for saadanne «socialistiske eksperimenter» som *kommunale boliger*. Og antagelig i følelsen av at ha spillet høit spil var det vel, at høre straks før valget gik med paa at bevilge kr. 230,000.00 til 10 leiegaarde med ca. 60 leiligheter. Og dermed kunde det være nok mente høre. Desværre vil denne latterlige lille bevilgning ikke ha den mindste indflydelse paa bolignøden. Ved valget tapte høre sit sikre flertal. I det bystyret som tiltræder i 1914 møter høre med 32 av 68. Arbeiderpartiet, som ved forrige valg tapte 2 pladser — noget som fremkaldte voldsom glæde i den borgerlige leir med forespeiling om splid og opløsning o. s. v. —, mønstrer denne gang 26. Venstre beholdt ved hjælp av manøvrering med avholdsfolket — det optraadte saaledes med 2 avholdsprogrammer — saavidt det samme antal pladser som før, nemlig 10.

«*Ny Tid*» har ogsaa i 1913 arbeidet sig jevnt fremover. Fra nytaar 1913 besluttet man at gaa til strykning paa dagen for alle, som ikke fornyet sit abonnement i ret tid. Man var straks klar over at dette til at begynde med vilde bevirke en sterk nedgang i bladets oplag, og at der maatte foretages ekstraordinære skridt for at ta det tapte igjen. Partistyret har derfor i aarets løp organisert 2 «agitationsuker» for bladet, nemlig i februar og september, som hver gang indbragte ca. 1000 abonnenter. Pr. 31. december hadde «*Ny Tid*» et oplag av 8300 paa dagutgaven og 3000 paa ukeutgaven. Det opsatte budget for bladet for 1913 balancerer med kr. 127.500.

Fra 1. juli gik man til utvidelse av ukeutgaven, saaledes at den utkommer 3 ganger, mot at kontingenten samtidig forhøiedes fra kr. 0.50 til kr. 0.75 for kvartalet. Det som nu for «Ny Tid» er mest paakrævet er utvidelse av formatet. For at avhjelpe noget paa dette har vi fra 1. november gaat igang med «*Ny Tids Underholdningsnummer*», som utkommer hver lørdag som tillæg til dagutgaven.

I det store og hele kan aaret 1913 betegnes som et jevnt fremgangsjaar for Trondhjems arbeiderparti.

J. M. Wiggen,
formand.

Oluf Alnes,
sekretær.

Tromsø.

Til partiet staar tilsluttet 7 foreninger og faggrupper med til sammen ca. 300 medlemmer; dog staar flere baade faggrupper og foreninger utenfor, som burde været med i kampen for arbeidernes ret.

Aarets første arbeide var boligspørsmålet. I den anledning blev nedsat en komité, som har utført et godt arbeide med undersøkelse av boligforholdene og hvor mange mennesker der opholder sig i de forskjellige leiligheter etc. Et stort arbeide er nedlagt og et godt materiale er samlet.

Flere agitatoriske foredrag er holdt i aarets løp med ca. 400 tilhørere paa hvert foredrag. Der var ogsaa adgang til diskussion, som dog ikke blev benyttet av motstanderne. Foredragene har været holdt av Kata Dalström, Even Reiersen, Corn. Holmboe m. fl.

I politisk henseende har partiet hat god fremgang, idet man har besat 9 pladse i kommunestyret mot 4 i forrige periode og har 2 repræsentanter i formandskapet. Partiet har ogsaa besat alle pladse i den stedlige kredssykekasses styre.

I valgkampen blev der efter partiets foranstaltning utgit et valgnummer eller et ekstrablad, kaldet «Valgkampen».

I aarets samlagskamp deltok partiet uten samarbeide med de borgerlige avholdsselskaper. Partiet hadde ogsaa her arrangert møter med foredrag og diskussioner og gjorde sit til arbeidet for samlagets nedvotering. Samlaget blev dog staaende trods det ihærdige arbeide som blev nedlagt.

M. H. Folan,
sekretær.

Tønsberg arbeiderparti.

Ved aarets begyndelse hadde partiet 500 medlemmer og har nu 570. I aarets løp er der tilmeldt 3 nye fagforeninger.

I første halvdel av aaret optoges tanken om indredningen av Folkets hus endel av interessen. Det var jo ogsaa naturlig, da det maatte sies at være en livsbetingelse for partiet her i byen at faa sit eget lokale. Det besluttedes nemlig paa generalforsamlingen i februar 1913 at indkjøpe Storgaten 45 til indredning av Folkets hus. Dette blev fremmet efter bedste evne under noksaa store økonomiske vanskeligheter, og lokalet var færdig og kunde tages i bruk til generalforsamlingen 3. august.

Partiets presseorgan «Vestfold Arbeiderblad» er utvidet fra 1. september til at utkomme 3 gange ukentlig og aktiekapitalen blev samtidig utvidet med 1000 kr. Der sattes samtidig igang en agitation for bladet.

Utadtil har vort partis mænd og presse tat kraftig del i kampen mot samlaget; der blev ogsaa vedtat en resolution herom. Videre har der blit sent en henstilling til socialdepartementet om at indta slike regler i vedtægterne for Aasgaardstrand samlag, at det ikke blir adgang til at forsende brændevin derfra til Tønsberg uten at vedkommende kjøper det selv over disken.

I det kommunale har vore folk kjæmpet for partiets synsmaater saa kraftig som mulig. Valget i høst bragte vort parti en fremgang paa 4 nye repræsentanter til kommunestyret. Partiet har nu 12 mand i bystyret av 44 og 3 i formandskapet.

M. V. Kristiansen,
formand.

Harald Hansen,
sekretær.

Beretning om Kvindeforbundets virksomhet i 1913.

I aarets løp er avholdt 12 utvalgsmøter, 2 kvartalsmøter samt 2 massemøter sammen med de kooperative kvindeforeninger. Ialt er inkommet 120 skrivelser i aarets løp og avsendt 170 samt 250 sirkulærer.

I aarets løp er behandlet en række av de spørsmål, der var oppe paa vort landsmøte i 1912, som blev oversendt forretningsutvalget til videre utarbeidelse. Saaledes er den komité, som blev nedsat til at utrede og komme med indstilling i spørsmålet «*kommunale husmorskoler*», færdig med sit arbeide. Indstillingen blev trykt i 500 eksemplarer og oversendt forbundets avdelinger til videre behandling. Her i Kristiania har forretningsutvalget sendt andragende til formandskapet om opprettelse av «*kommunale husmorskoler*» og saken er av formandskapet behandlet og oversendt magistraten. Videre har man behandlet spørsmålet om «*pension til enker, der har barn at forsørge*», innsendt av Uranienborg kvindeforening. Forslag er oversendt vor stortingsfraksjon.

Resolutionen som blev vedtat paa landsmøtet, «*Forbud mot spytning*», er likeledes oversendt foreningerne til uttalelse. Spørsmålet *socialistiske søndagsskoler*, som ogsaa var optat til drøftelse paa vort landsmøte, har gjentagende gange været oppe i utvalgsmøter, uten at man er kommet til noget resultat. Man har henvendt sig til de, der har arbeidet med saken for at skaffe forskjellig materiel tilveie uten at dette endnu har lyktes. Saken vil paany bli tat under overveielse. I anledning *de høie kjøtpriser* har forretningsutvalget sammenkaldt møte her i byen, hvor statsdyrlæge Jacobsen holdt foredrag om grunden hertil. Resolution i saken blev vedtat og er oversendt Kristiania formandskap. I anledning spørsmålet *kooperationen* har vort forretningsutvalg sammen med styret for det kooperative kvindeforbund avholdt en række møter for at søke etablert et samarbeide disse organisationer imellem. Dette har ogsaa lyktes. Det er besluttet at disse to forbund i fællesskap arrangerer møte hver anden maaned, hvor *kooperationen i forbindelse med de politiske spørsmål* skal drøftes; møterne skal lægges i de forskjellige kredser av byen. 2 møter er avholdt, 1 i Sagenes samfund, hvor hr. Randolf Arnesen talte om *kooperationen ute og hjemme*. Det andet møte blev avholdt i Vaalerengens skoles gymnastiksal, hvor hr. Magnus Nilssen og fru Tynæs talte om *kooperationen og den politiske bevegelse*. Begge møter var godt besøkte. Forbundet har desuten været behjælpelig med at faa stiftet en forening *Vask og rengjøringskvinder ved Kristiania kommunale arbeidskontor*. Denne blev stiftet i februar maaned og tæller for tiden ca. 80 medlemmer. Efter anmodning fra arbeiderpartiets kvindeforening i Larvik sendte forretningsutvalget en foredragsholder dit for at faa *stiftet forening*

blandt trikotagearbeiderker. Dette lykkedes ogsaa, men vi har siden faat meddelelse om, at foreningen er faldt sammen igjen. Paa samme tid blev der stiftet en *fagforening blandt lysarbeiderkerne* i Skien som sluttet sig til Norsk arbeidsmandsforbund, og 1 politisk forening er stiftet i Porsgrund efterat kvindeforbundet hadde hat en foredragsholder dernede. Videre har forbundet ved sekretæren avholdt foredrag for en nystiftet fagforening blandt syersker paa Hamar og for kvindeforeningerne i Drammen og Fredrikstad. En række foredrag er avholdt av forbundets formand og sekretær baade her i byen og i byer utenfor Kristiania, saavel i fagforeninger som i de politiske. I aarets løp har følgende foreninger meldt sig ut av forbundet: Kvindelig fyrstikarbeiderforening, Bergens arbeiderkvinders syke- og tuberkuloseforening, Skotfoss kvindeforening og Strømmen arbeiderpartis kvindeforening, ialt 4 foreninger. Følgende foreninger er tilsluttet forbundet i aarets løp: Bakke kvindeforening, Aspedammen, Arendals arbeidersamfunds kvindelag, Vennesla kvindeforening, Tofte kvindeforening, Hurum, Porsgrund arbeiderpartis kvindeforening og Sandefjords og Sandeherreds kvindeforening. Ialt 6 foreninger med tilsammen 150 medlemmer. I anledning kommunevalget lot forbundet utarbeide et oprop til kvindene, som blev trykt i 40,000 eksemplarer. Disse blev sendt rundt til alle vore avdelinger til bruk i agitationen.

Til landsorganisationens kongres sendte forretningsutvalget andragende om fortsatt bevilgning til forbundets virksomhet, hvilket blev efterkommet; likesaa har man sendt andragende til centralstyret for Det norske arbeiderparti om fortsatt bevilgning, hvilket ogsaa blev efterkommet. I anledning opstillingen av repræsentanter til kommunevalget her i Kristiania sendte forretningsutvalget efter uttalelse av kvartalsmøtet skrivelse til Kristiania arbeiderparti med anmodning om, at der blev opstillet 12 kvinder, hvorav de 8 skulde kumuleres.

Bladet «Kvinden» er i aarets løp utkommet med 1 nummer hver maaned i likhet med tidligere. Forretningsutvalget har iverksatt den beslutning, som blev fattet paa landsmøtet om at faa bladet i større format. Fra 1. decbr. blev bladets utstyr forandret, likesom avisen blev noget større. Denne utvidelse er selvfølgelig forbundet med større utgifter, hvorfor forretningsutvalget har forsøkt at faa endel annonser. Dette blir vistnok vanskelig i lengden at skaffe tilveie, hvorfor vi paa det indstændigste vil anmode vore medlemmer og partifæller at agitere for større utbredelse — og ogsaa mere nøiagtig indbetaling av kontingenten. Skal bladet bli til nytte for os, slik som vi hadde ment det, maa først og fremst vore medlemmer ta ganske anderledes ihærdig fat end hittil. Imidlertid var aaret som svandt et travelt aar for vore medlemmer i arbeide utad — for at faa arbeiderkvindene til at møte op og gjøre sin pligt ved valget. Vi vil derfor haabe og vi tror ogsaa, i det nye aar man vier sine kræfter til agitation indad, for at skaffe mange, mange nye medlemmer for vor sak. Med tak for samarbeide i aaret 1913 ønsker vi vel møtt i det nye aar til fortsatt arbeide.

Kvindeforbundets regnskap for aaret 1913.

<i>Indtægt:</i>	
Kassebeholdning 1. januar 1913	kr. 457.99
Kontingent	« 944.70
Bevilgning fra landsorganisationen	« 1000.00
— « partiet	« 500.00
	Kr. 2902.69
<i>Utgift:</i>	
Partikontingent	kr. 452.00
Husleie, lys og renhold	« 224.78
Telefonavgift	« 108.00
Trykning	« 170.75
Porto og telegrammer	« 63.05
Avishold	« 31.53
Kontorrekvisita	« 43.10
Agitation	« 57.95
Avertissement	« 17.03
Lysinstallation og forskjellige utgifter under flytningen av kontoret	« 67.29
Sekretærens løn	« 1000.00
Forskjellige utgifter	« 47.30
	Kr. 2282.78
Kassebeholdning 31. decbr. 1913	« 619.91
	Kr. 2902.69

„Kvinden“s regnskap for aaret 1913.

<i>Indtægt:</i>	
Kassebeholdning 1. januar 1913	kr. 77.38
Indkommet kontingent	« 831.04
	Kr. 908.42
<i>Utgift:</i>	
Trykning	kr. 816.50
Porto	« 36.79
	Kr. 853.29
Beholdning pr. 31. decbr. 1913	« 55.13
	Kr. 908.42

Helga Nitteberg,
kasserer.

Kristiania, 27. januar 1914.

Revidert og fundet i orden.

Kristine Hansen. Sigrd Syversen.
Revisorer.

Regnskaper og statistikk.

Det norske arb.partis regnskap for 1913.

Indtægt:

Kassebeholdning fra f. aar	kr.	359.33
Kontingent	»	17 265.29
Inventar	»	123.33
«Smaalenes Social-Demokrat» avdrag, renter	»	449.73
Arbeiderbanken (uttat)	»	4 200.00
Tilfældige indtægter	»	718.78
Brochurer	»	1 145.84
Agitation	»	267.75
		<hr/>
	Kr.	24 530.05

Utgift:

Arbeiderbevægelsens arkiv	kr.	700.00
Arbeiderpartiets kvindeforbund	»	500.00
Inventar	»	445.28
Husleie, lys og renhold	»	1 071.34
Porto og kontorsaker	»	656.91
Tryksaker	»	784.50
Repræsentation	»	246.10
Komitéarbeide	»	50.00
Det int. byraa og int. kommission	»	550.73
Tilfældige utgifter og revision	»	609.79
Arbeiderbanken (indsat)	»	4 900.00
Skandinaviske arbeiderkongres	»	80.40
Antimilitaristfondet, tilbakebetalt laan	»	1 500.00
Agitation	»	5 338.70
Brochurer	»	1 190.44
Bokhandelen (laan)	»	100.00

Lønninger:

Magnus Nilssen	kr.	1 500.00
Randolf Arnesen	»	2 000.00
Martha Johnsrud	»	1 053.33
S. Ruud-Johansen 4½ md.	»	225.00
Visergutarbeide	»	282.50
		<hr/>
	»	5 060.83
Balance	»	745.03
		<hr/>
	Kr.	24 530.05

Partiets aktiekonto.

1238 aktier i Arb. aktietrykkeri, à kr. 20,00 = kr. 24760.00.

Aktieutbytte i 1911	kr. 1 238.00
—«— i 1912	> 1 238.00
Bankrenter for 1912	> 44.19
—»— » 1913	> 46.56
	<hr/>
	Kr. 2 566.75
Laan til «Det 20. aarhundrede»	kr. 1 238.00
Indestaaende i bank	> 1 328.75
	<hr/>
	Kr. 2 566.75

Status pr. 1. januar 1914.

Kassebeholdning	kr. 745.03
Indestaaende i bank	> 1 956.75
Renter for 1913	> 36.80
	<hr/>
Aktieutbytte indest. i bank	kr. 1 282.19
Renter i 1913	> 46.56
	<hr/>
	kr. 1 328.75
Inventar pr. 1. januar 1913	kr. 1 247.75
— 10 % slitage	> 124.78
	<hr/>
	Kr. 1 122.97
Tilkommet i 1913.	> 445.28
	<hr/>
	> 1 568.25
Laan til «Smaalenes Social-Demokrat»	> 4 000.00
Brochurebeholdning	kr. 2 676.05
Utestaaende for brochurer	> 840.50
	<hr/>
	> 3 516.55
Formue pr. 1. januar 1914.	> 13 152.13
	<hr/>
	Kr. 13 152.13 13 152.13

Magnus Nilssen.

Synnøve Ruud-Johansen.

Regnskapet revidert og fundet i orden.

Joh. Regnéll.

P. A. Pettersen.

Revisorer.

Regnskap for bokhandelen fra 22²/₃—31¹/₁₂ 1913.

Gevinst-konto.

Husleie	kr. 525,00
Lønninger	- 489,40
Rengjøring	- 45,70
Lys	- 15,32
Handelsbrev	- 101,00
Anoncer	- 63,00
Telefonavgift	- 28,25
Kontorrekvisita	- 23,75
Diverse	- 85,05
	<hr/>
	kr. 1376,47
Netto-overskud	- 1427,79
	<hr/>
	kr. 2804,26

Taps-konto.

Pr. vare-konto bruttooverskud	kr. 2804,26
	<hr/>
	kr. 2804,26

Balance-konto.

An kassebeholdning	kr. 1252,60
- varebeholdning	- 1733,36
- diverse debitorer	- 594,88
	<hr/>
	kr. 3580,84
	<hr/>
	kr. 3580,84
Pr. divers kreditorer	kr. 2153,05
- netto-overskud	- 1427,79
	<hr/>
	kr. 3580,84

Kristiania, 2. februar 1914.

Nils Ugelstad.

Regnskapet revidert og fundet i orden.

Kristiania den 3. februar 1914.

Joh. Regnéll.   A. E. Gundersen.

„Det 20. Aarh.“s regnskap for 1913.

Indtægt:

Kassebeholdning fra forr. aar	kr.	19.19
Annoncer (1912)	«	282.90
Abonnement og forhandlere	«	1 824.07
Tilfældige indtægter	«	55.98
		<hr/>
		kr. 2 182.14

Utgift:

Redaktørløn 1913.	kr.	300.00
Honorarer for bidrag og oversættelser	«	380.00
Porto	«	54.45
Klichéer og fotografier	«	47.78
Tryksaker (cirkulærer)	«	75.25
Bokbinderarbeide og tilfældige utgifter	«	11.30
Trykning: 4 nr. for 1912	kr.	637.00
Nr. 6 « —	«	230.00
« 7 « —	«	145.00
« 8 « —	«	152.50
		<hr/>
		« 1 164.50
Balance	«	148.86
		<hr/>
		Kr. 2 182.14

„Det 20. Aarhundrede“s driftsregnskap for 1913.

Indtægt:

Abonnement og forhandlere	kr.	1 824.07
Tilfældige indtægter	«	55.98
Annoncer	«	343.00
Utestaaende hos forhandlere	«	175.70
Underskud	«	130.78
		<hr/>
		Kr. 2 529.53

Utgift:

Redaktørløn	kr.	300.00
Honorarer	«	380.00
Porto	«	54.45
Klichéer	«	47.78
Tryksaker	«	75.25
Bokbinderarbeide	«	11.30
Trykning	«	1 660.75
		<hr/>
		Kr. 2 529.53

Status pr. 1. januar 1914.

Aktiva:

Varebeholdning, indb. aarg.:		
10 aarg. à 3.50	kr.	35.00
Utestaaende for annoncer	»	343.00
— » abonnenter	»	200.00
— » forhandlere	»	175.00
Underbalance	»	1 223.25
		<hr/>
	Kr.	1 980.25

Passiva:

Trykkeriet:

For 1912	kr.	319.50
« 1913	»	1 660.75
		<hr/>
	Kr.	1 980.25

Synnøve Ruud-Johansen.

Regnskapet revidert og fundet i orden.

Kristiania 14. mai 1914.

P. A. Pettersen.   *Joh. Regnéll.*
Revisorer.

„Social-Demokraten“s regnskap for 1. halvaar 1913.

Gevinst og taps konto.

Indtægter:	Utgifter:
Indenbys kontingent . . . 41,346.10	Trykning 34,260.00
Utenbys do. 23,642.26	Papir 30,482.87
Løssalg 6,089.27	Redaktion 25,254.12
Makulatur 569.04	Ekspedition 7,802.80
Annoncer 50,103.25	Budløn 12,945.33
Rente-konto 482.10	Annonceprovisjon 1,496.44
Diverse 94.80	Kontingentprovisjon . . . 2,303.09
Underskud 6,208.20	Porto og fragt 6,487.00
	Husleie 2,195.74
	Telefon, lys, renhold . . . 1,035.05
	Revisjon og kontorhold . . 1,257.77
	Diverse 476.11
	Assurance, skat 299.60
	Avskrivninger:
	Inventar 276.81
	Annoncer 700.00
	Budrestancer 71.99
	1,389.10
	Agitationsutgifter 450.00
	Andel i kjældermontering . 400.00
<u>Kr. 128,535.02</u>	<u>Kr. 128,535.02</u>

Status pr. 1. juli 1913.

Aktiva:	Passiva:
Inventarie-konto: Behld. 5,091.04	Utenbys kontingent for
Kassakonto: Beholdning 290.17	2. halvaar 1913 . . . . . 2,492.07
Indenbys kontingent . . . 5,631.69	Budløn 1,966.77
Løssalg (Narvesenskiosk.) 1,000.00	Norsk telegrambureau . . . 208.39
Annoncerestancer 17,270.49	Arb.s Aktietrykkeri 2,036.95
Papir-konto 1,556.00	Akcept-konto 5,083.97
Diverse partiblade 1,831.66	Formue. 53,625.11
Diverse debitorer:	
Arbeiderbanken 1,448.24	
Spareskillingsbanken. . . . 473.97	
Bratsberg-Demokr. 700.00	
Det norske arb.parti. . . . 120.00	
Arb. aktietr.: Laan 30,000.00	
<u>Kr. 65,413.26</u>	<u>Kr. 65,413.26</u>

Kristiania, juli 1913.

Nils Ugelstad,
forretningsfører.

Gulla Schjerve,
kasserer.

Regskapet revidert og fundet i orden.

Kristiania, 15. august 1913.

Joh. Regnéll.

A. E. Gundersen.

Olaf Brustad.

„Social-Demokraten“s regnskap for 2. halvår 1913.

Gevinst- og tapskonto.

Indtægter:	Utgifter:
Indenbys kontingent . . . 51,311.07	Trykning 39,637.50
Utenbys do. 24,671.30	Papir 33,100.05
Løssalg 7,071.30	Redaktion 26,925.67
Makulatur 408.38	Ekspedition 8,026.81
Annoncer 66,036.94	Budløn 13,676.72
Rentekonto 591.27	Annonceprovision 2,101.22
Diverse 26.91	Kontingentprovision . . . 2,534.33
	Porto og fragt 7,834.90
	Husleie 2,107.74
	Telefon, lys, renhold . . . 841.04
	Revision og kontorhold 1,437.24
	Diverse 359.24
	Assurance, skat 317.40
	Avskrivninger:
	Inventar 612.56
	Annoncer 1000.00
	1,612.56
	Agitationsutgifter 592.50
	Kapitalkonto (overskud) 9,012.93
<hr/>	<hr/>
Kr. 150,117.85	Kr. 150,117.85

Status pr. 1. januar 1914.

Aktiva:	Passiva:
Inventariek.: Beholdning 5,513.06	Utenbys kontingent for
Kassakonto: — 259.28	2. halvår 1913 . . . . 2,950.93
Papirkonto: — 559.00	Norsk telegrambureau . 250.06
Løssalg (Narvesenskioskk.) 1,000.00	Carl E. Pettersen & Søn 2,053.48
Annoncerestancer . . . 32,609.15	Arb.s Aktietrykkeri . . . 3,524.45
Diverse partiblade . . . 2,177.26	Akcept-konto 2,539.00
Kristiania avdeling . . . 1,516.00	Laane-konto 1,500.00
Diverse debitorer:	Formue 62,638.04
Arbeiderbanken 548.24	
Spareskillingsbanken . . 473.97	
Bratsberg-Demokraten . . 700.00	
Det norske arb.parti . . . 120.00	
Arb. Aktietr.: Laan . . . 30,000.00	
<hr/>	<hr/>
Kr. 75,455.96	Kr. 75,455.96

Kristiania, 31. decbr. 1913.

Nils Ugelstad,
forretningsfører.

Gulla Schjerve,
kasserer.

Regnskapet revidert og fundet i orden.

Kristiania, 2. mars 1914.

Joh. Regnéll.

A. E. Gundersen.

Olaf Brustad.

Fortegnelse over kontingentindbetalinger for 1913.

De stedlige samorganisationer	1. kvartal				2. kvartal				3. kvartal				4. kvartal				Kontingent i aaret 1913
	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	
	Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		
Aalesunds arb.parti	50	200	250	22.50	50	200	250	22.50	85	227	312	26.95	85	227	312	26.95	98.90
Akershus amtsparti (Opløst fra 1. april)	200	1100	1300	120.00													120.00
Akers arbeiderparti					67	614	681	64.75	69	637	706	67.15	61	645	706	67.55	199.45
Bergens arbeiderparti	167	1863	2030	194.65	160	1937	2097	201.70	156	2173	2329	225.10	156	2225	2381	230.30	851.75
Bodø arbeiderparti	1	20	21	2.05	1	20	21	2.05	1	20	21	2.05	1	20	21	2.05	8.20
Bratsberg amtsparti (Opløst fra 1. juli)	50	1000	1050	102.50	50	1000	1050	102.50									205.00
Buskeruds — Do.	200	1400	1600	150.00	200	1400	1600	150.00									300.00
Buskerud kredsparti																	
Brunla kreds arb.parti		30	30	3.00		35	35	3.50		35	35	3.50		35	35	3.50	13.50
Brandbu dem. arb.forening						22	22	2.20		30	30	3.00		30	30	3.00	8.20
Bærum & Follo arb.parti					56	470	526	49.80	56	470	526	49.80	56	470	526	49.80	149.40
Drammens arb.parti	100	1200	1300	125.00	100	1200	1300	125.00	100	1200	1300	125.00	136	1314	1450	138.20	513.20
Drøbak arb. og soc.dem. for.	8	37	45	4.10	8	37	45	4.10	9	36	45	4.05	18	52	70	6.10	18.35
Eidsberg kredsparti	3	113	116	11.45	4	112	116	11.40		111	111	11.10		111	111	11.10	45.05
Fr.hald arb.parti	22	213	235	22.40	25	224	249	23.65	25	231	256	24.35	24	240	264	25.20	95.60
Fr.stad —	50	600	650	62.50	50	600	650	62.50	50	600	650	62.50	50	600	650	62.50	250.00
Flekkefjord soc dem. for.		15	15	1.50		15	15	1.50		15	15	1.50		15	15	1.50	6.00
Glemminge kredsparti																	
Gjørvpens kredsparti																	
Gjøvik arbeiderparti	20	101	121	11.10	20	101	121	11.10	20	101	121	11.10	20	130	159	14.45	47.75
Grua arbeiderforening*)		10	10	1.00		10	10	1.00		10	10	1.00		10	10	1.00	4.00
Hamar arbeiderparti	107	407	514	46.05	102	421	523	47.20	99	522	621	57.15	104	529	633	58.10	208.50
Hammerfest arbeiderparti	95	236	331	28.35	95	236	331	28.35	95	236	331	28.35	95	236	331	28.35	113.40
Hallingdals kredsparti									5	112	117	11.45	5	176	181	17.85	29.30
Haugesund arbeiderparti																	
Holmestrand soc.dem. forening		20	20	2.00		20	20	2.00		20	20	2.00		20	20	2.00	8.00
Horten arb.parti	70	170	240	20.50	72	162	234	19.80	72	181	253	21.70	72	185	257	22.10	84.10
Hønetos —	46	103	149	12.60	48	116	164	14.00	71	130	201	16.55	67	128	195	16.15	59.30
Ide & Marker arbeiderparti	52	178	230	20.40	52	178	230	20.40	39	153	192	17.25	39	154	193	17.35	75.40
Indtrøndelagen arb.parti	5	308	313	31.05	33	326	359	34.25	78	623	701	66.20	69	684	753	71.85	203.35
Jevnaker arb.parti	74	156	230	19.30	74	156	230	19.30	63	151	214	18.25	58	153	211	18.20	75.05

Kristiania arbeiderparti	2429	13551	15980	1476.55	2450	13620	16070	1484.50													2961.05
Kongsberg arb.parti	4	41	45	4.30	4	42	46	4.40	4	45	49	4.70	4	46	50	4.80					18.20
Kongsvinger arb.for.	19	17	36	2.65	19	17	36	2.65	19	17	36	2.65	19	17	36	2.65					10.60
Kr.sand S. arb.parti	30	570	600	58.50	30	600	630	61.50	25	600	625	61.25	25	650	675	66.25					247.50
Kr.sund N. —	43	463	506	48.45	43	547	590	56.85													105.30
Larvik arb.parti	80	200	280	24.00	80	200	280	24.00													48.00
Lillehammer arb.parti	11	41	52	4.65	34	128	162	14.50	27	120	147	13.35	24	126	150	13.80					46.30
Mandalens kredsparti	26	120	146	13.30	26	120	146	13.30	26	120	146	13.30	35	127	162	14.45					54.35
Mellem Romerikes kredsparti (Indm. 1/4)					4	455	500	47.75	45	455	500	47.75	70	649	719	68.40					163.90
Molde arb.parti	70	203	273	23.80	4	37	41	3.90	32	59	91	7.50	22	69	91	8.00					43.20
Moss —	25	300	325	31.25	25	300	325	31.25	25	300	325	31.25	25	300	325	31.25					125.00
Namdalens kredsparti	90	210	300	25.50	81	221	302	26.15	67	232	299	26.55	73	318	391	35.45					113.65
Narviks arb.parti	54	230	284	25.70	54	237	291	26.40	70	268	338	30.30	75	332	407	36.95					119.35
Nedenes amtsparti		300	300	30.00		300	300	30.00		300	300	30.00		400	400	40.00					130.00
Nedre Romerikes kredsparti (Indm. 1/4)					144	317	461	38.90	128	392	520	45.60	118	322	440	38.10					122.60
Nordre Helgelands kredsparti	67	205	272	23.85	67	205	272	23.85	44	191	235	21.30									69.00
— Hedemarkens kredsparti	7	94	101	9.75	9	97	106	10.15	4	89	93	9.10	5	106	111	10.85					39.85
— Saltens kredsorg.	14	18	32	2.50	14	18	32	2.50	18	26	44	3.50	18	26	44	3.50					12.00
— Østerdalens kredsparti	29	443	472	45.75	47	468	515	49.15	49	471	520	49.55	53	486	539	51.25					195.70
Notoddens arb.parti (Indm. fra 1/7)									35	475	510	49.25	35	475	510	49.25					98.50
Nøtterø soc.dem. forening					9	19	28	2.35	9	19	28	2.35									4.70
Numedals kredsparti																					
Oddernes kredsorg.	5	60	65	6.25	5	60	65	6.25	5	60	65	6.25	5	82	87	8.45					27.20
Porsgrunds arb.parti										50	50	5.00		50	50	5.00					10.00
Romsdals soc.dem. kredsparti	11	144	155	14.95	17	143	160	15.15	15	145	160	15.25	17	145	162	15.35					60.70
Rygge kredsparti		58	58	5.80		58	58	5.80		58	58	5.80		58	58	5.80					23.20
Ringerikes kredsparti									143	841	984	91.25	145	838	983	91.05					182.30
Sandefjord og Sandeh. arb.parti		345	345	34.50		322	322	32.20	36	340	376	35.80	53	450	503	47.65					150.15
Sarpsborg arb.parti	15	700	715	70.75	15	700	715	70.75	15	700	715	70.75	15	700	715	70.75					283.00
Skoger kredsparti	45	374	419	39.65	45	374	419	39.65	45	374	419	39.65	45	374	419	39.65					158.60
Stavanger arb.parti (hyen)	548	1522	2070	179.60	548	1522	2070	179.60	548	1522	2070	179.60	490	1583	2073	182.80					721.60
Stavanger amtsparti	57	364	421	39.25	57	364	421	39.25	71	354	425	38.95	69	378	447	41.25					158.70
Sæterdalens kredsparti		120	120	12.00	8	129	137	13.30	4	118	122	12.00	4	118	122	12.00					49.30
Søndre Bergenhus amtsparti	100	300	403	35.00	100	300	400	35.00	100	300	400	35.00	100	400	500	45.00					150.00
Søndre Helgeland kredsparti	9	62	71	6.65	9	62	71	6.65	8	60	68	6.40	8	60	68	6.40					26.10
Søndre Salten arb.parti	89	762	851	80.65	104	639	743	69.10	91	644	735	68.95	161	827	988	90.75					309.45
Søndre Østerdalens arb.parti	33	47	80	6.35	38	142	180	16.10	39	179	219	19.85	40	87	127	10.70					53.00
Solør arbeiderparti	52	405	457	43.10	60	450	510	48.00	56	559	615	58.70	64	554	618	58.60					208.40
Søndre Hedemarkens kredsparti	74	387	461	42.40	76	371	447	40.90	150	451	601	52.60	175	449	624	53.65					189.55
Overføres	5356	32136	37492	3481.40	5534	33196	38730	3596.30	3046	18958	22004	2048.10	3117	19991	23108	2154.95					11280.75

*) Grua arbeiderforen. staar i nærv. beretning side 3 opført som opløst Under beretns trykning er imidlertid kontingenten betalt, hvorfor strykningen annulleres.

(Forts.)

De stedlige samorganisationer	1. kvartal				2. kvartal				3. kvartal				4. kvartal				Kon- tingent i aaret 1913
	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	
	Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		
Overført	5356	32136	37492	3481.40	5534	33196	38730	3596.30	3046	18958	22004	2048.10	3117	19991	23108	2154.95	11280.75
Skiens arb.parti									30	140	170	15.50	30	140	170	15.50	31.00
Svolvær soc.dem. for.	3	27	30	2.85		27	27	2.70		20	20	2.00	2	18	20	1.90	9.45
Tromsø amts arb.parti																	42.10
Tromsø soc.dem. arb.parti	55	183	238	21.05	55	183	238	21.05									
Trondhjems arbeiderparti	380	2513	2893	270.30	372	2674	3046	286.00	378	2824	3202	301.30	428	3019	3447	323.30	1180.90
Trondenes kredsorg	31	68	99	8.35	31	68	99	8.35	31	68	99	8.35	49	109	158	13.35	38.40
Tønsberg arb.parti	104	380	484	43.20	132	377	509	44.30	117	355	472	41.35	108	379	487	43.30	172.15
Tune kreds arb.parti	77	206	283	24.45	77	206	283	24.45									48.90
Uttørndelagnes arb.parti	340	1960	2300	213.00	330	1920	2250	208.50	320	2030	2350	219.00	330	1980	2310	214.50	855.00
Vardø arb.- & fiskerforening										43	43	4.30		43	43	4.30	17.20
Vadsø fisker- & arb.for.		43	43	4.30		43	43	4.30		40	40	4.00		45	45	4.50	12.00
Valsøjordens soc.dem. for.						35	35	3.50						50	50	5.00	5.00
Vardals arb.parti													8	138	146	14.20	14.20
Vest-Telemarkens arb.parti													1	80	81	8.05	37.60
Vesteraalens kredsparti	5	103	108	10.55	5	107	112	10.95	1	80	81	8.05	1	80	81	8.05	37.60
Vinger & Odalens kredsparti	13	137	150	14.35	13	137	150	14.35	21	157	178	16.75	20	197	217	20.70	66.15
Øst-Telemarkens kredsparti									12	835	847	84.10	10	926	936	93.10	177.20
Øvre Romerikes arb.parti					60	100	160	13.00	60	100	160	13.00	60	100	160	13.00	39.00
Tilsammen	6364	37756	44120	4093.80	6609	39073	45682	4237.75	4016	25650	29666	2765.80	4163	27215	31378	2929.65	14027.00

Fortegnelse

over

„Folkets hus“ og forsamlingslokaler pr. 1. jan. 14.

Tilhørende arbeiderbevægelsen.

(De med stjerne foran er angit som tilhørende partiet. For de med † foran er partiet angit som delvis eier. Hvor intet særskilt er bemerket er fagfor-
eningen eier. Se forøvrig side 16.)

Landdistrikterne.

Eier	Aar	Værdi	Gjæld	Anmerkninger
Smaalenenes amt.				
Ystehede stenhuggerforen., Ide	1904	11,000	500	
Liholt do.	1910	11,914	815	
Fagerholt do.	1911	9,000	2,500	
* Ørje arbeiderforening	1904	3,000	850	Fælles med slipe- riarb.s fagf.
Hvaler stenhuggerforening . .	1898	5,000	421	
* Eidsberg arbeiderforen., Mysen	1907	7,000	3,200	
Greaker arbeiderforening . . .	1913	20,000	14,000	
† Nordre kreds av Kraakerøy (arb.parti og loge Oscar Nissen)	1912	5,000	3,000	
Torsnes stenhuggerforening . .	1902	9,000	3,000	
Selbak og omegns fagforen. . .	1913	10,000	7,000	
		90,914	35,286	
Akershus amt.				
* Kraakstad arbeiderforening . .	1906	2,400	250	
* Blaker arbeiderforening	1899	5,000	800	
* Fet arbeiderparti	1907	5,000	600	
† Skedsmo arbeiderparti, Strøm- men. og stedets fagf.	1910	10,000	1,400	
* Jesseim arbeiderparti	1913	6,000	4,000	
* Østre Bærums arbeiderparti. .	1908	9,600	4,000	
* Aas arbeiderparti	1903	9,500	2,000	
* Eidsvold arb.parti, søndre avd.	1905	12,000	3,000	
* Nitedals og Hakedals arb.parti	1913	5,500	3,500	
Lysaker samv. arb.foreninger .	1905	20,000	9,300	
Samv. foreninger, Grorud . . .	1913	10,000	5,000	
		95,000	33,850	

Eier	Aar	Værdi	Gjæld	Anmerkninger
Hedemarkens amt.				
Foldals grubearb.forening . . .	1909	14,000	3,600	
* Røstvangens grubearb.forening . .	1913	6,000	3,500	
† Stavsjø arbeiderforening . . .	1912	7,000	6,000	Aktieselskap.
* Veldre arbeiderforening	1903	6,000	1,300	
* Ringsaker arbeiderforening . . .	1907	5,000	1,400	
† Brumundalens arb.forening . . .	1912	25,000	17,000	Aktieselskap. Kun delvis.
* Østmarkens arbeiderlag	1908	4,150	—	
Vinger arbeiderlag	1911	3,500	1,000	Foreløbig privat grnd. kautions- forpligtelse.
* Indset jernbanearb.forening . . .	1911	1,800	300	
* Vang nordre arb.forening	1904	2,500	700	
* Løiten østre arb.forening	1906	2,000	700	
* Stange arbeiderforening	1912	8,000	?	
* Ottestad arb.forening	1911	2,800	—	
* Romedal østre arb.forening . . .	1910	3,000	1,500	
* Romedals hovedsogns arb.forening	1910	5,000	1,200	
* Ilseng arbeiderlag	1911	8,000	3,100	
* Aasnes arbeiderlag, Solør	1896	22,400	9,050	
* Vestsidens arb.lag, Grua, — . . .	1912	5,500	3,100	
* Nordenberg arb.forening, — . . .	1913	3,000	2,500	
* Arb.lag 'Fremad', Aasnes, — . . .	1907	4,500	3,000	
* Gjesaasens arb.lag, —	1905	9,000	5,000	
* Grue søndre arb.lag, —	1903	4,000	600	
* Alfheim arb.lag, Grue, —	1904	1,300	—	
* Flisen arbeiderlag —	1912	12,000	4,500	
		165,450	69,050	
Kristians amt.				
* Jevnaker arbeiderparti	1909	15,000	5,000	
* Brandbu soc.-dem. forening . . .	1913	5,500	4,000	
		20,500	9,000	
Buskeruds amt.				
* Krokstadelvens arbeiderparti . .	1908	20,000	6,000	
Solbergelvens arb.forening	1909	15,000	1,600	
Nedre Ekers fagf., Mjøndalen . . .	1907	9,000	4,000	
* Slemmestad arbeiderforening . .	1894	16,000	800	
Transp.		60,000	12,400	

Eier	Aar	Værdi	Gjæld	Anmerkninger	
Transp.		60,000	12,400		
* Hen arbeiderforening	1903	5,600	1,250		
† Hofsbuk pr. Hønefos	1908	7,000	1,800		
* Hougsund arbeiderforening	1897	15,000	5,000		
† Vestfossens arbeiderforening	1911	11,000	5,200		
† Vikersund arbeiderforening	1898	10,000	2,000		
* Spikkestad arbeiderforening	1913	7,000	2,800		
* Aaros arbeiderforening	1910	2,000	800		
* Tranby arbeiderforening	1913	6,000	4,000		
* Lierstrandens arbeiderforening	1912	10,300	5,000		
Embretsfos arbeidersamfund	1896	6,200	1,825	Ikke fagf.	
* Sylling arbeiderforening	1912	5,000	3,600		
† «Varden», Skotselven	1898	7,500	1,500		
Lier samv. foreninger, Muggerud	1911	10,000	5,300		
* Folkets hus, Aassiden, Lier	1912	6,000	2,000		
* Folkets hus, Hyggen, ...	1897	5,500	250		
		174,100	54,725		
Jarlsberg og Larviks amt.					
* Skoger arbeiderparti	1912	10,445	5,670		
* Bækkestrandens s.-d. f., Berger	1913	10,000	6,500		
* Sande arbeiderforening	1904	5,400	1,200		
* Hof arbeiderforening	1896	5,000	1,700		
		30,845	15,070		
Bratsberg amt.					
† Rjukan. Samtl. fagforeninger	1910	65,000	30,000		
* Bø arbeiderforening	1910	3,000	1,000		
* Nes arbeiderforening, Gvarv	1911	4,500	2,000		
* Laardal arbeiderforening	1913	4,500	3,300		
* Skotfos arbeidersamfund	1896	5,000	—		
* Hjuksebø soc.-dem. forening	1901	3,000	—		
		85,000	36,300		
Nedenes amt.					
Jernarb.s fagf., Fevik	1913	7,000	5,000		
		7,000	5,000		

Eier	Aar	Værdi	Gjæld	Anmerkninger
Lister og Mandals amt.				
† Vennesla og Vigelands arbeiderforeninger samt partiet . . .	1910	12,000	4,500	
Stavanger amt.				
* Gjøsdals soc.-dem. for., Aalgaard	1912	4,500	4,000	
S. Bergenhus amt.				
* Stord arbeiderforening	1912	3,500	1,700	
S. Trondhjems amt,				
* Orkedalsøren soc. arbeiderlag .	1912	5,000	2,500	
* Øvre Melhus arb.lag, Kvaal . .	1906	3,000	800	
* Flaa arbeiderforening	1911	1,200	850	
* Soknedalens arbeiderlag.	1908	1,200	100	
* Størens arbeiderforening	1904	3,450	—	
* Singsaas arbeiderforening	1905	500	—	
Arb.f. Holtaalen, N. A. F. avd. 67	1902	800	400	
* Røros arbeiderparti	1895	8,300	600	
* Ranheim arbeidersamfund. . . .	1898	6,300	120	
Aalen	1904	2,200	500	
		31,950	5,870	Aktieselskap og org. arb. har majoriteten.
N. Trondhjems amt.				
† Meraker soc.-dem. ungdomslag	1903	3,000	—	
† Røra arbeiderparti	1913	3,000	1,950	
		6,000	1,950	
Nordlands amt.				
Mo arb.foren., avd. 101, N. A. F.	1904	10,000	2,500	
† Vik arbeiderparti	1912	3,600	140	Eies sammen med koop. forening.
* Hals arbeiderparti.	1912	2,100	675	
* Fineid arbeiderforening sammen med Soc.-dem ungd.lag .	1910	2,000	1,115	
		17,700	4,430	
Finmarkens amt.				
«Nordens Klippe», Kirkenes . .	1913	36,000	18,000	
		36,000	18,000	

Byerne.

Eier	Aar	Værdi'	Gjæld	Anmerkninger
* Trondhjem:				
Trondhjems arbeiderparti	1898	50,000	30,000	
* Tønsberg:				
Tønsberg arbeiderparti	1913	51,000	40,600	
Kristiansand:				
Soc.-dem. foren. og 8 fagforen. . .	1912	85,000	43,000	"
* Kristiansund:				
Kristiansund arbeiderparti	1911	20,000	17,000	
Tromsø:				
Samv. fagf. og Soc.-dem. foren. .	1911	33,000	28,120	
* Skien:				
Skien arbeiderparti	1910	18,000	14,000	
* Drammen:				
Drammens arbeiderparti	1906	14,000	8,000	
* Aalesund:				
Aalesunds arbeiderparti	1910	15,000	14,000	
Sandefjord:				
Samvirkende fagforeninger	1913	60,000	50,000	
* Horten:				
Horten arbeiderparti	1907	17,880	7,500	
* Egersund:				
Egersunds arbeiderparti	1913	9,500	8,280	
* Sandnes:				
Sandnes arbeiderparti	1913	16,000	11,500	
* Molde:				
Molde arbeiderparti	1912	30,000	26,000	
* Fredrikstad:				
Fredrikstad arbeiderparti	1899	16,000	12,000	
Do. do.	1912	84,000	82,000	
Notodden:				
Stedets fagforeninger	1911	17,000	9,000	
Bergen:				
Bergens arbeiderforbund	1901	132,000	104,000	
* Namsos:				
Namsos arbeiderparti	1910	15,000	7,500	
Harstad:				
	1904	20,000	3,450	A/S. Partiet i majoritet.
Transp.		703,380	515,950	

Eier	Aar	Værdi	Gjæld	Anmerkninger
Stavanger: Transp.		703,380	515,950	
Samv. fagforeninger	1903	18,000	10,500	Desuten egen eiendom for bladet — værdi 30,000 — gjæld 22,000.
Sarpsborg: Arb.m.f. «Samhold»	1902	9,000	5,600	
Porsgrund: Samv. fagforeninger	1913	25,000	13,000	
Kristiania: Samv. fagforeninger	1906	610,000	510,000	2 eiendomme.
Kr.a arbeidersamfund	1893	182,000	126,000	
Tils. 25 hus kr.		1,547,380	1,181,050	Formue 366,380.

Amtvis sammentælling av Folkets hus i Norge pr. 1/1 14.

Amt	Samlet antal	Samlet værdi	Samlet gjæld	Samlet formue
Smaalenene	10	90,914	35,286	55,628
Akershus	11	95,000	33,850	61,150
Hedemarken	24	165,450	69,050	96,400
Kristians	2	20,500	9,000	11,500
Buskerud	19	174,100	54,725	119,375
Jarlsberg og Larvik	4	30,845	15,070	15,775
Bratsberg	6	85,000	36,300	48,700
Nedenes	1	7,000	5,000	2,000
Lister og Mandals	1	12,000	4,500	7,500
Stavanger	1	4,500	4,000	500
S. Bergenhus	1	3,500	1,700	1,800
S. Trondhjem	10	31,950	5,870	26,080
N. Trondhjem	2	6,000	1,950	4,050
Nordland	4	17,700	4,430	13,270
Tromsø	—	—	—	—
Finmarken	1	36,000	18,000	18,000
Landdistrikterne tilsammen	97	780,459	298,731	481,728
Hertil byerne	25	1,547,380	1,181,050	366,380
Ialt	122	2,327,839	1,479,781	848,108

Arbejderbevægelsen.

Forsamlingslokaler fra 1893 til og med 1913.

(Efter det aar eiendommen blev bygget eller erhvervet.)

A a r	Forsamlings- lokaler bygget ell. erhvervet	Værdi kr.
1893	1	182,000
1894	1	16,000
1895	1	8,300
1896	4	38,600
1897	2	20,500
1898	5	78,800
1899	2	21,000
1900	—	—
1901	2	135,000
1902	3	18,800
1903	6	46,100
1904	9	58,850
1905	4	41,500
1906	5	437,400
1907	6	48,380
1908	5	41,950
1909	3	44,000
1910	12	161,914
1911	13	315,800
1912	18	311,945
1913	20	301,000
Tilsammen	122	2,327,839

Kommunevalgene 1913.

Amterne.

Anvendtes forholds- talsvalg	Kommunens navn	Repræ- sen- tanter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
Smaalenenes amt:					
Ja	Askim	20	3	4	—
—	Eidsberg	32	2	2	—
—	Rødnes	16	1	2	—
} Eidsberg kreds					
—	Ømark	16	3	4	—
—	Id	32	8	8	—
—	Berg	28	—	3	—
—	Hvaler	20	—	1	—
} Id og Marker kreds					
—	Skjeberg	36	8	13	—
—	Rakkestad	40	3	5	—
—	Tune	24	8	12	—
—	Rolvsey	16	2	7	—
} Tune kreds					
—	Borge	20	7	9	—
—	Torsnes	16	5	7	—
—	Glemminge	28	12	13	2
—	Kraakerøy	16	5	6	—
} Glemminge kreds					
—	Onsø	24	2	3	—
—	Rygge	20	—	3	—
—	Moss herred	16	7	9	—
—	Hobøl	20	2	2	—
} Rygge kreds					
			78	113	2
Akershus amt:					
Ja	Aas	28	5	7	—
—	Nesodden	16	3	5	—
—	Bærum	32	10	12	1
—	Asker	24	6	9	1
} Bærum og Follo kreds					
—	Aker	48	21	20	1
—	Kraakstad	32	1	1	—
—	Urskog	28	11	12	—
—	Høland	40	3	11	—
—	Setskogen	12	—	3	—
Nei	Enebak	24	—	1	—
Ja	Fet	24	10	14	—
—	Sørum	24	—	5	—
} Nedre Romerikes kreds					
—	Skedsmo	24	7	13	—
—	Lillestrøm	28	10	19	—
—	Nitedal og Hakedal	20	10	8	—
—	Lørenskogen	12	—	4	—
} Mellem Romerikes kreds					
Transport			97	144	3

Anvendtes forholds- talsvalg	Kommunens navn	Repræ- sen- tanter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
	Transport				
Ja	Ullensaker } Mellem Romerikes kreds	44	97	144	3
—	Nannestad*) }	36	14	13	—
—	Eidsvold } Øvre Romerikes kreds	48	11	13	1
—	Hurdalen }	24	8	6	—
			130	180	4
	Hedemarkens amt:				
Ja	Ringsaker } Nordre Hedemarkens kreds	48	—	5	—
—	Nes }	24	3	4	—
—	Furnes }	20	—	1	—
—	Vang } Søndre Hedemarkens amt	28	9	14	—
—	Løiten }	24	5	7	—
—	Romedal }	20	4	8	—
—	Stange }	28	—	7	—
—	Søndre Odalen } Vinger og Odalens kreds	32	—	7	—
—	Nordre Odalen }	20	—	4	—
—	Vinger }	24	—	8	—
—	Brandval } Solør kreds	16	8	8	—
—	Grue }	24	9	11	—
—	Hof }	16	7	7	—
—	Aasnes }	28	17	17	—
—	Vaaler }	16	10	9	—
—	Elverum } Søndre Østerdalens kreds	32	—	10	—
—	Trysil }	20	—	3	—
—	Stor-Elvedalen }	20	—	4	—
—	Ytre Rendalen } Nordre Østerdalens kreds	12	—	4	—
—	Øvre Rendalen }	12	1	2	—
—	Lille-Elvedalen }	12	1	2	—
—	Foldalen }	12	1	3	—
—	Tønset }	12	—	2	—
—	Kvikne }	12	—	2	—
			75	149	—
	Kristians amt:				
Ja	Brandbu	24	—	1	—
—	Jevnaker	16	7	9	1
—	Vardal	16	—	1	—
			7	11	1
	Buskerud amt:				
Ja	Hole } Ringerikes kreds	32	—	9	1
—	Norderhov }	36	11	13	—
—	Aadalen }	28	5	5	—
—	Modum }	32	14	16	1
	Transport		30	43	2

*) I Holter aneks flertalsvalg.

Anvendtes forholds- talsvalg	Kommunens navn	Repræ- senta- nter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
	Transport		30	43	2
Ja	Flaa	12	—	2	—
—	Sigdal	16	—	1	—
—	Krødsherred	16	—	4	—
	Hallingdals kreds				
—	Nedre Eker	20	20	10	—
—	Lier	40	—	17	—
—	Røken	20	9	12	—
—	Hurum	20	8	10	—
	Buskeruds kreds				
—	Øvre Eker	32	9	12	—
—	Øvre Sandsvør	16	3	6	—
—	Ytre Sandsvør	24	—	4	—
	Numedals kreds				
	Jarlsberg og Larviks amt:		79	121	2
Ja	Skoger	36	12	13	—
—	Sande	24	8	8	—
—	Hof	12	5	4	—
—	Botne	20	6	6	—
—	Vaale	32	—	1	—
	Skoger kreds				
—	Nøtterø	28	—	3	—
—	Sandherred	32	3	6	—
	Jarlsberg kreds				
—	Tjølling	20	—	5	—
—	Fredriksvørn	16	—	2	—
	Brunla kreds				
	Bratsberg amt:		34	48	—
Ja	Drangedal	32	—	3	—
—	Eidanger	24	—	2	—
—	Gjerpen	40	8	10	—
—	Solum	48	24	23	—
	Gjerpen kreds				
—	Bø	24	—	4	—
—	Saude	24	7	7	—
—	Hitterdal	32	7	*4	—
—	Tinn	24	—	4	—
—	Seljord	28	—	11	—
	Øst Telemarkens kreds				
—	Fyrresdal	24	1	1	—
—	Laardal	24	—	3	—
—	Kviteseid	20	—	3	—
	Vest Telemarkens kreds				
	Nedenes amt:		47	75	—
Ja	Østre Moland	20	—	5	—
—	Gjerstad	16	—	1	—
—	Vegaardsheien	16	—	3	—
	Nedenes amtsparti				
	Transport		—	9	—

* Notodden blev fra 1912 fraskilt Hitterdal kommune.

Anvendtes forholds- talsvaig	Kommunens navn	Repræ- sen- tanter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
	Transport		—	9	—
Ja	Tromø	12	—	2	—
—	Froland	16	9	8	—
—	Øiestad	24	6	8	—
—	Aamli	16	—	9	—
—	Fjære	24	—	6	—
—	Holt	20	—	5	—
—	Vestre Moland	20	6	5	—
—	Iveland	12	4	3	—
—	Hornnes	20	6	7	—
—	Evje	16	6	5	—
—	Bygland	16	—	5	—
—	Valle	16	—	2	—
			37	74	—
	Lister og Mandals amt:				
Ja	Oddernes	16	5	5	—
—	Søgne	20	1	3	—
—	Vennesla	16	5	8	—
—	Bjelland	12	—	2	—
—	Søndre Undal	16	—	2	—
			11	20	—
	Stavanger amt: (Amtsparti)				
Ja	Høiland	24	7	7	—
—	Gjesdal	16	3	3	—
—	Hetland	16	—	2	—
			10	12	—
	Søndre Bergenhus amt: (Amtsparti)				
Ja	Aarstad	20	11	10	—
—	Askøen og (Laksevaag)	24	8	9	—
—	Bruvik	—	1	4	—
—	Voss	28	—	4	—
—	Odda	20	—	8	—
—	Haus	28	5	6	—
			25	41	—
	Romsdals amt: (Kredsparti)				
Nei	Bolsø	28	—	1	—
—	Grytten	20	—	1	—
Ja	Sylte	12	—	1	—
—	Vold	16	—	1	—
—	Valsøfjorden (Nordre Nordmør)	16	—	6	—
			—	10	—

Anvendes forholds- talsvalg	Kommunens navn	Repræ- sen- tanter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
Søndre Trondhjems amt:					
(Uttrendelagens arb parti)					
Ja	Hevne	20	—	2	—
—	Rissen	20	1	1	—
—	Orkedalen	28	6	8	—
—	Meldalen	24	—	8	—
—	Børsen	16	3	3	—
—	Røros	20	9	10	—
—	Aalen	16	9	10	1
—	Holtaalen	12	3	4	—
—	Singsaas	16	4	4	—
—	Budalen	12	2	5	—
—	Støren	16	9	9	—
—	Soknedalen	16	4	4	—
—	Horg	16	5	6	—
—	Hølandet	12	—	1	—
—	Flaa	12	2	2	—
—	Melhus	20	5	6	—
—	Buviken	12	2	3	—
—	Strinden	24	7	8	—
—	Malvik*)	16	7	8	—
—	Tidler	12	—	3	—
—	Kløbu	12	5	5	—
—	Selbu	24	4	9	—
			87	119	1
Nordre Trondhjems amt:					
Ja	Meraker	16	8	10	—
—	Stjørdalen	24	5	6	—
—	Frosta	20	—	2	—
—	Skogn	20	6	6	—
—	Levanger	20	—	3	—
—	Værdalen	36	4	7	—
Nei	Mosviken	12	—	—	—
Ja	Verran	12	3	2	—
—	Inderøen	24	—	2	—
—	Røra	12	3	3	—
—	Sparbu	20	6	8	—
—	Egge	12	—	5	—
—	Beitstaden	16	—	1	—
—	Malmo	12	—	4	—
—	Kvam	12	—	1	—
—	Snaasen	20	1	1	—
—	Grong	24	1	2	—
—	Hølandet	12	—	2	—
—	Klingen	12	4	3	—
—	Vemundvik	12	—	2	—
Nei	Kalvereid	12	—	3	—
			41	73	—

*) Valget blev forkastet. Ved omvalget fik vort parti en repræsentant mindre.

Anvendtes forholds- talsvalg	Kommunens navn	Repræ- sen- tanter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
Nordlands amt:					
Ja	Bindalen	12	—	—	—
—	Vik	16	5	4	—
—	Stamnes	12	—	2	—
Nei	Vefsen	24	?	4	—
—	Hemnes	20	—	2	—
Ja	Mo	24	—	10	—
Nei	Beiaren	16	—	6	—
Ja	Fauske	40	10	20	—
—	Ankenes	16	—	3	—
—	Vaagan	20	—	1	—
—	Bø	16	8	8	—
—	Sortland	16	2	4	—
			25	64	—
Tromsø amt:					
Ja	Salangen	20	15	15	—
—	Lavangen	16	12	11	—
—	Trondenes	} Trondenes kreds	36	9	9
—	Ibbestad		28	?	14
—	Kvæfjord		20	—	1
Nei	Sørfjord		12	8	10
—	Karlsøy	16	13	14	—
Ja	Lyngen	24	¹ 15	10	1
Nei	Tromsøsund	24	6	24	—
—	Helgøy	12	12	12	—
—	Nordreisa	} Tromsø amtsparti	12	12	11
—	Skjærvøy		20	—	6
—	Hillesøy		16	—	2
Ja	Lenvik		24	³ 3	² 8
Nei	Balsfjord	20	—	18	—
—	Bardu	16	3	9	—
Ja	Malangen	16	5	13	—
			⁴ 123	187	1

I amterne ialt **1297** socialdemokrater, derav 11 kvinder.

¹ Ren liste ikke opstillet. ² Partiets liste i sognet Rosfjord blev forkastet grundet en formfeil. ³ Flertal, men paa blandet liste. ⁴ I 1910 skal antallet være 123, valgt paa særskilte opstillede lister av partiorganisationerne.

Byerne.

Anvendes forholds- talsvalg	Kommunens navn	Repræ- sen- tanter ialt	Socialdemokr. repræsentanter		Derav kvinder
			1910	1913	
Ja	Aalesund	52	9	10	2
—	Arendal	52	11	11	—
—	Bergen	76	23	26	2
—	Bodø	28	2	2	—
—	Drammen	60	23	24	2
—	Drøbak	20	7	5	—
—	Ekersund	28	6	6	—
—	Flekkefjord	20	—	2	—
—	Fredrikshald	52	15	19	?
—	Fredrikstad	60	9	14	4
—	Gjøvik	28	6	7	—
—	Hamar	36	11	13	1
—	Hammerfest	20	10	11	—
—	Haugesund	52	14	13	—
—	Holmestrand	20	—	2	—
—	Horten	44	11	14	2
—	Hønefos	20	6	8	—
—	Kongsberg	36	7	7	—
—	Kongsvinger	20	—	3	—
—	Kopervik	20	5	6	—
—	Kragerø	28	3	3	—
—	Kristiania	84	31	36	4
—	Kristiansand S.	60	15	14	1
—	Kristiansund N.	52	9	15	2
—	Larvik	52	11	11	—
—	Levanger	20	5	5	—
—	Lillehammer	28	8	8	1
—	Mandal	28	1	1	—
—	Molde	20	2	2	—
—	Mosjøen	20	2	—	—
—	Moss	44	15	17	1
—	Namsos	20	7	7	—
—	Narvik	28	9	15	1
—	Notodden	36	*	16	—
—	Porsgrund	28	5	4	—
—	Sandefjord	36	4	4	—
—	Sandnes	20	3	3	—
—	Sarpsborg	52	16	27	3
—	Skien	52	9	11	1
—	Stavanger	68	22	18	4
—	Stenkjær	20	3	5	—
—	Tromsø	44	4	9	1
—	Trondhjem	68	23	26	2
—	Tønsberg	52	8	12	—
—	Vadsø	20	—	8	—
—	Vardø	28	10	10	—
	I 46 byer tilsammen	1732	400	490	34

Hovedresultat: I landkommunerne er valgt **1297 socialdemokrater** og i byerne **490**, tilsammen **1787**.

* *Notodden* blev egen kommune 1. januar 1912. Ved 1. gangs valg fik vort parti flertal (19). Ved valget iaar mistet partiet flertallet, idet at der kun valgtes 16 av 36. Da Notodden ikke var med i statistikken for 1910, er den altsaa her regnet som ny tilkommet iaar.

Fortegnelse over valgte kommunerepresentanter.

Smaalenenes amt:

Askim:

Oluf Berg, baker.
Gundersen, blikkenslager.
Kristiansen, elektriker.
Wiik, gaardbruger.

Rakkestad:

O. Petersen, gaardbruger og postfører.
Chr. Holth, skomaker.
Joh. Thue, gaardbruger.
Karl Aastorp, gaardbruger.
Hilmar Tjørnæs, gaardbruger & smed.

Eidsberg:

Chr. Brynildsen, gaardbruger.
Aug. Iversen, —

Rødernes:

Iver O. Vikeby, gaardbruger.
Einar Høgaas, —

Ømark:

Fredus Larsen, sliperiarbeider.
Andreas Fjeld, snekker.
Hans Dammyren, formand.
Svend Johannesen, gaardbruger.

Id:

Peter Thorvik, maskinist.
Gustav Eliassen, smed.
Johs. Dahlgren, stenhugger.
Johan Fjeldvik, formand.
Hans Jakobsen, banevogter.
Einar Olsen Bothner, stenhugger.
Thv. Stefansen —
Harald Jensen Skjeggerød, fuldmægtig
og gaardbruger.

Berg:

Arnt Selvig, skræddermester.
Marenius Syversen, cellulosearbeider.
Hans Magnussen Holene, skotøiarb.

Skjeberg:

Halvor Andreasen Solhaug, industriarb.
Oskar Larsen Stenholt, —
Hans Hauglund, snekker.
Hans Andresen Bergly, smed.
Kristian Hansen Bjerkholt, industriarb.
Karl Hamang —
Theodor Karlson, —
Julius Holme, —
Johan Vestli, snekker.
Petter H. Lia, snekker.
Hans P. Berglie, jordarb. og fisker.

Oskar K. Bjerknæs, jordarb. og fisker.
Harald L. Myrstad, arbeider.

Hvaler:

Andreas Andersen, stenhugger.

Borge:

Edvard Martinsen, murarbeider.
Johs. Olsen Øby, veivogter.
Johs. Bergersen, forretningsfører.
Hilmar Hansen, kirketjener.
Bernh. Hansen Boger, fabrikarbeider.
Otto Brostrøm, snekker.
Laurits Hansen, murarbeider.
Olaf Andreassen, drager.
Karl Hansen, tomtarbeider.

Torsnes:

Kristian Johannessen, stenhugger.
Gustav Johannessen, —
Hans E. Skoven, husmand.
Aksel Eklund, stenhugger.
Lars Hansen, stenkjører.
Anders Olofsen, smed.
Ludvig Larsen, stenhugger.

Tune:

Alb. Moeskau, fabrikarbeider.
Aksel Berger, agent.
Kristian Mikkelsen, fabrikarbeider.
Johan Gundersen, tømmermand.
Alfred Vestberg, fabrikarbeider.
Anders Bjørnland, dreier.
Syver Mingeødegaard, gaardbruger.
Martin Karlson, fabrikarbeider.
Severin Karlson, —
Anton Kakkim, gaardbruger.
C. J. Pettersen, stenhugger.
Hans Knudsen, fabrikarbeider.

Rolvøy:

Evd. Hendriksen, fabrikarbeider.
Godtfred Jensen, stuerarbeider.
Hans Kristiansen, teglverksarbeider.
Ole Røds, fabrikarbeider.
Josef Sjørgren, stenhugger.
Karl Olsen Næss, fabrikarbeider.
S. S. Hauge, forpakter.

Glemminge:

Johan Pettersen, agent.
Oskar Johansen, uidevarehandler.
Hans B. Johansen, murarbeider.
Karl Johan Borgersen, graastensmurer.
Anton Olsen, snekker.
I. Anton Hansen, forretningsfører.
Hansine Kristiansen, frue.

Severine Johannesen, frue.
Hans Jørgen Tøgersen, stuearbeider.
Olaf Marentius Nilsen, stenhugger.
Peder Anton Hansen, smed.
Gustav Johansen, skiber.
Karl Sigvart Andreassen, kjæratkjører.

Kraakerøy:

Anton Davidsen,
Nils Andersen.
Gustav Davidsen.
Ole Krog.
Anders Jacob Arntsen.
Ingvald Nygaard.

Onsø:

Hjalmar Johansen, fabrikarbeider.
Johan Gundersen, —
Gustav Jansen, —

Rygge:

Nils Vik, ingeniør.
Oskar Kallern, mekanisk arbeider.
Ludvig Gundersen, graastensmurer.

Moss herred:

Johan Fr. Johansen, tømmermand.
Johan P. Hansen, handelsbestyrer.
Johan Larsen, tømmermand.
Anton Krogs vold, sagmester.
H. Kildal, ekspeditør.
Petter Hansen, modelsnekker.
Arnt Solgaard, rørlægger.
Johan Simensen, jernarbeider.
Johan Onsaker, skogformand.

Hobøl:

Jørgen Johansen, sagmester.
Oskar Mørk, kjøbmand.

Akershus amt.

Kraakstad:

Johs. Enger, vognvisitør.

Aas:

Aksel Eriksen, skrædder.
G. M. Rud, lærer.
Einer Getz, assistent.
Carl Riis, gartner.
Hagbart Orskaug, gartner.
Joh. Bakke, jordbruksarbeider.
Bernhard Johansen, skrædder.

Nesodden:

Georg Jonassen, høvliararbeider.
Alfred Sætre, tømmer.
Karl Engebretsen, tømmer.
Harald Johnsen, stationsbetjent.
Johan Bergersen, tobakkjører.

Aker:

Enok Abrahamsen, jernbanekontorist.
Harald Andersen, formand.
Johan Andersen, toldopsynsmand.
Peder Andersen, formand.
Lars Andresen, konduktør.
Haakon Arnesen, faktor.
Victor Bredesen, mekaniker.
Johan Evje, lærer.
Anton Guldbrandsen, murer.
Harald Halvorsen, telefonkontrollør.
Axel Hansen, fabrikarbeider.
Jens Hansen, murer.
Nicolai Hansen, forretningsfører.
Charles Holm, opsynsmand.
Hilmar Larsen, mekaniker.
Carl Lundgreen, vognmand.
Karl A. Olsen, lærer.
Mina Pedersen, fabrikarbeider.
Michael Puntervold, advokat.
Georg Rønneberg, sekretær.

Bærum:

O. Tokerud, redaktionssekretær.
O. Holek, blikkenslager.
Chr. Sørensen, brødkjører.
Joh. Widding, kontorschef.
Mina Eriksen, husmor.
O. Halvorsen, lærer.
Bernt Hansen, tømmermand.
Hans Tasserud, hjulmaker.
Karl Lindell, hjulmaker.
Chr. Antonsen, former.
Harald Kristensen, former.
Trygve Larsen, tømmermand.

Asker:

Fru dr. Mathilde Næss.
Anton Berntsen, arbeider.
Lars Gudern, gaardbruger.
Oskar Pettersen, skrædder.
Edv. Stenseth, gartner.
Aksel Torp, pleier.
Arnt Olsen, gaardbruger.
Julius Christiansen, snekker.
Martin Stokke, smed.

Urskog:

Johan Rotbæk, tømmermand.
C. A. Sauge, skrædder.
Ole E. Haakelien, sagmester.
Einar Myraas, arbeider.
Lars Vestby, gaardbruger.
Syver O. Furulunden, tømmermand.
Adolf Nygaard, gaardbruger.
K. S. Solvang, snekker.
Andr. H. Kroken, arbeider.
Sverre Syversen, smed.
G. Kristiansen, skrædder.
Kr. Nordby, møller.

Høland:

Ole Høgseth, gaardbruker.
Hans Grepperud, arbeider.
Johan Nordby, skrædder.
Otto Bakker, husmand.
Arnt Rabberud, gaardbruker.
Harald Keiserud, husmand.
Amund Lier, konduktør.
Karl Nordli, skomaker.
Trygve Nygaard, gaardbruker.
Adolf Jensen, gaardbruker.
P. Sandaker, arbeider.

Setskogen:

M. Dalfos, husmand.
B. Johnsen, baker.
A. Myrvold, arbeider.

Enebak:

G. Chr. Dahl, gaardbruker.

Fet:

Halvor A. Falla, arbeider.
Karl K. Furusest, veivogter.
Hans O. Sandnes, brovogter.
M. Johansen Føien, husmand.
Olaves Karlsen Tuen, maskinist.
Thv. K. Tyskerud, gaardbruker.
Hjalmar T. Stensrud, arbeider.
Johan E. Tingsrud, kjøthandler.
Johan Jakobsen, lænsearbeider.
Asbjørn Dørumsgaard, redaktør.
Johan A. Bratli, smed.
Rikard Fritsvold, bruksarbeider.
Otto A. Sannum, fabrikarbeider.
Thv. Andressen Myrvold, murer.

Sørum:

M. O. Sørlie, tømmermand.
Kasper Enger, mekaniker.
Karl Borge, lærer.
Johan Bakke, husmand.
Hjalmar Johansen, snekker.

Skedsmo:

P. A. Iversen, skolebestyrer.
Johan Guldal, gaardbruker.
Petter Løkenflaen, gaardbruker.
Hans Kleven, sagarbeider.
J. Ribsskog, lærer.
Ole Jensen, mekaniker.
L. Engebretsen, tømmermand.
Vilhelm Sigvarsten, tømmermand.
Lars Bjerke, snekker.
Hugo Pedersen, baneformand.
Kristian Larsen, jerndreier.
Hans Andresen, fabrikarbeider.
Petter Hansen, fabrikarbeider.

Lillestrøm:

H. S. Arnesen, overretssagfører.
G. Jahr, tømmermand.
Johan Hansen, fabrikarbeider.
Otto M. Thoresen, sporskifter.
Adolf Amundsen, sagmester.
K. M. Nordanger, lærer.
Ole Ruud, jun., sagmester.
Kr. Melum, konduktør.
Thv. Greni, farver.
Herlof Johansen, sagmester.
Petter Rasmussen, skomaker.
Jørgen Olsen, sagmester.
Johan Thorstensen, cellulosearbeider.
Alb. Mathisen, sagmester.
Hans Holen, kommunearbeider.
Karl Martinsen, sagmester.
Ole Bunæs, brandmester.
Hans Olaisen, lokomotivpudser.
Ments Braathen, cellulosearbeider.

Lørenskogen:

A. Hansen Torp, mekaniker.
Envold J. Nyborg, snekker.
Johan Olsen, rørlægger.
Sigvard Thronsen, murer.

Nitedal og Hakedal:

Edvard Olsen, stenhugger.
Lars Svensen, tømmermand.
Hans Hansen, snekker.
Carl Trampe, vaktmester.
Carl Jensen, arbeider.
A. Haugen, lærer.
A. Branden, baneformand.
Sandaker, smed.

Ullensaker:

M. Jul. Halvorsen, redaktør.
Andreas Stoff, tømmermand.
Albert A. Sand, gaardbruker.
Kasper Andersen, hjulmaker.
Ole Nyborg, bygmester.
M. Tømmeraas, handelsborger.
Kristian Larsen, baker.
Thorvald Holm, gaardbruker.
Halvor Gystad, —
Hans Villersrud Ihle, gaardbruker.
Paul Magnussen, smed.
Ole Johnsen, gaardsfuldmægtig.
Johan Ellingsdalen, gaardbruker.

Eidsvold:

Gunda Enge, lærerinde.
Th. Frauhrud, murer.
A. Negaard, konduktør.
Ole Hofstad, kullagerformand.
P. Garsjø, lærer.
O. P. Aasen, urmaker.
O. M. Braaten, skomaker.

Emil Tansemb, skifteformand.
Ludvik Sundbye, snekker.
Nikolai Olsen, fabrikarbeider.
Ludvik Langset, bromontør.
G. Hammersborg, skrædder.
M. Martinsen, arbeider.

Nannestad:

Karl O. Toftner, tømmernæmd.
Ludvik A. Senstad.
Gustav Rønning, baker.
Johan Bahus, gaardbruker.

Hurdalen:

Ole A. Rognstad, gaardsbestyrer.
M. Rognlien, smed.
Lars Elvingen, møller.
Martin A. Rustad, gaardbruker.
Oskar Madsrud,
Hans P. Løkken, skrædder.

Hedemarkens amt.

Ringsaker:

H. S. Hagen, maler.
P. Skaugen, jordbruksarbeider.
P. Kjeldsrud, murer.
O. Sønes, urmaker.
Kr. Bersvendrud, maler.

Nes:

N. Lovisenberg, selveier.
Thv. Hageberg, —
Johs. Nilsen, —
S. Knudsen, forpakter.

Vang:

Ole Andreasen, gaardbruker.
Carl Manseth, fyrbøter.
Kr. Engen, snekker.
Mikkel Myhr, murer.
Vilhelm Dørum, betjent.
Harald Hedemann, verkstedarbeider.
Petter Wettre, mekaniker.
P. J. Tanglien, murer.
Hans Korslund, høvelmester.
Kristian Hvel, snekker.
Otto Vilberg, tømmermand.
K. K. Lysaker, selveier.
P. M. Nymoen,
J. Lotten, murer.

Furnæs:

G. Gulbrandsen, snekker.

Løiten:

Ener Bakkevoold, skogsarbeider.
K. Amundsen, forretningsfører.
Torvald Trondsen, skogsarbeider.

Martin Indby, gaardbruker.
Ole Engemoen, murer.
S. Wennberg, filer.
J. Dalsenbakken, veivogter.

Romedal:

L. Julseth, lærer.
E. Hekne, gaardbruker.
Sevrin Gjermundstuen, selveier.
K. Pettersen Nordbrynskvern, møller.
H. Skjønsberg, tømmermand.
Per Engbakken, arbeider.
Hans J. Nordset, tømmermand.
Johan Mæhlum, sagmester.

Stange:

Arne Juland, lærer og gaardbruker.
Martin Hestnes, gaardbruker.
Karl Windhol, pedel.
Martinus Kjernli, tømmermand.
Anders Olsen Gunderud, tømmerm.
Karinus Kristiansen, verkstedarbeider.
Kr. Engeli, gaardsarbeider.

Søndre Odalen:

Albert Sanderengen.
P. Døli.
A. Thorstensen.
Alb. Svanserud.
Thv. Indgjerdingen.
Sigvart Øverstrøm.
Sigvart Nabben.

Nordre Odalen.

Ole O. Rovelstadmoen.
Knut T. Sjøli.
Anton A. Dalsrud.
Karl O. Vandevjen.

Vinger:

Dr. Jonassen.
Anton Lund.
Johan Ruud.
Olaf Michalsen.
Albert Skarnæs.
A. Brunsell.
Ole K. Kolbjørnsrud.
Marthin Bjørndalen.

Brandval:

Nils Aas, kirkesanger.
Ole Foss, arbeider.
G. Martinsen, baneformand.
Peder J. Lunder, gaardbruker.
P. H. Tryland, arbeider.
Herman Engen, arbeider.
Erik O. Aarnestangen, skomaker.
Andreas Tagestad, lærer.

Grue:

L. O. Torvund, lærer.
Julius Øverby, smed.
Thv. Refseth, selveier.
Julius Pedersen, arbeider.
O. H. Sæther, postbud.
Hakon Tysketorpet, skogsarbeider.
Aksel Bjørnstad, arbeider.
Laurits Braaten, skogsarbeider.
Arne Amundsen, smed.
A. Chr. Aune, lærer.
Harald Nordli, arbeider.

Hof:

Marius Mathisen, snekker.
Petter Syvderud, arbeider.
Søren Syversen, baneformand.
Sigurd Retteraasen, arbeider.
Arne Sundeng, murer.
Arne Hauger, selveier.
G. M. Storhæsen, arbeider.

Aasnes:

August Embretsen, bygmester.
Ludvig Sagerud, skomaker.
Ivar Færder, lensmandsbetjent.
Haakon Jenson, stensliper.
Syver Hauge, selveier.
Karl Ottesen, —
Emil Kokkinn, gaardbruker.
Bernh. Enkerud, selveier.
Aksel Damhaug, arbeider.
Gustav Wester, arbeider.
Th. Skjøthaug, sersjant.
Bernh. Sømoe, skrædder.
Olaf Velten, snekker.
Ole Berntsen, skogsarbeider.
Martin Tyskeberget, skogsarbeider.
Karl Waalbækken, selveier.
August Sjøberg, skogsarbeider.

Vaaler:

Halvdan Aarsrud, gaardbruker.
Kristian Berntsen, arbeider.
Olaf Rundberget, selveier.
Adolf Taarneby, herredskasserer.
Gunder Lundbyvolden, skogsarbeider.
Ole Aasjordet, selveier.
Martinius Mellem, arbeider.
Bernt M. Stræte, arbeider.
Ole B. Rønning, snekker.

Elverum:

Johan Holen, forretningsfører.
Olaf Berg, gaardbruker.
Ole J. Bakke, mekaniker.
O. H. Haugen, lærer og sersjant.
Haakon Hansen, maskinsnekker.
Nils Trovaag, skogsarbeider.
M. M. Halstensen, skogsarbeider.

E. Augestad, lærer og gaardbruker.
Kristen H. Berg, træskjærer og snekk.
Martinus Røgeberg, børsemaker.

Trysil:

Johan Bækkevang Ljørdalen, gaardb.
Johan Grønland Indbygden, veivogter.
Petter Lindstad, skomaker.

Storelvedalen:

Karl Bondesen, murer.
Th. M. Ruud, gaardbruker.
Anton Mora, skogsarbeider.
Andreas Olsen, smed.

Y. Rendalen:

Halvor Skaug, arbeider.
Haakon Snippen, arbeider.
Rikard Nymoen, —
Otto Rustviken, —

Ø. Rendalen:

Paul Glad, lærer.
John J. Bergseth, snekker.

Lillelvedalen:

O. H. Hauen, gaardbruker.
L. L. Sevilhaug, arbeider.

Foldalen:

Jakob Pedersen, arbeider.
Lars Fiksdal, arbeider.
Konrad Botten, arbeider.

Tønset:

Ole J. Negaard, arbeidsformand.
M. Støholen, arbeider.

Kvikne:

Arnt Olsbak, gaardbruker.
M. Sparby, gaardbruker.

Kristians amt.

Brandbu:

M. Næsbakken, gaardbruker.

Jevnaker:

Hans Løksen, fabrikarbeider.
Karl Hansen, —
Nikolai Ødegaard, jordbruker.
Hans Frydenlund, skogsarbeider.
Anton Moen, postaapner.
Anton Nielsen, sagmester.
August Johansen, sliper.
Peder Larsen, sliperarbeider.
Marie Olsen, frue.

Vardal:

Aksel Andersen, smed.

Buskeruds amt.

Hole:

Johan Pedersen.
Kristian Haugstangen.
Edv. Trinterud.
Ole Eriksen.
Edv. Ellingsen.
Frk. Nikolne Klemmestad.
Johan Engebretsen.
Ole Hansen.
Karl Selte.
Olaus Blom.

Norderhov:

N. Lieng, redaktør.
Levor Pedersen, forretningsfører.
A. J. Tviberg, arbeider.
Julius Larsen, smed.
Paul Hamborg, selveier.
Ole Olsen, arbeider.
Joh. Malakken, tømmermand.
A. Ullern, handelsbestyrer.
Karl Sten, arbeider.
Karl Garnnæs, arbeider.
Andr. Hansen, —
Anton Fagervold, —
Gustav Braaten, mekaniker.

Aadalen:

Petter Bentzen, arbeider.
Thv. Ellingsen, smed.
Nils Ellingsen, arbeider.
Olaf Bentzen, —
Andr. Hunsdalen, arbeider.

Flaa:

Reiersen, smed.
Ole Nybraathen, arbeider.

Sigdal:

Ole E. Velstad, gaardbruker.

Krødsherred:

Gul Dybendal, arbeider.
H. A. Hallerdalen, gaardbruker.
Eivind Snersrud, gaardbruker.
Bjørn Bjørnstad, skomaker.

Modum:

Chr. Hornsrud, gaardbruker.
Petter Skard, lærer.
Mads Baarud, arbeider.
Ole Magnusen Jahr, gaardbruker.
Søren Strandnæs, lærer.
Alfred Stenbro, fabrikarbeider.
Anton Tandberg,

Karoline Kristiansen, frue.
Ingvald Gulbrandsen, arbeider.
Martin Østenengen, gaardbruker.
Didrik Hansen, fabrikarbeider.
Anton Arnesen, skrædder.
Knut Stedje, gaardbruker.
Syvert Varhus, fabrikarbeider.
Artur Pettersen, —
Edvard Monsen, banevogter.

Øvre Eker:

Gunstein Andersson, kirkesanger.
Hans Pettersen, tømmermand.
Borger Kristoffersen, fabrikarbeider.
Hans Larsen, mekaniker.
Hans Dramdal, fabrikarbeider.
Gustav Gulbrandsen, tømmermand.
Wilhelm Olsen, maskinist.
Jørgen Baalet, fabrikarbeider.
Johan P. Dahler, tømmermand.
Ole T. Holthe, gaardbruker.
Chr. Holthe, smed.
Torkel Ødegaard, gaardbruker.

Nedre Eker:

Anders Jensen Horgen, gaardbruker.
Theodor Borgersen, elektriker.
Johannes Haglund, lensmand.
Reinhard Olsen, forretningsfører.
Ole Frise, jordeier og fattigforstander.
Johan Dokka, cellulosearbeider.
Herman Olsen, —
Martinus Andersen, handelsbestyrer.
Peter Nilsen, arbeider.
Sigvart Simensen, reparatør.

Lier:

Knut Haugen, skrædder.
Ole Andreasen, snekker.
Hans J. Sverre, skomaker.
Peder Lofstad, agent.
Lars Brurberg, gaardbruker.
Anton Madsen, tømmermand.
Hans Gjoslien, gaardbruker.
Nils Utengen, sagmester.
Anders Tveten, skogsarbeider.
Kristoffer Aasgaard, tømmermand.
Peder Olsen, skomaker.
Iver Kvistaas, maskinist.
Anton Aasgaard, tømmermand.
Nils Jakobsen, guldfstarbeider.
Herman Kristiansen, sagarbeider.
Thorvald Hennem, gaardbruker.
Karl Ringstad, murer.

Røken:

John Leira, lærer.
Jahn Bøhmer, skomaker.
C. S. Jensen, forh. skibskaptein.
H. M. Engebredtson, spinderimester.

A. Smedsrud, smed.
H. Lillelin, snekker.
Eugen Olsen, mekaniker.
Karl Lund, tømmermand.
Peder Fredriksen, tøndebinder.
Emil Sørby, gaardbruker.
Adam Henriksen, gaardbruker.
Thorvald Syversen, baker.

Hurum:

M. Bjerketveit, lærer.
E. Kristensen, cellulosearb. og smaabr.
Bredo Martinsen, fabrikarbeider.
L. Hansen, malermester.
Karl E. Nilsen, cellulosearbeider.
Karl Svendsen, —
Martin Templet, arbeider.
Harald Fagerli, vei- og smaabruk.
Magnus Svendsen, cellulosearbeider.
H. Harstad, veivogter og smaabruk.

Yttre Sandsvør:

Thorvald Solberg, murer.
Ole Jakobsen, sagarbeider.
Chr. Engnes, sliperiarbeider.
Bernh. Svensen, sliperiarbeider.

Øvre Sandsvør:

N. J. Dokken, gaardbruker.
Karl Olsen, sliperiarbeider.
Gustav Haugen, lærer.
Gullik Toksrud, sliperiarbeider.
Ole K. Foss, sølvverksarbeider.
Erland Steinsæt, sølvverksarbeider.

Bratsberg amt.

Drangedal:

Jørgen T. Kaasa, arbeider.
Tor O. Sundtveit, stenarbeider.
Oskar Kristensen, maler.

Eidanger:

J. P. Eriksen, herredskasserer.
Lars Tvaaholt, arbeider.

Gjerpén:

T. Stensrud, bybud.
Edv. Oredalen, arbeider.
Chr. Trondsen, murer.
Anders Melfald, arbeider.
Jørgen Nilsen, —
Bertel Halvorsen, —
Karl Karlsen, —
Abr. Abrahamsen, —
Math. Johansen, smed.
Hans Solie, arbeider.

Solum:

H. Saamundsen, arbeider.

Ole A. Suttervig, —
Ole Hafnor, hjulmaker.
K. Kittilsen, arbeider.
J. Isaksen, —
Ole J. Sønstvedt, arbeider.
H. Askedalen, —
Hans Andersen, —
Bernhard, Hansen, —
Karl Olsen Aafos, —
A. Egeland, —
O. Roe, slusevogter.
Theodor Carlsen, arbeider.
H. A. Oterbil, —
H. Holmen, —
K. Duvier, —
K. Knutsen, —
Aug. Jansen, —
O. P. Lunde, —
Olav Gauslaa, —
Kristian Berulfsen, —
Jacob H. Bolvik, —
Jacob Slettemo, —

Bø:

Olaf H. Fosheim.
Torgrim S. Roe.
Gunnar K. Bakaas.
Halvor S. Kaasa.

Saude og Næs:

H. Braathen, gaardbruker.
H. Vegen, —
Mostand, lærer.
Hans Kullebund, gaardbruker.
Bjørkstedt, skrædder.
Hans Reiersen, arbeider.
Hans Kuhne, —

Hiterdal:

Jon Holland, arbeider.
Hans Solberg, —
Jon Steinmoen, —
Chr. M. Ruud, —

Tinn:

J. Eikefjord.
O. Bjørnsen.
A. Haug.
Sven Henriksen.

Seljord:

Sigurd Telnæs, gaardbruker.
Knut Lie, —
Olav Lakshøl, —
Thor J. Brekketo, —
Sven Runningen, —
Asmund Storgaard, —
Olav Vivle, —
Solnørdal, sakfører.
Helge Nordgarn, gaardbruker.

Holmeslid, lærer.
Olav Dahle, gaardbruker.

Fyrisdal:

Tor Tveit, arbeider.

Laardal:

A. Selstø, gaardbruker.
H. Bjørnson, gaardbruker.
J. Kristensen, fabrikarbeider.

Kvitseid:

K. Sakkrissen, kirkesanger.
M. T. Groa, Gaardbruker.
Olav Smedslid, arbeider.

Jarlsberg og Larviks amt.

Skoger:

H. J. Hansen, arbeider.
Oskar Lundeby, gaardbruker.
Paul Johansen, arbeider.
Jørgen Johansen, arbeider.
Thv. Martinsen, gaardbruker.
Ludvig Nilsen, fabrikarbeider.
Hans Carlsen, kontorist.
Marinius Solum, fabrikarbeider.
Borgar Steinset, lærer.
Ingvald Nilsen, jernbanesnekker.
Oscar Nilsen, fabrikarbeider.
Karl A. Andersen, elektriker.
Nils Jansen, fabrikarbeider.

Sande:

Sigurd Fossedal, stenarbeider.
Gustav Kvinge, —
Math. Johansen, hjulmaker.
Johannes Eriksen, fabrikarbeider.
Jørgen Røed, skrædder.
Martin Gregersen, skrædder.
Erling B. Kjeldaas, gaardbru
fabrikarbeider.
Ole H. Løvaas, snekker.

Hof:

Reidar Hornbæk, lærer.
Kristian Rød, gaardbruker.
Hans Hovland, bygmester.
Olaf Tormodsrud, tømmermand.

Botne:

Ludolf Weltzin, gaardbruker.
Adler Kristiansen, murer.
Johan Johansen, smed.
Karl Gustavsen, fabrikarbeider.
Elling Fingalsen, stenarbeider.
Jonas Høstland, gaardbruker.

Vaale:

Julius O. Lund, gaardbruker.

Nøterø:

Erik Larsen, gaardbruker.
Anders Karlson, mekaniker.
Olaf Olsen, skomaker.

Sandeherred:

Lars Heimtun, arbeider.
Johan Mathiassen, gaardbruker.
Anton Amundsen, gaardbruker.
Bernhard Fjugstad, maler.
Nils C. Jacobsen, maler.
Oskar Gustavsen, arbeider.

Tjølling:

Martin N. Østby, gaardbruker.
Ole Vik, gaardbruker.
Martin A. Varild, gaardbruker.
Lars Hansen Fjære, arbeider.
Georg Nilsen, smed.

Fredriksværn:

Johan Melby, stenarbeider.
Albin Karlson, rebslager.

Nedenes amt.

Østre Moland:

Gutorm Fløistad, gaardbruker.
Eivind Haugreid, gaardbruker.
Torvald Knutsen Næs, arbeider.
T. J. Fløistad, gaardbruker.
P. Siring, herredskasserer.

Gjerstad:

Ole O. Braaten, veivogter.

Vegaardsheien:

Rasmus Haugenæs, veiarbeider.
Johan Johansen, maler.
Peder Ubergslie, veiarbeider.

Trommø:

Jens Eriksen, former.
Adolf Reiersen, dreier.

Froland:

Ole Olsen Øigaren, gaardbruker.
Anton Hellum, anlægsarbeider.
Ole Knutsen, arbeider.
Even Skuggestøl, anlægsarbeider.
Kristen Bendiksplads, tømmermand.
Lars Osuldsen, arbeider.
Nils Torjusen, —
Gunerius Svennungsen, forretningsf.

Øiestad:

O. O. Gaarddal, kjører.
T. Tellefsen, forretningsfører.
N. Karl Nilsen, rebslager.
Elef Andersen, skomaker.
T. Tobiasen, sliperiarbeider.

A. Rønning, snekker.
Peder Eriksen, sliperiarbeider.
Oskar Endresen, smed.

Aamli:

John Lauvland, snekker.
Johan Tveit, arbeider.
Angrim Bakken, dagarbeider.
Daniel Berntsen, murer.
Grund Vemme, snekker.
Torkel Kateraas, dagarbeider.
Ole Torsen Lien, kjører.
Gabriel Ommundsen, snekker.
Svennung Bakken, smed.

Fjære:

Peder Uldal, bygmester.
Karl Knutsen, platearbeider.
Thor Pedersen, —
Andreas Samuelsen, —
Osvald Jansen, —
Moses Pedersen, —

Holt:

Jakob Larsen, sagarbeider.
Guner Vaagesta, garversvend.
Søren Sørensen, snekker.
Jakob Halvorsen, murer.
Peder J. Stene, skogarbeider.

Vestre Moland:

Anders Gundersen, tømmermand.
Søren H. Gauslaa, arbeider.
Tellef Haaversen, sliperisnekker.
Niels Nielsen, toldopsynsmand.
Tobias Dahl, maskinfører.

Iveland:

Ole T. Skaiaa, arbeider.
Mikal Udvik, gaardbruker.
Torje Grosaa, —

Hornnes:

A. S. Leween, handelsbestyrer.
Arnt Larsen, formand.
Olav Larsen, smed.
Salve Lian, sagmester.
Tellef J. Moseid, gaardbruker.
Osmund Tveit, smed.
John S. Kalland, tømmermand.

Evje:

Torvald Omdal, sagarbeider.
G. J. Nygaard, tømmermand.
Olai Severinsen, grubearbeider.
Severin Raapstad, tømmermand.
Syvert Aasland, grubearbeider.

Bygland:

Oskar Olsen, sagarbeider.
Torjus Dale, skomaker.
Arne Langerak, arbeider.
Torstein Saaghus, arbeider.
Stein Tveit, arbeider.

Lister og Mandals amt.

Oddernes:

B. Hultmann, maler.
Thorkel Johnsen, tømmermand.
Jakob Gumstveit, lærer.
Gunvald Justnes, snekker.
Emil Simonsen, fisker.

Søgne:

Kristen Edvardsen, smed og gaardbr.
Martin S. Thranstad, arbeider.
Jakob Øvland, arbeider.

Vennesla:

Anders S. Rapstad, arb. og gaardbr.
A. T. Askedall, arbeider.
Jørgen O. Aas, —
Aage Lindeklev, —
Gunvald Viksnes, arb. og gaardbr.
Svend Jakobsen, arbeider.
Olaf Østerhus, banevogter.
Jørgen Bakken, arbeider.

Bjelland:

Ole L. Lie, gaardbruker.
Ole T. Aasand, gaardbruker.

Søndre Undal:

Torkild O. Sjølingstad, gaardbruker.
Salve Lian, smed.

Stavanger amt.

Høiland:

Gudmund Aase, snekker.
Karl Øvestad, lærer.
O. K. Sviland, tømmermand.
Martin Anfinsen, lagerformand.
Bertrand Rovik, gaardbruker.
Svend S. Haaland, —
O. A. Sviland, møller.

Gjesdal:

Aadne Helland, gaardbruker.
Peder Vølstad, cyklefabrikant.
Anders T. Ravndal, arbeider.

Hetlands:

Georg Ek-Berg, dekorationsmaler.
Martin Idland, kjører.

Søndre Bergenhus.

Aarstad:

Olaf Olsen, maler.
Gustav Halvorsen, forretningsfører.
Nils Sletten, formand.
Aksel Johnsen, tobakshandler.
Olaf Johannessen, smedformand.
Karl Monsen, bokbinder.
Karl Skjerli, skibsbygger.
Konrad Tennebæk, gaardbruger.
Martin Larsen, modelsnekker.
Ole Gullaksen, maskinarbeider.

Odda:

Edvard Hovde.
Ole Slaattelid.
Karl Bøthun.
A. Molven.
G. Forsstrøm.
N. Kvale.
Lars Nilsen.
T. Svinesten.

Romsdals amt.

Bolsø:

Elling Røberg, gaardbruger.

Grytten:

Johan Fosse, postaaapner.

Sylte:

Martin Løvik, skomaker.

Vold:

Ole O. Skjelbostad.

Valsøtjorden:

Kristian Gjærde.
Ole M. Botten.
Ing. K. Moen.
Aug. Hestnes.
Ole J. Fjærli.
Gunder Henden.

Søndre Trondhjems amt.

Hevne:

Peder P. Moe, gaardbruger.
Lars Moe Lenes, gaardbr. og snekker.

Rissen:

Petter Thommassen, fisker.

Orkedalen:

Oldus Larsen, bruksarbeider.
M. Balsnæs, kaiarbeider.
M. Langvik, gaardbruger.

K. Tagstad, snekker.
Helge Vevik, —
Johs. Rostad, baker.
Th. Knudsen, gaardbruger.
Ole Reitaas, bruksarbeider.

Meldalen:

Ellef J. Røttereng, stiger.
Ingebrigt J. Løfshus, gaardbruger.
Ole Bjørnstad, arbeider.
Petter Hansen, —
Erik O. Halseth, —
John J. Sagvold, gaardbruger.
Bersvend Aas, arbeider.
John Korsnes, gaardbruger.

Børsen:

Hans Juul, ekspeditør.
Sivert Skjei, gaardbruger.
Jens Herstad, —

Røros:

Lars J. Tørres, hyttearbeider.
Ole K. Laulo, grubearbeider.
Torvald Valset, —
John Sv. Rugeldal, —
Hans M. Ryttervold, —
Johs. Borchgrevink, typograf.
Per H. Vintervold, hyttearbeider.
Ole A. Aas, hyttearbeider.
Kristoffer Harsjøen, smed.
Johs. Iv. Ødegaard, faktor.

Aalen:

Lars K. Kirkhus, grubearbeider.
Svend L. Skaardal, gaardbruger.
Anne Murhaug, frue.
L. K. Kirkbak, lærer.
L. H. Engan, gaardbruger.
L. H. Næsvold, —
Jørgen Nyhus, grubearbeider.
Jens Dragmyrhaug, —
O. K. Sundt, anlægsarbeider.
Arne Jensaas, gaardbruger.

Holtaalen:

A. K. Sundt, brotømmermand.
A. O. Morken, herredskasserer.
Nils Krogstad, banevogter.
E. Samstad, gaardbruger.

Singsaas:

Chr. Ladgaard, jernbanearbeider.
Hans O. Engen, gaardbruger.
Ole S. Buseth, skomaker.
Hans O. Almaasbro, gaardbruger.

Budalen:

Ole Enlid, gaardbruger.
L. Brandegghaug, husmand.

Ole A. Endal, gaardbruger.
Lars Jamtli, —
Svend J. Enlid, jun., arbeider.

Støren:

R. Whist, jernbanekontorist.
M. Svebstad, lærer.
Ole Hansen, snekker.
John Samdal, garver.
E. M. Bjerkseth, skrædder.
Henrik Storlækken, gaardbruger.
T. Grytdal, gaardbruger.
Ole E. Refseth, maler.
P. Grudt, jernbanearbeider.

Soknedalen:

Arnt S. Moen, gaardbruger.
John B. Hage, —
John A. Estenstad, skomaker.
John A. Bjerke, snekker.

Horg:

Rolf Midttømme, handelsmand.
Halvor Lundemo, arbeider.
John I. Krogstad, baneformand.
Ingebrigt Samdal, arbeider.
Ola hammer, gaardbruger.
Roald Gylland, gaardbr. og arbeider.

Høilandet:

John O. Krogstad, forretningsfører.

Flaa:

Johan Lersbroen, snekker.
Ole O. Fremo, jun., gaardbruger og
anlægsarbeider.

Melhus:

Gunnar Kvaal, kontorist.
Ole J. Søberg, smed.
Erik I. Vehn, gaardbr. og snekker.
Bernt Lein, stationsbetjent.
Johan Haave, snekker.
A. E. Flaalækken, gaardbruger og
forretningsfører.

Buviken:

John O. Kvernberg, arbeider.
Erik J. Snefugelsli, —
Ole O. Berg, arbeider.

Strinden:

Nils Nilsen, cementstøper.
Ingvald Veum, agronom.
Martin Moksnes, mekaniker.
Marius Loraas, arbejdsformand.
Bernhard Nilsen, fabrikarbeider.
Petter Kirkvold, —
Jens Olden, maskinist.
A. Hazeland, assessor.

Malvik:

John Nygaardsvold, arbeider.
Haagen Løvaas, —
Petter H. Leistad, gaardbruger.
Torstein Grønberg, arbeider.
Henrik Svedahl, —
Johan Fjeseth, —
Anders Svedahl, —
Kristian Sneisen, —

Tidler:

Gabriel Volland, gaardbruger.
Ments Schjetne, baueformand.
Martinus Øien, gaardbruger.

Klæbu:

Ole A. Halseth, handelsmand.
Ole O. Bjerklimark, gaardbruger.
John E. Nærvik, arbeider.
Halvor P. Dragsten, forpakter.
John T. Halden, gaardbruger.

Selbu:

Kr. Stamnes, gaardbruger.
B. Rolseth, selveier.
Th. Overvik, husmand.
O. Slætne, gaardbruger.
O. Høiaas, arbeider.
Kr. Uglem, selveier.
K. Solheim, —
J. Baarsgaard, —
E. Vigen, arbeider.

Nordre Trondhjems amt.

Meraker:

John Kvello, fabrikarbeider.
Ingvald Aspaas, gaardbruger.
Martin Stol, lokomotivfører.
Peder Myrmo, gaardbruger.
Ole E. Vollan, —
Magnus Kluksdal, —
Magnus Tidemann, —
Rolaug Stormo, smed.
Hans Blæstervold, gaardbruger.
Kristian Rothaug, maskinist.

Stjørdalen:

Henrik Hognes, smed.
Ole Pettersen, blikkenslager.
Johan Øyan, maler.
Arnt Mathisen, sagbruksarbeider.
Peder Wærnes, jordbruger.
Severin Broen, sagbruksarbeider.

Frosta:

Johan A. Svean, jordbr. og fisker.
Andr. Fosli, snekker.

Skogn:

P. Lynaas, snekker.
O. Storaunet, gaardbruker.
B. Sørli, snekker.
M. Dybdal, gaardbruker.
K. Vandsvik, fisker.
G. Dalheim, gaardbruker.

Levanger:

Stokflet Iversen Wold, arbeider.
Esten Nørnes, banevogter.
Olaf Siverson, murer.

Værdalen:

Chr. Nevermo, banevogter.
Ole Halseth, skomaker.
B. Haug, veiarbeider.
H. Øvre, arbeider.
A. Aasen, veiopsynsmand.
A. Bakken, telegrafist.
G. Haugan, arbeider.

Værran:

Adolf Thun.
Rasmus Rasmussen.

Inderøen:

Sivert K. Gran, veiarbeider.
Jakob J. Fossum, tømmermand.

Røra:

Hans Hammer, snekker.
Nils Løset, kropsarbeider.
Elling Nyborg, tømmermand.

Sparbu:

John Sundnæs, arbeider.
Ole Norgaard, stationsbetjent.
Hilmar Fornes, murer.
Anton Buan, gaardbruker.
Ole Bergsli, —
Gustav Løkken, skomaker.
Albert Moen, veiarbeider.
P. M. Scheflo, gaardbruker.

Ette:

A. Trana, arbeider.
B. B. Sunde, —
E. Kvam, —
R. Asp, —
J. Kvam, —

Beitstaden:

Olaf Hansen, arbeider.

Malmo:

Karl Larsen, postaafter og gaardbr.
Severin Andersen, arbeider.

Martin Svendsen, smed.
Karl S. Malmo, arbeider.

Kvam:

Ole O Støen, tømmermand.

Snaasen:

Johan Skavlan, arbeider.

Grong:

Johannes Rødseth, gaardbruker.
Andreas O. Grong, snekker.

Høilandet i Namdal:

Martin Ole Meidal, gaardbruker og
skomaker.
Johannes M. Grungstad, skomaker.

Klingen:

Alb. Iversen, tømmerarterer.
Ole Fosheim, snekker.
Harald Kolberg, ekspeditør.

Vemundvik:

Ludv. N. Nilsen, sagarbeider.
Neuman Torsen, snekker.

Kolvæeid:

Didrik Westgaard, sliperiarbeider.
Wilhelm Flotvik, —
Helge Guntveit, gaardbruker.

Nordlands amt.

Vik:

Cornelius Enge, handelsbestyrer.
Carolus Bjøru, smed.
Olav Haraldsvik, gaardbruker.
Kristian Kvalø, —

Stamnes:

Andreas Otting, gaardbr. og fisker.
Ludvik Veding, — — —

Vefsen:

Ole Brækken, sagarbeider.
Th. Spjelkavik, gaardbruker.
A. Bjørnaa, gaardbruker.
P. Bolstad, gaardbruker og sersjant.

Hemnes:

Kr. Lorentsen, Baldermo, gaardbr.
Jakob Jakobsen, Bleikvasli, —

Mo:

E. Strandjord, arbeider.
Redv. Knudsen, redaktør.
Schrøder-Nielsen, telegrafbestyrer.

Nils Hovind, arbeider.
Remuth, arbeider.
Arnø, betjent, kooperativ forening.
L. Meyer Hansen, Kviteng, arbeider.
Chr. Rødsandaksel, gaardbruker.
Lars L. Sandhei, —
Johan Trønsdal, maler.

Beiann:

Valgt 6 repræsentanter. (Navnene kjendes ikke.)

Fauske:

Peter Eriksen Sulitjelma, tømmerm.
Kristian Moldjord, grubebygger.
Kristian Jerngang, gaardbruker.
Johan Petersen, snekker.
Ole Annundsen, skrædder.
Andor Andersen, grubearbeider.
Peter Hegbom, læge.
Ole Vestvatn, grubearbeider.
Andreas Moan, gaardbr. og anlægsarb.
Hilmer Olsen, snekker.
Edvard Olsen, konduktør.
Albert Vatnan, underkonduktør.
Anders Ellingsen, grubearbeider.
Edvard Jakobsen, transportarbeider
og gaardbruker.
Jakob Isaksen, gaardbruker.
Peder Nordvik, —
Hans Trondsen, — og grubearb.
Hans Jeramiasen, — og anlægsarb.
Johan Bringsli, gaardbruker.
Kristoffer Kistrand, —

Ankenes:

Magnus Edvartsen, stikningsformand.
Jørgen Roll, fisker.
Peder Fennefos, banevogter.

Vaagan:

M. Sivertsen, smed.

Bø:

A. Røkenæs, kirkesanger.
Herman Christensen, kjøbmand.
Karl Dalberg, gaardbr. og tømmerm.
Hans Monsen, —
Hans Petersen, gaardbruker.
Peder Johannesen, —
Haakon Ramberg, kjøbmand.
Johan Olsen, gaardbruker.

Sortland:

Kristen Pedersen Bremnes, gaardbr.
Hans Jensen Stamnes, gaardbruker
og fisker.
Oberig Ottesen Haland, gaardbruker
og fisker.
J. D. Hammer Selnes, gaardbruker.

Tromsø amt.

Salangen:

Daniel Hansen Dalen, fisker og gdbr.
Simon Hansen Dalen, —
Peder Andersen Dalen, —
Nic. Houglid, snekker.
Alfr. Dahlberg, montør.
Esaias Olsen, lærer.
Kr. Tønder, sogneprest.
Hans Vassaas, gaardbruker.
Simon Strækkenes, fisker.
Anton Pettersen, veiopsynsmand.
Peder J. Skaarvik, snekker.
Johan Berg, gaardbruker.
Kr. Martiniusen —
Johan Sagerup, gaardbr. og fisker.
Johan Løksaa, —

Trondenes:

Kr. Hansen Medkile, gaardbruker.
Hans Mikkeltborg, —
Nils Tobiassen Nordvik, —
Benjamin Hansen Gausvik, —
Ole Jensen Stensland, —
Amandus Caspersen, —
Henrik Pedersen Kjøonna, —
Hans Andreassen Trøsen, —
Olaus Korneliusen Tennevik, gaardbr.

Ibbestad:

E. Olsen Ibbestad.
Peder Kristensen Rolness.
N. Johansen Dynstad.
Ove Berteinsen Skog.
Ing. Jenssen Aarstad.
Nils Tollefsen Aarbodsted.
Søren Tobiassen Furnes.
Tollef Danielsen Ytreaa.
Tollef Hansen Igeland.
Leiv Johannesen Aarstein.
Olaus Eilefsen Fjærbotn.
Hans E. Mikkelsen Foldvik.
Bernt Johannesen Balteskjær.
Ole P. Hansen Dybvik.

Kvæfjord:

Peder Olsen Herredstad.

Sørfjord:

Kristian Hansen Holmebug.
Ole Mortensen Sørstrom.
Peder Olsen Bjørkelund.
Morten Henriksen Stordal.
Hilmar Hansen Skognæs.
R. Hansen Sjursnæs.
Ole Hansen Lavanger.
Ole M. Olsen Reiervik.
Jens Hansen Nymo.
Ole Mortensen Svensby.

Karløy:

J. Arnesen, gaardbruker.
M. Simonsen, lærer.
A. Haugjord, —
L. Larsen, gaardbruker.
H. With, —
S. Sørensen, —
L. Indahl, —
E. Petersen, —
S. Ditlefsen, —
S. Sandnes, —
Kr. Pedersen, fisker.
N. Pedersen, gaardbruker.
H. Gaare, fisker.
J. Nilsen, gaardbruker.

Lyngen:

Johan Olai Pedersen, fisker.
Lars A. Pedersen, gaardbruker.
Anton Medbye, lærer.
Ulrik Berg, gaardbruker.
Karine Pedersen, lærerinde.
Kristoffer E. Kiil, gaardbruker.
Kristian Pedersen, —
Lars Kiil, —
Moses Karlsen, —
Mathis Pedersen, —

Tromsøysund:

Karolius Knutsen, Storslaat, gaardbr.
Thormod Holand, Sandviken, —
Ivar Henriksen, Oldervik, —
Johan Amandusen, Andersdal, fisker.
Elesæus Hansen, Eivenæs, gaardbr.
Walnum, Mjelde, lærer.
Hans Pedersen, Bakken, gaardbruker.
Ole Lundberg, Haakøbotn, —
Emil Mortensen, Marislet, —
Hilmar Hermansen, Netvold, —
Jens Lindrupsen, Hvileng, —
O. M. Gausdal, redaktør.
Albert Rapp, Sandnæs, gaardbruker.
Andreas Larsen, Kalslet, —
Peder Widding, Berg, —
H. P. Berg, —
Eilert Svenning, Tønsnæs, —
Bernh. Bertheussen, Vognæs, —
H. Kristoffersen, Rottenby, —
Gjert Andreasen, Tromvik, —
Hilmar Hansen, Bjørnslet, —
Jens Kristoffersen, Vengsø, —
Hans Larsen, Løksfjord, —
Johan Pettersen, Vaagen, —

Helgøy:

Hilmar Kristiansen, gaardbr. og fisker.
Karl D. Figenschau, —
O. Overaa Kammen, gaardbr. og lærer.
Sivert Sørensen, gaardbr. og fisker.
Ludvik Mikalsen, —

Johan Svendsen, gaardbr. og fisker.
Peder Nilsen, handelsbetjent.
Elias Olsen, gaardbruker og arbeider.
Hans Jensen, gaardbruker og fisker.
Hans M. Sørensen, fisker.
Edvard Nilsen, husmand og fisker.
Hans Raste, gaardbruker og fisker.

Nordreisa:

Leonh. Isachsen, lærer.
Anton Hansen, gaardbruker.
Henrik Eilertsen, —
Anders Jensen, —
Peder Henriksen, fisker.
Kristian Henriksen, gaardbruker.
Lauritz Gausdal, —
Johan Paulsen, arbeider.
Markus Tomassen, gaardbruker.
Jens M. Pedersen, —
Johan A. Næss, telefonbestyrer.

Skjærvøy:

Jon Isaksen Finvig, fisker.
Nils Nilsen Mølan, —
Albrig Mathisen Birkstol, gaardbruker
og fisker.
Anton Gottliebsen Brateng, fisker.
John Hansen Flaaten, fisker.
Mikal Matisen Gompedal, fisker.

Hillesøy:

Lars Nilsen Bjørnøy, fisker.
Vilh. Vilhelmsen Rusholm, fisker.

Lenvik:

Svend Jensen Voshaug, fisker.
Petter Johansen Langnæs, fisker.
Jakob J. Vosjord, grubearbeider.
Klaus Pettersen, fisker.
M. E. Mortensen, folkeskolelærer.
Karl Johansen, gaardbr. og fisker.
Anton Olsen, —
Petter Bendiksen, —

Balsfjord:

Hans Abrahamsen, gaardbruker.
Johan K. Johansen, —
Tomas Hansen, —
Johs. Eide, lærer.
Andreas Sørensen, gaardbruker.
Nikolai Heim, —
Johan Andersen, —
Karl Aas, —
Henning Martinsen, —
Jon Markussen, —
Nils Hansen Labugt, —
Hans Mathiassen, —
Hans Rikardsen, —
Bergitte Andersen, —
Jakob Jakobsen, —

Peder Larsen, gaardbruker.
Johan P. Østgaard, —
Edvard Olsen, —

Bardu:

Georg Forsæth, gaardbruker.
Ivar P. Nysted, —
Konrad Tune, —
Julius Liland, —
Simon Vikland, —
Jon Lunde, —
Hans Haaksæt, —
Paul Strømskroken, —
Iver Norgaard, gbr. og bankkasserer.

Malangen:

Ebert Hansen, gaardbruker.
Hilmar Bergh, lærer.
Lorentz Larsen, gaardbruker.
Johs. Kristoffersen, handelsmand.
Morten Jensen, gaardbruker.
Berent Jensen, —
Ole I. Olsen, —
Lars P. Skutvik, —
Nils Bakke, — og handelsm.
Ingebrigt Pedersen, —
Morten P. Kjørvik, —
Ole Johansen, —
Lars Jørgensen, —

Lavangen:

Hjalmar Jørgensen, agronom.
Fredrik Hansen, gaardbruker.
Jonas Johansen, —
Bertinius Snøaasen, fisker og gaardbr.
Lorents Korneliussen, —
Hans Hansen Lein, gaardbruker.
Ludvig Lorntsen, gaardbr. og fisker.
Hans Kristoffersen, — og maler.
Johan K. Sæternes, — og fisker.
Nils Nilsen, —
Olaf K. Fosbæk, gaardbruker.

Byerne.

Aalesund:

Elias Røsvik, lærer.
Anton Alvestad, bakermester.
Harald Skudvig, jerndreier.
Claus Nærø, platearbeider.
Fru Møller Hansen, lærerinde.
M. Bratseth, tømmermand.
Fru Anna Monsen.
Rasmus Vestnes, bygnings snekker.
P. L. Alnes, skomaker.
Peder Olsen, bygnings snekker.

Arendal:

T. Andersen, lærer.
A. M. Terjesen, urmaker.

K. Bomand, maskinist.
Oschar Mathisen, sagarbeider.
O. H. Maurstad, lærer.
Th. Løvold, gaardbruker.
Berendt Andreassen, snekker.
J. Jansen, bakermester.
Halvard Hansen, bakermester.
Fr. Pedersen, tobaksarbeider.

Bergen:

K. Hopp, overlærer.
Joh. Gudmundsen, sekretær.
A. Kreyberg, læge.
E. Antonisen, handelsborger.
S. Tjørmeland, murer.
Th. Birkeland, arbejdsformand.
L. O. Sæbø, skomaker.
Alb. Nic. Arnevig, typograf.
Joh. Samuelsen, skomaker.
I. A. Finck-Næss, typograf.
Herman Michelsen, fyrbøter.
Ludvig Sandahl, typograf.
Martin Mjelde, handlende.
Knut Hatland, bygningstilsynsmand.
M. Krauss, boktrykker.
Joh. Nyland, smed.
I. Angell-Olsen, redaktør.
M. Hermansen, baker.
Alfred Myhrstad, mantalsfører.
N. A. Bergersen, stationsbetjent.
Johs. Østevold, bygningstilsynsmand.
H. Sjurseth, vaktmester.
Emma Pedersen, frue.
Marie Olsen, frue.
Karl Monsen, forretningsfører.
Johs. Tvedt, arbejdsformand.

Bodø:

Konrad Klausen, kularbeider.
Kristian Vikan, fisker.

Drammen:

T. Vraa, redaktør.
V. Nagel, bokholder.
Kristian Olsen, bryggeformand.
Arnt Moss, kasserer.
Ivar Tollefsen, skrædder.
Kr. Marheim, tømmermand.
Aksel Berggren, skrædder.
O. Flugsrud, tapetserer.
Ths. Simensen, murer.
C. O. Carlsen, smed.
Ole Vegen, overkonstabel.
Ole Hammer, trævarearbeider.
Johan Jakobsen, fabrikkbestyrer.
Hilda Blattmann, frue.
Astrid Henriksen, frue.
M. Kirkeeide, lærer.
Johs. Backe, kommunerevisor.
Karl Gundersen, jernbanekontorist.

Haakon Frodesen, murer.
Erik Foslien, skrædder.
Søren Syvertsen, kommunearbejder.
Johs. Pedersen, brotømmermand.
Hans Johansen, kommunearbejder.
Ths. Olsen, elektriker.

Drøbak:

Hans P. A. Ruud, gaardeier.
Fr. Gulliksen, gaardeier og handelsb.
Hj. Askauterud, skomakerm.
N. O. Jacobsen, arbejder.
Julius Kristoffersen, smed.

Egersund:

Severin Nilsen, fayancearbejder.
Omund Haaland, fisker.
Anders Sørensen, fayancearbejder.
Hartvig Hansen, fisker.
Sigvart Tollefsen, fayancearbejder.
Ingvald Skogen, —

Flekkefjord:

Thorvald Unhammer, kjøbmand.
Ole Pettersen, garveriarbejder.

Fredrikstad:

Bernh. Tindlund, forretningsfører.
Th. Arnesen, dreier.
Gina Iversen, frue.
S. Rikheim, vaktmester.
Johan L. Johannesen, stenhugger.
P. Moe-Johansen, redaktør.
Hulda Karlsen, frue.
John A. Trana, faktor.
Nils Johansen, færgemand.
Petra Strømholm, frue.
Mathis Kristiansen, snekker.
Carl Martinsen, formand.
Jenny Sanne, frue.
Ole Korum, brandkonstabel.

Gjøvik:

O. Molstad, forretningsfører.
O. Kynsveen, stationsbetjent.
Arne Gran, forretningsfører.
A. Amundsen, konduktør.
M. O. Mariendal, boktrykker.
M. Amundsen, skrædder.
T. Forseth, snekker.

Hamar:

A, Nysæth, lærer.
Fr. Monsen, —
Karl Alfstad, brandkonstabel.
Jac. Marsten, maskinarbejder.
Martin Hansen, snekker.
Jørgen Klippen, konduktør.
Kristian Jensen, maskinarbejder.
Andreas Pedersen, sporskifter.

Anders Mikkelsen, maler.
Ole Selvig, inspektør.
Haakon Hovde, skomaker.
Oline Alme, frue.
Helge Alme, verksmester.

Hammerfest:

Olaf Eriksen, postmester.
Arnt Olsen, bødker.
Anton Amundsen, arbejder.
H. Finstad, overlærer.
Emil Pedersen, snekker.
Oskar Josefsen, skibstømmermand.
Robert Pedersen, snekker.
Edv. Schumacher, rørlægger.
Teodor Pedersen, snekker.
Osvald Lundquist, murer.
Dankert Dahl, fisker.

Haugesund:

Carl Dueland, skræddermester.
Ivar Røisum, inspektør.
Edvard Velde, fyrbøter.
H. M. Holmedahl, bygmester.
Johan Pedersen, vaktmester.
Hans Næss, fløtmand.
Mons Brekke, stenarbejder.
Lars Løvereide, jern- og metalarbejder.
Jens Ryang, skomakermester.
Jakob Aarseth, stuer.
Carl Westerlund, bokbinder.
Andreas Lodden, fiskehandler.
Karl Torkelsen, kularbejder.

Holmestrand:

Johan A. Larsen, kjøbmand.
Anders Kristensen, brandkonstabel.

Horten:

Chr. Reine, smed.
K. J. Knudsen, snekker.
Hans M. Hansen, maskinarbejder.
A. Jensen, smed.
Joh. Stensrud, postekspeditør.
Chr. Syversen, snekker.
P. Loddengaard, forretningsfører.
I. Iversen, blikkenslager.
G. E. Andersen, skomaker.
Thora Holm, frue.
Elise Gunnerud, frue.
P. Brungoth, minearbejdere.
S. Thorsæt, dreier.
Arnt Reier, snekker.

Hønefoss:

C. S. Bentzen, skræddermester.
Kornelius Knutsson, lærer.
Jørgen Thon, arbejder.
Jørgen Bentzen, skræddersvend.
I. B. A. Grønlie, former.

Karl Johansen, snekker.
H. D. Fjeld, baker.
Karl A. Dahl, arbeider.

Kongsberg:

Johan Jarnæs, bytjener.
Anton Amundsen, vaabenarbeider.
Andreas Nygaard, —
Anders Korsbakken, sølvverksarb.
Carl Wallén, konditor.
Hans Pettersen, vaktmester.
Sigv. Aannestad, tømmermester.

Kongsvinger:

H. Hansen, smed.
H. Wallerud, maskinarbeider.
O. Moun, lærer.

Kopervik:

K. Lund, skomakermester.
K. O. Fosen, bygningssnekker.
Sivert Feyling, elektriker.
Ole Larsen, arbeidsformand.
Kr. Snørteland, fyrbøter.
Kristian Lundberg, baker.

Kragerø:

Knut Tveit, formand.
Halvor Halvorsen, reparatør.
I. Auvik, formand.

Kristiania:

O. G. Gjøsteen, instrumentmaker.
Gustav Heiberg, advokat.
Fernanda Nissen, journalist.
Sverre Iversen, sekretær.
Ole O. Lian, forretningsfører.
Per Kviberg, lærer.
L. Hansen, møbelsnekker.
Jens Teigen, høvleriarbeider.
L. Aslaksrud, lærer.
P. Egede Nissen, ingeniør.
Herman Hansen, rørlægger.
Petter Andersen, forretningsfører.
Joh. C. Hansen, snekker.
Gunnar Ousland, journalist.
Randolf Arnesen, jerndreier.
M. Nygaard, forretningsfører.
Nils Oisen, arbeider.
Jacob Vidnes, redaktør.
Chr. H. Knudsen, boktrykker.
Magnus Nilsen, guldmed.
Martha Tynæs, assistent.
Kyrre Grepp, redaktør.
Gunhild Ziener, expeditør.
C. Jeppesen, redaktør.
Karoline Nilsen, husmor.
T. Lode, politibetjent.
E. E. Rudlaug, konduktør.
Osc. Strand, losseformand.

Carl Øien, blikkenslager.
Herm. Haugerud, pastor.
Ivar Jørgensen, kjører.
Thv. Hilton, garver.
Axel Schultz, murer.
R. Johnsen, toldklarerer.
J. Aass, forlagsbokhandler.
Peder Aarøe, forretningsfører.

Kristiansand:

Amund Solli, sagarbeider.
Olav Brunvand, snekkermester.
A. Moe, skomaker.
Ola Solberg, redaktør.
Ole J. Olsen, havnearbeider.
Gabriel Gundersen, bytjener.
Helga Jonassen, hustru.
R. Bundi, toldbetjent.
A. Thortveit, agent.
Paul Gundersen, pedel.
Aug. Holmquist, former.
Severin Andersen, snekker.
Aug. Andersen, malermester.
Herman Larsen, baker.

Kristiansund:

Sofie Heggem, frue.
Oldine Outzen, —
Leif Bang, politikonstabel.
Knut Siem, kommunebud.
Eileif Kolsrud, lærer.
Einar Jordfald, boktrykker.
Olaf Gotteberg, skomaker.
Rudolf Dahl, redaktør.
Jakob Gotteberg, skomaker.
J. Olsen, lærer.
Bjørn Enge, farmaceut.
Severin Bøe, brandvakt.
B. M. Røe, kontorist.
Ulrik Olsen, snekker.
Johs. Gjerde, maler.

Larvik:

Oscar Andersen, tobaksf.
Johan Andersen, malermester.
H. A. Dahl, kjøbmand.
C. O. Hallberg, malermester.
Aug. Olsen, stuer.
Chr. Hansen, tobaksf.
Axel Arvesen, —
T. Chr. Ahlkvist, cigarf.
Ludvik Larsen, sagarbeider.
N. C. Hansen, repslager.
Nicolai A. Ekenæs, hjulmaker.

Levanger:

Paul Holthe, smed.
Ant. Andersen, baneformand.
E. Ellefsen, maler.
H. Olsen, snekker.
J. A. Lindgaard, bokbinder.

Lillehammer:

S. A. Ruud, lærer.
Petter Nilssen, urmaker.
Bernt Bækkelund, papirhandler.
John Grythe, handelsreisende.
Carl Syversen, barber.
Lauritz Andersen, arbeidsformand.
Bernt Finsrud, vognmand.
Thea Rosenvinge, handlende.

Mandal:

Johan Staveland, snekker.

Molde:

Anders Kvenset, arbeider.
Laurits Steen, maskinist.

Moss:

Arne Magnussen, postassistent.
Otto Syvertsen, glasblåser.
J. K. Schreiner, overlærer.
Carl Jenssen, jerndreier.
Ernst Løvaas.
Lars Pedersen, montør.
Frithjof Pehrson.
V. Jenssen.
Julius Johansen.
J. V. Johansen.
P. M. Trapness, lærer.
Aksel Olsen.
K. J. Knudsen.
Vilh. Kristiansen.
K. Kristoffersen.
Anton E. Hansen, bryggearbeider.
Anna Hagman, frue.

Namsos:

Johan M. Andersen, sagarbeider.
John T. Lausnæs,
Herman Andreassen, sagmester.
G. Gerhardsen, bordsorterer.
Martin Bjørsvik, snekker.
H. Haagensen, typograf.
John Olufsen, filer.

Narvik:

A. Førde, arbeidsformand.
Jul B. Olsen, mekaniker.
E. Kristiansen, havnebetjent.
Chr. Samuelsen, smed.
G. Hansen, agent.
Hilda Sund, frue.
Skjeset, pastor.
Rich. Rasmussen, lærer.
A. Johannesen, baneformand.
Alb. Antonsen, vognreparatør.
J. Kuvaas, politikonstabel.
O. Bjørkmann, maskinkjører.
C. A. Skotnes, konduktør.

E. M. Berg, bremser.
M. Berntsen, arbeider.

Notodden:

O. Gotaas, smed.
Sv. Holland, forretningsfører.
A. Susrud, snekker.
Peder Skogen, arbeider.
O. Sollid, snekker.
J. Tørkelid, arbeider.
Haakon Jenssen, murer.
N. Bjørnflaten, taarnchef.
O. H. Odden, formand.
O. Holte, taarnchef.
A. Dybdal, mekaniker.
Kr. Kjos, vaktmand.
O. Toriskaas, snekker.
G. Dahle, feiermester.
Haakon Hanssen, murarbeider.
A. G. Aasland, snekker.

Porsgrund:

Lars Andersen, baker.
Ole Wang, stenhugger.
Chr. Bjaaland, fabrikarbeider.
O. Amundsen, former.

Sarpsborg:

Karl Johannesen, formand.
Aksel O. Brynte, arbeider.
Ludvig Enge, montør.
Julius Næsby, rørlægger.
Johannes Fuglans, arbeider.
Petter M. Olsen, mekaniker.
Karl B. Olafsen, arbeider.
Hans M. Davidsen, forretningsfører.
Anton Andersen, snekkerformand.
Karl Wilhelmsen, blylodder.
Julie Steffensen, frue.
Sigrid Hofseth, —
Karl Jansen, rørlægger.
Alfred O. Grina, blylodder.
Niels Tomte kjøbmand.
Karl J. B. Spikseth, cellulosearbeider.
Adolf Thorsby, snekker.
Konrad Østby, —
Kristen Karlson, papirarbeider.
Anna Enge, frue.
Oskar Nordeng, bakermester.
Thorvald Thorsen, sagarbeider.
Ludvig Rød, tømmermand.
Anders Hansen, lossearbeider.
Johannes Sørensen, murer.
Svend Hansen, kokemester.
Ludvig H. Engh, papirarbeider.

Sandefjord:

Anders Kaupang, bestyrer.
Peder Numme, snekker.
John Kjøl, platearbeider.
Harald Hansen, maler.

Sandnes:

Tollef Fjermestad, formerformand.
Ingvald Haaland, bygmester.
P. E. Jacobsen, skræddermester.

Skien:

T. Hagajorde, kjører.
N. Berg, redaktør.
Hans Evensen, tømmermerker.
Gustav Torsen, fyrbøter.
Halvor Fossum, snekker.
P. R. Saltvig, skomaker.
K. Kristiansen, hollænderformand.
Even Rygstad, bygmester.
Ingeborg Madsen, frue.
Hans Hansen, snekker.
Ole Rasmussen, stuerformand.

Stavanger:

Ingeborg Fjermestad, frue.
Hanna Anderssen, frue.
Karen Mathilde Olsen, frue.
Kristine Eriksen, frue.
Johan Gjøstein, skolebestyrer.
Egede-Nissen, postmester.
Einar Li, redaktør.
Tjodolf Jespersen, lærer.
Johs. Mæland, bødker.
Ole Jacobsen, fiersvend.
Ludvig Skaar, mekanikus.
Magnus Karlson, ligningsassistent.
Axel Jacobsen, salmakersvend.
Jørgen Ree, opsynsmand.
Christian Tunevik, snekkersvend.
Thorleif Solheim, typograf.
Rasmus Rasmussen, vaktmester.
Andreas Nøsen, kasserer.

Stenkjær:

B. J. Adde, konditor.
K. A. Jensen, arbeider.
O. J. Vikan, skrædder.
Alfred Aalberg, snekker.
Arne Norberg, snekker.

Tromsø:

Erik Wangborg, tømmermand.
Lars Hagerup, dampskibskapte.n.
Sivert Eidem, farver.
August Løkke, snekker.
Odin Figenschou, fisker.
Harald Pedersen, seilmaker.
Gitta Jønson, frue.

Martin Sørensen, smed.
Ole Nygaard, baker.

Trondhjem:

B. Schei, smed.
A. Buen, redaktør.
O. K. Ribsskog, overlærer.
Karl Schjetne, stereotypør.
L. Alstad, skrædder.
Axel Olsen, smed.
E. Lae, murer.
O. Rognes, former.
S. Schjevne, ekspeditor.
J. Eggén, snekker.
Paul Aalberg, støperimester.
G. Sundbye, fabrikarbeider.
S. M. Pettersen, byarbeider.
J. M. Wiggen, sykeavd. bestyrer.
A. Kalvaa, sekretær.
Ths. Strømsnæs, lossearbeider.
Ole Eidem, agent.
E. Voland, murarbeider.
Karen Holstbø, frue.
Richarda Larsen, frue.
Alfr. Bruaas, fiermester.
Alv Scheflo, maskinmester.
Karl Tømmeraas, platearbeider.
John Skaarvold, konduktør.
J. Alstad, brandformand.
J. A. Langseth, sporvognsfører.

Tønsberg:

A. Bjune, baker.
H. A. Guldbrandsen, faktor.
Hans O. Gravdal, smed.
Harald N. Hansen, bygmester.
Ole E. Hodtvet, platearbeider.
Anton Jensen, redaktør.
H. A. Johansen, brandkonstabel.
Ludv. Johansen, bygmester.
M. W. Kristiansen, lokomotivfyrbøter.
Georg Martinsen, boktrykker.
Johan Svensen, hoteleier.
And. A. Wirik, typograf.

Vardø:

S. M. Gundersen, postfører og bankd.
I. Nygaard, toldbetjent.
Anton Jensen, arbeider.
A. M. Nilsen, fiskekjøper.
Jakob K. Hansen, fisker.
Konrad Knudsen,
Johan Solem,
Johan Jørgensen, fløtmand.
Oluf Lystad, fisker.
Anders Andersen, smed.

